

T.C.
MİMAR SİNAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİNEMA TV ANA SANAT DALI
SİNEMA TV PROGRAMI

74188

BAŞLANGICINDAN GÜNÜMÜZE TÜRK TELEVİZYONUNDA DEVLET DENETİMİ VE SONUÇLARI

(Yüksek Lisans Tezi)

95610041 Seçil AVUNYA

Danışman: Prof. Sami ŞEKEROĞLU

T74188

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

İstanbul – Temmuz 1998

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ

I. KİTLE İLETİŞİMİNE GENEL BAKIŞ	1
1.1. Kitle İletişimi.....	1
1.2. Kitle İletişim Araçları.....	4
II. KİTLE İLETİŞİM ARACI OLARAK TELEVİZYON.....	6
2.1. Televizyon Nedir?	6
2.2. Televizyon ve Toplum	7
III. TÜRKİYE’DE TELEVİZYONCULUĞUN GELİŞİMİ VE	
DEVLET DENETİMİ.....	10
3.1. İstanbul Teknik Üniversitesi Televizyonu	10
3.2. TRT Öncesi TV Hazırlıkları	15
3.3. TRT	16
3.3.1. Kurumsal Yapısı.....	17
3.3.2. Denetim Mekanizmasının İşleyişi	20
3.3.3. 1968- 12 Mart 1971 Dönemi	23
3.3.3.1. Yasal Düzenlemeler	23
3.3.3.2. Programlar.....	24
3.3.4. 12 Mart 1971 – 12 Eylül 1980 Dönemi.....	26
3.3.4.1. Yasal Düzenlemeler	26
3.3.4.2. Programlar.....	27

3.3.4.3. Siyasal Otorite – TRT İlişkisi	29
3.3.5. 12 Eylül 1980 Sonrası	31
3.3.5.1. Yasal Düzenlemeler	31
3.3.5.2. Renkli Televizyon	32
3.3.5.3. Programlar	33
3.3.5.4. Siyasal Otorite – TRT İlişkisi	34
IV. DEVLET DENETİMİNİN SONUÇLARI	36
4.1. Türkiye’de Özel Televizyon Kanallarının Açılması	36
4.1.1. İlk Özel Televizyon	40
4.2. Yasal Düzenlemeler	43
4.2.1. Yayın İlkeleri	45
4.2.2. Radyo ve Televizyon Üst Kurulu	47
4.2.3. Avrupa Sınırötesi Yayıncılık Sözleşmesi	49
4.3. Programlar	52
SONUÇ	59
ÖZET	66
SUMMARY	70
EKLER	
KAYNAKÇA	

ÖNSÖZ

Günümüzde sosyal bağın, bireyler yada toplumsal gruplar arasındaki bağımlılık biçimlerinin değişimi, bireyleri gitgide yazılı basın, radyo ve özellikle televizyona başvurmaya itmektedir. Televizyon, hemen hemen her eve girmiş, toplum üzerinde çok önemli etkileri olan bir kitle iletişim aracıdır. Televizyon, olayları ve yorumları çok kısa sürede çok büyük kitlelere yayabilmekte ve kitlelerin düşünce ve eylemlerine yön verebilmektedir. İletişim teknolojisinin dağılımındaki dengesizlik sonucu ortaya çıkan kültür emperyalizmi dünya çapında standart kültür modellerinin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Özellikle gelişmekte olan toplumlarda yerel kültür korunamamakta ve ortak kültür oluşturma adına renksiz, ruhsuz, tek tip insan yaratmaya yönelik televizyon yayınları kitlelere empoze edilmektedir. Dünya’da bütün ülkelerde; çok geniş bir alana, hatta sınır ötesi alanlara seslenen ve bireylerin siyasal değer, inanç ve davranışları üzerinde büyük etkileri gözlemlenen televizyon yanlış kullanıldığında tehlikeli bir silaha dönüşebilir. Bu yüzden televizyon yayınları üzerinde, ülkeden ülkeye değişebilen denetim mekanizmaları oluşturulmuştur. Bugün Türkiye’de her 3 kişiye bir televizyon alıcısı düşmektedir. Ve 229 yerel, 15 bölgesel ve 15 ulusal yayın yapan televizyon istasyonu bulunmaktadır. Bu sayı her geçen gün artmaktadır. Türkiye’de televizyon yayıncılığı denetimi, üzerinde önemle durulması gereken bir konudur.

Ülkemizde televizyon yayınları, 1952 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi bünyesinde başlamış, TRT’nin kurulmasından sonra 1970’lerde televizyon bir kitle medyası haline gelmiştir. Devletin, TRT yayınlarına uyguladığı denetim yıllardır tartışılmaktadır. Özel televizyon kanallarının açılmasıyla, türk televizyonculuğunda denetim sistemi tartışmaları büyük bir ivme kazanmıştır. Ve günümüzde de bu tartışmalar devam etmektedir.

Amacım; TRT’de yıllarca nasıl bir denetim uygulanmıştır? Bu denetimin etkileri nelerdir? Bugün özel televizyon kanallarına nasıl bir denetim uygulanmaktadır? Ve nasıl bir denetim sistemi oluşturulmalıdır? Sorularına cevaplar bulmak.

Araştırmamda;

Birinci Bölümde; Kitle İletişimi ve Kitle İletişim araçları hakkında genel bir çerçeve çizdikten sonra,

İkinci Bölümde; Bir kitle iletişim aracı olan televizyonun toplum üzerindeki etkilerine belirtmeye,

Üçüncü Bölümde; Türk televizyonunun gelişimini, buna paralel olarak oluşan denetim mekanizmalarını ve denetim mekanizmalarının televizyon programlarına yansımalarını, televizyon-siyasal otorite ilişkilerini,

Dördüncü Bölümde ise; Devlet denetiminin sonuçları olarak özel televizyon kanallarının ortaya çıkışını, TRT’nin yayın tekelinin yıkılışının sonucunda değişen denetim sistemini incelemeye çalışacağım.

Araştırmada dokümanter araştırma yöntemi kullanılacak. Gazete taramaları, TV programları, kanunlar, mülakatlar, bu konuda yazılmış eserler yararlanılan kaynakları oluşturacak.

Araştırmam boyunca izlediğim yola ışık tutan değerli hocam danışmanım Prof. Sami Şekeroğlu’na, çalışmama önemli katkılarda bulunan değerli hocalarım Doç. Alev İdrisoğlu ve Doç. Cem Odman’a, tüm Mimar Sinan Üniversitesi Sinema-TV Bölümü çalışanlarına, bu kurumda tanıdığım Türk Sinemasının mihenk taşları hocalarıma ve her zaman bana destek olan aileme çok teşekkür ederim.

Seçil Avunya
1998

I. KİTLE İLETİŞİMİNE GENEL BAKIŞ

1.1. Kitle İletişimi

Communiacation (iletişim) kelimesi, birçok kişi ve nesneye ait olan ve ortaklaşa yapılan anlamındaki “communius” kökünden gelir. İletişim, bir kişiden veya gruptan diğerine simgeler yoluyla bilgi aktarılmasıdır. İletişimin içeriğini oluşturan simgeler; işaretler, semboller ve jestler bütünüdür. Toplumsal ilişkilerde dil, ekonomik ilişkilerde para, dinsel simgeler, simge sistemlerine örnek olarak verilebilir. Bugünkü kullanımıyla da haberin, kültürün, bilginin insan topluluklarına dağıtılması olarak tanımlanabilir. İletişim araçları, üç ilgi alanının kesişme noktasını oluştururlar. Bunlar; haberleşme isteği, teknik gelişme ve tarihi olayların yol açtığı durumlardır. İlk çağlarda bile haberleşme için kullanılan teknikler “gerçeği” ve davranışları çarpıttığı yolunda şüphelerle karşılaşmışlardır. Bazıları bunları “herhangi bir amaç için basit bir araç” olarak görürken diğerleri bunları tüm doğal bilgilerin sonu olarak kabul etmişlerdir. Haberleşme için kullanılan teknikler Descartes tarafından da şiddetle eleştirilmiştir.

Kurumsallaşmış iletişim olgusuna kitle iletişimi denir. 19 yy. teknik gelişmelerin ve “kitle toplumunun” ortaya çıkışından ötürü kitle iletişim araçlarının altın çağıdır. Kitle toplumunu modernleşme, sanayileşme ve kentleşme karakterize eder. 19. yüzyılla birlikte, gündelik hayatındaki sorunlarına çözüm aramak için büyüklerine, komşularına, köy rahibine, köy hekimine danışan insan; uzaklardan gelen gazetelere, kitaplara, toplumdaki yeni kurumlara başvuran olmuştur. 1830’lardan, 1850’lerden itibaren kentleri dolduran insanlar, bilinmezliklerle dolu kent mekanını gazetelere bakarak, ya da gazete okuyanların, okuduklarını yüksek sesle anlattığı kahvelere giderek anlamaya, tanımaya çalışmışlardır. Kentlerdeki kalabalıkları oluşturan insanlar, siyasal hayattan dışlanırken, gazetelerde “tefrika” denilen yeni bölümlerdeki yazarlar, bu insanların yeni kent ortamındaki hayatı, çektiği acıları, gördüğü

düşleri dile getiren romanlar yazıp yayınlamaya başladılar. “*Hayatın kendilerini dışladığını gören kalabalıklar bu yeni tefrika romanlarda E.Sue’nun, Victor Hugo’nun, C.Dickens’in anlattıklarında kendilerini buldular*”^{*}. Gazetelere bu açıdan ilgi duymaya başladılar.

Charles Dickens 1835 de iki ciltlik “Sketches by Boz” (Boz’un skeçleri) ni fasikül halinde yayınladı. “*Postanın geleceği günler okuyuculara hiçbir zaman evlerinde oturup, postacının paketler halinde “Boz”un yeni çıkan mavi fasiküllerini getirmesini bekleyemezlerdi. Hepsi yaşlısı genci her ay belirli günde, iki fersah yol katedip postayı karşılamaya koşuyorlar: Sırf fasiküllerini bir an önce alabilmek için. Ve daha evlerine dönerken okumaya başlıyorlardı. Biri ötekinin omuzunun üzerinde, gözlerini o ünlü sayfalara dikmiş. Bir kısmı yüksek sesle okuyor ve yalnızca en iyi kalpli olanları, ganimetlerini karılarına ve çocuklarına ulaştırabilmek için tabana kuvvet koşuyor..*”^{*}. Kitlesel basın böyle doğdu.

Reklam gelirleri gazeteler için önem kazandıkça, reklam gelirlerini arttırabilmek, amacıyla gerçekliğinden çok kitlenin ilginç bulacağı haber ve yazılar ağırlık kazanmaya başladı. Başka deyişle, kitlelere gerçekten haber veren gazeteler yerine kitlelerin olmasını istediği şeyleri, kitlelerin seveceği, korkacağı, heyecanlanacağı gerçek, abartılmış yada kurgulanmış gazetelere geçiş başladı . Kitlelerin, yaşadıkları gerçek toplumsal hayattan özellikle siyasal hayata katılmaktan uzak tutulmaya başlanmasının ardından yakın hayat ortamlarından çok uzak olaylarla ilgilenmeye, bunlar hakkında bilgilenmeye yönlendirildiği yeni bir kültür hayatı oluşmaya başladı. 19 yy.da başlayan değişimler, sıradan insanın yaşadığı toplumsal hayatı algılama biçimini temelden değiştirdi.

^{*} Ünsal Oskay, İletişimin ABC’si, Simavi Yayınları, İstanbul, 1992, s.107.

^{*} Nathalie Magnan, “Alternativ eTelevision in America” The Unesco Courier, Paris, Ekim, 1992, sf.13.

Türkiye’de de yayınlanan ilk süreli yayın 1795’te Fransız elçiliğinde kurulan matbaada basılan Bulletin De Neouvelles’dir. Fransız devriminin İstanbul’a atadığı olağanüstü büyükelçi Verninac’in, elçiliğin organı olarak çıkardığı bu bülten, “Doğuda yerleşmiş Fransızlara kendi ülkelerinin sorunları hakkında bilgi vermek, Türklere de Avrupa’yı ilgilendiren çıkar konularını tanıtmak” amacıyla yayımlanıyordu. Bunu İzmir’de çıkan Fransızca gazeteler izledi. Türkiye’de yayınlanan ilk gazeteler Türkçe değildi. Türkçe ilk gazete 1 Kasım 1831’de devletin çıkardığı *Takvim-i Vekayi*’dir. Yeniçeri Ocağının kaldırılmasından ve Rusya karşısında Edirne antlaşmasıyla sona eren bozgunundan sonra Sultan II.Mahmut sık sık “ıslahat meclisleri” toplamaya başlamıştı. Bunlardan birinde gazete çıkarmak hakkında bir fikir ileri sürüldü. Derhal onaylanmakla birlikte bir süre beklemenin uygun olacağı saptandı. Daha sonra Hattı Hümayunla gazetenin çıkarılması fikri tatbikata konuldu. Gazetenin ismini bizzat padişah belirledi* .Takvim-i Vekayi 1860’dan sonra yalnızca resmi gazete kimliğiyle çıkarıldı.

İlk özel Türkçe gazeteyi bir İngiliz çıkarmıştır. Bu gazete *Ceride-i Havadis*’tir. Gazete büyük ölçüde devletten yardım alarak yayın hayatını sürdürmüştür.

21 Ekim 1860’da Agah Efendi tarafından yayınlanmaya başlayan *Tercüman-ı Ahval*, özel teşebbüs tarafından hazineden yardım almadan yayınlanan ilk türk gazetesidir. Bundan sonra basın gelişmesini sürdürmüş ve Türk halkına kendini benimsetmiştir. Basın güçlendikçe, siyasi iktidarların çekindikleri bir araç olarak çeşitli sansür ve baskılarla sindirilmeye bazen de satın alınarak susturulmaya çalışılmıştır.

* Orhan Koloğlu, *Takvim-i Vekayi*, Türk Basımında 150 Yıl, 1831-1981, Çağdaş Gazeteciler Derneği Yayınları, Ankara, 1981, s.2.

Ülkemizde, amatör radyo yayıncılığı çalışmaları daha eski olmakla birlikte, devlet tarafından denetlenen ilk düzenli yayınlar, Ankara ve İstanbul'da kurulan iki küçük vericiyle 1927'de başlamıştır. Daha sonra 1938'de Ankara'da orta güçte iki yeni vericinin hizmete sokulması, 1949'da İstanbul radyosunun gücünün 130 KW'a çıkarılması ve 1960'larda İstanbul, İzmir, Ankara, Adana, Antalya, Gaziantep, Kars ve Van il radyolarının kurulmasıyla yaygınlaşan radyo yayınları 1964'te kurulan TRT'nin çatısı altında toplanmıştır. 1990 yılında ise özel radyolar yayın hayatına başlamıştır. Bugün Türkiye'de 1058 yerel, 108 bölgesel ve 36 ulusal radyo istasyonu yayın yapmaktadır*.

1.2. Kitle İletişim Araçları

Kitle iletişim araçlarının kullanımıyla, çok geniş kitlelere kısa sürede ulaşmak sözkonusudur. 1963'te ABD başkanı John. F. Kennedy'nin ölüm haberi olaydan 35 dakika sonra tüm Amerika'da duyulmuştu, oysa 1865'te başkan Lincoln'un ölümünün duyulması tam 8 ay almıştı.

Teknik gelişmeler sayesinde etki alanları da gittikçe genişleyen kitle iletişim araçları, olayları ve yorumları çok kısa bir zamanda, çok büyük kitlelere yayabilmekte ve kitlelerin düşünce ve eylemlerine yön verebilmektedir. Kitle iletişim araçlarının modernleşmekte olan toplumlar içinde büyük önem taşıdığı ve bireylerin siyasal değer, inanç ve tutumları üzerindeki etkilerinin önemli boyutlara ulaştığı gözlenmektedir.

Kitle İletişimi, yazılı basının gelişmesi ve okumanın bireyselleşmesi ile başlar. Bilginin yayılması ve dağılması için özel olarak geliştirilmiş araçlara kitle iletişim araçları denir. Kitle iletişim araçlarında tek yönlü iletme söz konusudur. Belli başlı kitle iletişim araçları; basın, film, radyo, Tv ve internetdir. İnternet (international network) hızla yayılan bilginin herkes

* Yeni Yüzyıl, 9.10.1997

tarafından paylaşılmasını sağlayan henüz hiçbir şekilde denetlenemeyen geleceğin, en önemli kitle iletişim aracıdır. Bunlar belirli bir alt yapı, ulaşmayı sağladıkları bir kitle ve bu kitleyle ilişkinin özelliği, sağladığı kaynaklar, ekonomik veya politik iktidar aracı olma statüsü ile karakterize edilebilirler. Günümüzde, kitle iletişim araçlarını ifade etmek için mass medya'nın kısaltılmışı olan medya terimi kullanılmaktadır.

Noam Chomsky medya örgütlenmesinde 3 modelden söz eder:

1. Şirket oligopolü
2. Devlet denetimi
3. Demokratik bir iletişim politikası

İlk modelde medyaya demokratik katılım sıfıra indirilmekte, aynı biçimde diğer şirketler ilkesel olarak, çalışanlar ya da topluluğa dayanan halk denetiminin dışında tutulmaktadır. Devletin denetiminde olan medya örneğinde, demokratik katılım, politik sistemin nasıl işlediğine bağlı olarak değişiklik gösterebilir, pratikte devletin medyası devlete egemen olacak kadar kuvvetli güçler ile bu güçlerin koyduğu sınırların dışına çıkamayan kültür politikasını belirleyen yetkililer tarafından belli bir hızda tutulmaktadır. Üçüncü model ise tıpkı halkın önemli ölçüde katılımını gerektiren bir sosyo-politik sistemin geleceği ilgilendiren bir konu olarak kalması gibi, büyük ölçüde pratikte denenmemiştir*.

* Noam Chomsky, Medya Gerçeği, Tüm Zamanlar Yayıncılık, İstanbul, 1993, s.43.

II. KİTLE İLETİŞİM ARACI OLARAK TELEVİZYON

2.1. Televizyon Nedir?

Anlamı uzaktan görmek olan, televizyon sözcüğü ilk kez 1900’de, Uluslararası Paris Fuarındaki bir konferansta kullanılmıştır. 1925 yılından başlayarak ilk sistemler ortaya çıkmaya başlamıştır. Düzenli ve programlı yayınlara ise birçok ülkede 1935 ile 1940 yıllarında başlanmıştır. İkinci Dünya Savaşı televizyonun geliştirilmesi yolundaki çalışmaları durdurmuş ve televizyon, batının çok gelişmiş ve ulusal endüstrilerini kurmuş ülkelerinde ancak ikinci dünya savaşından sonra güçlenmeye, yayılmaya, yaygınlaşmaya başlamıştır. 1960’lara gelindiğinde televizyon bir “kitle medyası” olmuştur. Bu durum, televizyon alıcılarının “sıradan” hale gelmesinin yanı sıra, program sürelerinin ve “herkese yönelik” yayınların sayılarının aynı anda artmasının sonucudur.

Televizyon, insan topluluklarına kendini çabucak kabul ettirmiş bir “haber”, “eğitim” ve “eğlence” aracıdır. Televizyonun insanları olumlu mu, yoksa olumsuz mu etkilediği yıllardır tartışılmaktadır. Yapılan denemeler televizyonun belirli ve sınırlı alanlarda olumlu sonuçlar sağlayabildiğini göstermektedir. Moles’den yola çıkarak söylersek; *“Acaba televizyon nedir? Dünyayı gösteren, dünyaya açılan bir kapı mıdır; yoksa sadece yan sokağımızı gösteren bir pencere midir?”* Buna verilen en iyi cevapta şudur; “Hayır, bunların hiçbiri değildir. Televizyon okyanusta bir periskop olarak, düşünülmelidir, ne yöne doğru döndürürseniz, o yöndeki sınırlı bir alanı gösterir; bundan ötürü kısmidir, kısmi olduğu için de yanlıdır. Periskobun ne tarafa döndürüleceğine karar verenler halk değil, Chomsky’nin de altını çizdiği gibi, toplumlarda egemen olan büyük şirketler ve devletlerdir.

Televizyon, devletin ya da büyük şirketlerin egemenliğinde olduğunda halkı siyasetten uzak tutan, ekonomik ve sosyal sorunları unutturmaya çalışan bir araç (medium) haline gelir.

Neil Postman'a göre ise, televizyon; her türlü söylemin üst ideolojisinin eğlence olduğu bir aygıttır. Televizyon bizi dünya ile hep yakın ilişkide tutar, ama bunu bize gülümseyen çehremizin hiç değişmediği bir yüzle yaptırır. Sorun televizyonda eğlendirici temalar sunulması değil, bütün temaların eğlence olarak sunulmasıdır.

2.2. Televizyon ve Toplum

Batılı ülkelerde, evlerin %55'i ila 88'inde televizyon bulunmakta ve bu evlerin %80'ninde hergün veya hemen hemen hergün, ortalama 3 saatlik bir süre televizyon karşısında geçirilmektedir. Ülkemizde ise Devlet İstatistik Enstitüsü'nün 1996 yılında yaptığı bir araştırmaya göre; Türkiye'de 16 milyon 644 televizyon alıcısı bulunmaktadır. Her 3 kişiye bir televizyon alıcısı düşmektedir. Buna karşılık, her 6 kişiye bir kitap, 81 kişiye ise yalnızca bir günlük gazete düşmektedir. Günlük ortalama televizyon izleme süresi 5.5 saatte ulaşırken, kitap için ayrılan süre ise ayda sadece 37 saattir. Okuma alışkanlığının olmadığı ve sosyal faaliyetlerin, ekonomik ve sosyal şartlar yüzünden yaygınlaşmadığı ülkemiz için televizyon bir zaman oburudur.

Gelişmiş batılı toplumlarda, insanların boş zamanlarının %30-40'lık bölümünü alır. Sonuç olarak bu, çalışma süresinin azalması, emeklilik yaşının düşmesi ya da ev işlerinin mekanikleşmesi anlamına gelse de, 20. yüzyıl da görülen büyük bir kazanımdır ve televizyon hala tatmin olmuş değildir.

1990-91 körfez savaşı, George Bush'un (tıpkı Saddam Hüseyin gibi) operasyonların seyrini CNN'de izlediğini göstermiştir. Günümüz insanı bir enformasyon bombardımanıya karşı karşıyadır. .

Fakat Neil Postman'ın da değindiği gibi, enformasyonların çoğu bir konuşma vesilesi olsalar da, bizi ilgilendirmezler ve bizi harekete geçirmezler.

Bireylerin karşı karşıya kaldığı, enformasyon bolluğu, bireyler için bir anlam taşımaz, çünkü bu bolluk, bireylerin olayların akışında herhangi bir etkide bulunmalarına imkan tanımaz.

“Enformasyon, bize herşeyi söyleyebilir, bütün cevaplar ondadır. Ama bunlar, sormadığımız sorulara verilen cevaplardır”, J. Baudrillard-Aslında televizyon, enformasyon değil de, bir “desenformasyon” süreci yaşatmaktadır. Desenformasyon yanıltıcı (yersiz, ilgisiz, parçalı, yüzeysel) enformasyon, yani insanda birşey hakkında bilgi sahibi olma ilizyonu yaratan, oysa insanı bilgilenmekten uzaklaştıran süreçtir.

Hergeçen gün, televizyonlu dünyasında kozasına çekilen insanlar, televizyona kilitlenmiş hayatlar sürekli artmaktadır. Çok yakında, belki de toplumsal yaşamda paylaşacak hiç birşeyimiz kalmayacak. Kültür ve sanat, topluluk içine karışmadan televizyondan izlenen bireysel bir etkinlik haline gelecek. Pop kültürü daha az dayanıklı, daha uçucu olacak. Yaşadığımız, imaj dünyasında düşlere pek yer kalmayacak, o yoğun, amaçsız, etik ve estetik değerlerden yoksun görsellik ortamında hayal gücümüzü yitireceğiz.

İletişim teknolojisinin dağılımındaki dengesizlik sonucu ortaya çıkan kültür emperyalizmi dünya çapında, standart kültür modellerinin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Belli bir yaşam stili, davranış biçimi ile model oluşturan medya, özendirmek suretiyle standart insan tipi yaratmaktadır.

Amerika Birleşik Devletleri, dünya televizyon programları dağılımında çok geniş bir pazarı elinde bulundurmaktadır. Amerikan popüler kültürünün baskın etkisi altında, “blue jean”, “Coca Cola”, “Rock müzik” ve diğer yüzlerce Amerikan kültürel fenomenleri televizyon yayınları ile kitlelere empoze edilmektedir.

Televizyon, gezegeni Amerikanlaştırmakla suçlanmaktadır. Amerikan yapımları, dünyanın her yerinde ilgiyle izlenmektedir. İşte size Peter Drucker’dan çok güzel bir örnek:

“...Çin’e yaptığım en son ve en uzun seyahat sırasında aşağı yukarı üç haftamı, ülkenin iç kesimlerindeki fabrikaları ve pamuk ekim alanlarını gezerek geçirdim. en geniş pamuk ekim alanları, Çin’in en kuzeyinde Moğolistan sınırının yanbaşı, en uzak eyaletindedir. Oraya gitmek bayağı zor oldu; pamuk tarlaları çok fakir ve ilkeldi. Mesela sadece toplantı salonlarında elektrik vardı. Bir yerde toplantı yapıyorduk; saat 6 olunca 22 ekim alanının yöneticileri ayağa kalktılar, kısa bir süre ayrılmak istediler ve ortadan kayboldular. Yarım saat sonra salona geri döndüler, bizde toplantıya tekrar başladık. Niye ayrıldıklarını sordum, başka bir toplantı mı yoksa başka misafirler mi vardı. “Hayır” dediler. “Televizyonda Dallas oynuyordu”.*

Neil Postman’da Japonların Dallas dizisinin kötü adamı J.R. ı kimin vurduğu öğrenebilmek için her yıl düzenledikleri göç yolculuklarını günlerce ertelediklerinden bahseder.

Türkiye’de de kitle kültürünün bireyler üzerinde büyük etkilerini görmekteyiz. Özellikle alt sosyo-ekonomik tabakalardan gençler hayran oldukları pop starlara öykünüp, giyimlerini ve davranış kalıplarını taklit etmektedir.

* Peter F. Drucker, Gelecek İçin Yönetim, Türkiye İş Bankası, Kültür Yayınları, İstanbul, 1994, s.349.

III. TÜRKİYE'DE TELEVİZYONCULUĞUN GELİŞİMİ VE DEVLET DENETİMİ

Türkiye'de ilk televizyon yayınları, 1952 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi Televizyonu ile başlamıştır. Günümüzde çok fazla vurgulanmamasına rağmen Türkiye'nin ilk televizyonu, İstanbul Teknik Üniversitesi televizyonudur. TRT televizyon yayınına ancak 1969 yılında geçebilmiştir.

3.1. İstanbul Teknik Üniversitesi Televizyonu

Televizyon çalışmaları İTÜ bünyesinde, Prof. Adnan Ataman önderliğinde, içlerinde Selahattin Erbil ve İlhan Arakon'un da bulunduğu bir grup tarafından Yüksek Frekans Tekniği Bilim Dalı öğrencilerine uygulamalı eğitim vermek amacıyla başlamıştır.

*"Arkadaşım, Adnan Ataman bana telefon etti, üniversite çalışması olarak televizyon neşriyatı yapacağım, çekimler ve aydınlatma konusunda bana yardım eder misin? dedi" **

İlhan Arakon

Türkiye'nin ilk televizyon yayın aygıtları Hollanda'da ki Philips şirketinden ihaleyle 65.000 TL. ye satın alınmış ve Şubat 1952 de İstanbul'a getirilmiştir. Bu aygıtlar, bir "iconoscope" (televizyonda film gösterme aygıtı) ve ses ve resim için iki vericiden oluşmaktaydı.

"Televizyon iki küçük odadan oluşmaktaydı. Birinde neşriyat için aletler vardı, diğeri de çekimler içindi".

İlhan Arakon

* Mimar Sinan Üniversitesi Sinema-TV Bölümü Öğretim Üyesi İlhan Arakon ile yaptığım görüşme.

9 Temmuz 1952'de bir açılışın yapılması kararlaştırıldı. 10 Temmuz 1952 tarihli Dünya Gazetesinde Necmi Onur ilk televizyon yayınının nasıl izlendiğini şöyle anlatır:

"Dünkü Televizyon Yayını Nasıl Takip Edildi?"

"Saat 14.55... Teknofon Ticaret Limited Şirketinin yazıhanesindeyiz. ERRES radyoları müessesesinin sahibi birkaç dakika sonra Teknik Üniversiteden yapılacak olan televizyon yayını oturduğumuz yerden seyredeceğimizi söylüyor.

Aynı radyo şeklindeki cihazın beyaz ekranında, üzerinde Televizyon yazılı bir bayrak dalgalanıyor. İzahat veren zat:

-Bu gördüğünüz bayrak istasyonun merkezidir ve kendisine bağlanmış bir vantilatör onu böyle dalgalandırır... dedi.

Bayrağın sapında vantilatörü görmek mümkün. Zat izahına devam ediyor:

-Bu gördüğünüz radyo gibi alet televizyon cihazıdır. Bayrağı seyrettiğiniz ekran ise bir perde değil yassı bir lambadan ibarettir.

Beyaz ekran üzerinde sık sık rastladığımız enine ve boyuna bir yığın çizginin sebebini sordüğümüzde şu cevabı alıyoruz:

-Bu dalgalar, verici istasyonunun sahasından geçen gemilerin tesiriyle husule gelen dalgalardır!

Memleketimizde kendi firmasından başka Philips acentasının da iki televizyon alıcı cihazı getirmiş olduğunu söyleyen yetkiliye halen Türkiye'de kaç televizyon alıcı cihazı satıldığını soruyoruz.

-Şu ana kadar 3 adet alıcı cihazı satmış bulunuyoruz. Bunları hususi şahıslar değil bazı tanınmış büyük, ticarethaneler almış bulunmaktadır.

Neşriyattan önce müzik dinliyoruz... Alman valslerinden Bohem havalarına kadar çeşit çeşit müzik.

Nihayet ekran üzerinde yassılaştan ve yassılaştıktan mütevellit dudakları genişleyen bir insan gölgesi belirdi. Dikkat kesildik. Verici istasyonunun

faaliyeti hakkında kısa bir konuşmadan sonra bir film gösterildi. Sonra görüntü beyaz perdenin üzerinde çeşit çeşit şekiller aldıktan sonra nihayet kayboldu.

Yayın bitti mi? hayır bir saniye!... Şimdi sandalyelerin resmi geçidi başladı ! Havada gezdirilen bir yığın sandalye gene havada sallanan birkaç beyaz şapka ve sonra verici istasyonunun kapatılmadığını umutup, dalgalanan bayrağın yanına gelen Burhan Felek ! Konuşmalar...

Sonra bir uğultu ve daha sonra bir karanlık, Neşriyat bitti!”.

1952-53 akademik, yılında İTÜ Televizyonu cuma günleri saat 17.00-18.00 arası düzenli yayına geçti. 1957 tarihli Akşam Gazetesi o sırada İstanbul’da tahminen 150-170 televizyon alıcısı olduğunu yazar. 5 Aralık 1963 tarihinde Maçka’daki yeni binaya geçildi.

“Maçka’da güzel bir stüdyo kuruldu. Kayıt imkanları falan daha iyileşti. Burada Fecri Ebcioğlu bize iştirak etti. Çok güzel programlar hazırladı. Öğrenciler de yetişmişlerdi. Kamera kullanmasını, ışık vermesini öğrenmişlerdi. TRT’nin Genel Müdür Yardımcısı Vural Tekeli’de bu öğrenciler arasındaydı.”

İlhan Arakon

Maçka’daki yeni binada ilk yayın izlencesi şöyle idi:

16.30 “Let’s Learn English”

İngilizce Dersi

17.00 Stüdyoyu Tanıyalım

Sunan: Sadık Hitay

17.07 Ergün Özen Topluluğu

Sunan: Fecri Ebcioğlu

17.35 John F. Kennedy’nin cezane Töreni

17.55 Haftalık Hava Durumu

Sunan: Ali Esin

18.10 İlhan Feyman Topluluğu

Sunan: Fecri Ebcioglu

18.30 “Let’s speak English”

İngilizce Dersi

19.00 İTÜ amatör senfoni orkestrası

Şef:Kavafyan

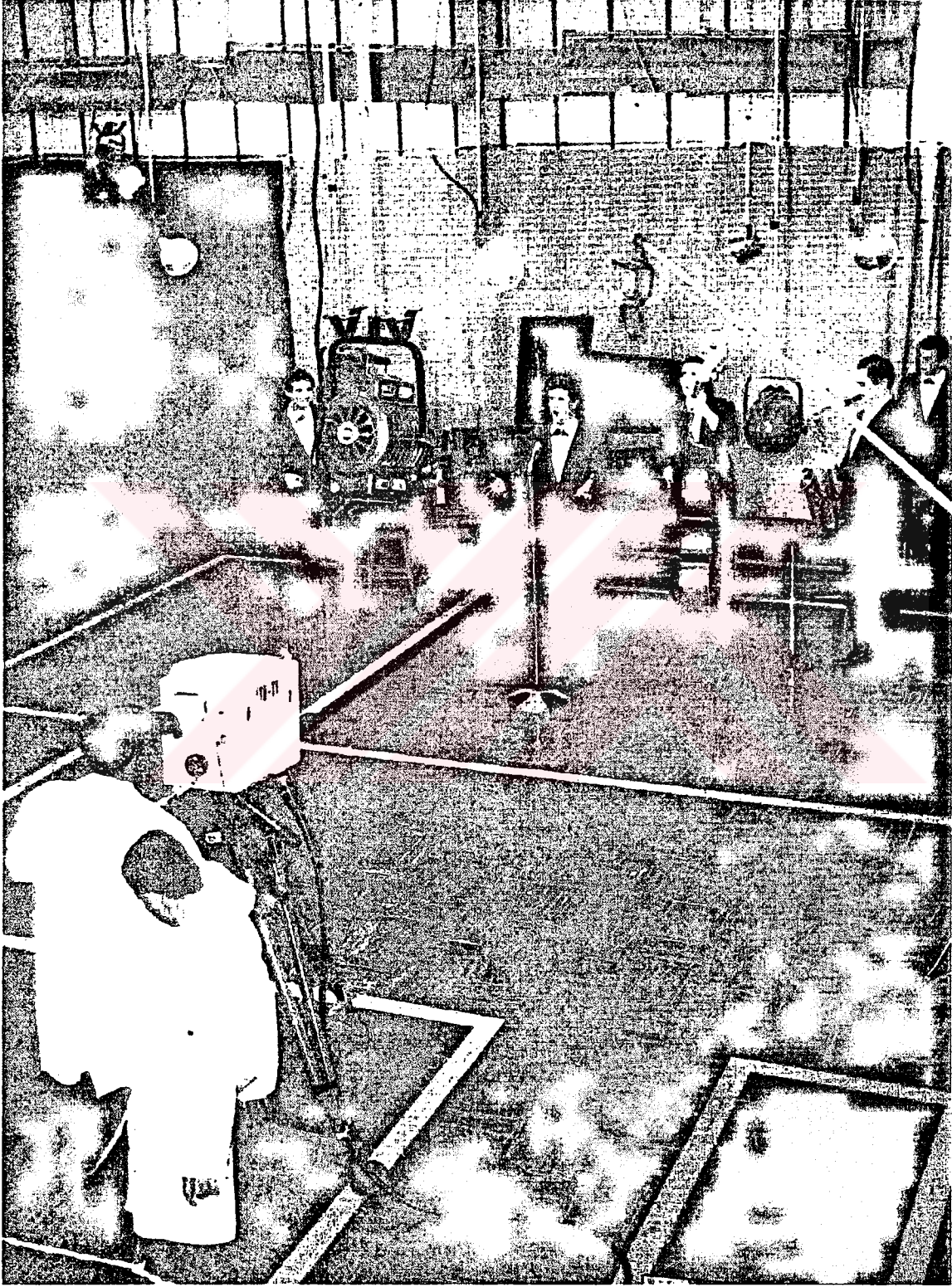
Solist: Nina Güler

19.35 Kapanış

Bu arada İstanbul’daki televizyon alıcılarının sayısı da hergeçen gün artmaktaydı. İstanbullular yabancı ülkelerden alıcı satın almaya başladılar. Yavaş yavaş İstanbul damlarında televizyon antenlerinin arttığı görüldü.

Önceleri varlıklı aileler arasında, pek moda olan “Televizyon sahibi olmak saplantısı” zamanla orta ve dar gelirli ailelere bulaşmaya başlamıştı. Oysa ilk televizyon yayınları başladığı zaman gelişmiş ülkelerde, aydınların ve varlıklı, büyük, burjuva ailelerinin televizyonu küçümsediklerini, uzun süre evlerine televizyon almadıklarını batılı araştırmacılar saptamışlardı. Bizde ise TV modası, zirveden başlıyor, aşağıya doğru hızla yayılıyordu. Dar gelirli ailelerin mutlaka bir televizyon almalarını psikolojik bir gövde gösterisine bağlayan toplumbilimcilerde vardı. Bunlar, evlerin damına anten dikmekle, dar gelirli insanın bir tür güçsüzlük duygusundan kurtulduğunu ileri sürmekteydiler. *“O yılların (1964-68) fiyatlarıyla 6-7 bin lirayı gözden çıkartıp, televizyon satın alabilenler, Bulgar, Romen, Yugoslav televizyonlarının programlarını izleyebilmek amacıyla, birkaç bin lira daha harcayarak, konutlarının çatılarına “özel ve çok güçlü” olduğu iddia edilen antenler yaptırmaktaydılar”**

* Semih Tuğrul, Türkiye’de Radyo ve TV Olayları, Koza Yayınları, İstanbul, 1975, s.142.

İTÜ Televizyonu stüdyosu bir yayın sırasında. (Maçka'daki binasında)

Televizyon sahibi İstanbullular, salonlarına özenle yerleştirdikleri, dantel işlemeli örtülerle taçlandıkları “resimli kutudan” hiç birşey izlemeseler bile, İstanbul Teknik Üniversitesi’nin haftada bir kez yapılan deneme yayını izlemekle “mutlu” olmaktaydılar. Erdoğan Sevgin o dönemleri şöyle anlatır:

“Tahtakale’den aldığım televizyonu, bir arabaya yükleyip eve getirdiğim günleri dün gibi hatırlıyorum.

Çocuklar çığlık, çığlığa. Akrabalara da haber salmışlar. Ev çocuk bahçesi ! Biz televizyonu salonun baş köşesine kurup, antenle uğraşırken, onlar koridorda koşturuyorlar. Müjdeyi arkadaşlarına veriyorlar: “Babam televizyon aldı!”.

Bu şu demek: “Biz telesafircilik, günlerini kapattık. Televizyon izlemeye sizi, bize bekleriz”.

*“Telesafir” o yılların en moda televizyon deyimiydi. Televizyonu olmayanlar, televizyonu olan evlere misafirlğe giderlerdi. Maksat muhabbet değil, avantadan televizyon seyretmek.” **

6 Mart 1970 tarihinde İTÜ televizyonunun yayınları öğrenci olayları neden gösterilerek kesildi. TRT, İTÜ televizyonunu zaptetti. Ankara televizyonunun programları paket olarak İTÜ televizyonundan, İstanbul’da yayınlanmaya başladı. TRT ile İTÜ televizyonu arasındaki sürekli işbirliği ancak Temmuz 1971’de gerçekleşebilmiştir. 12 Mart Muhtırası ve yeni kurulan hükümetin televizyonu önemseydiği hükümet izlencesinden anlaşılmıştı. Başbakan Nihat Erim, Prof. Dr. Adnan Ataman’ı Ankara’ya davet etti. TRT ve İTÜ televizyonu arasında bir anlaşma yapıldı. Yapılan antlaşmaya göre; TRT’nin Ankara’dan yaptığı TV yayınları PTT’nin radyo linklerinden yararlanılarak 30 Ağustos 1971’de İstanbul’a gönderilmeye başlandı.

* Erdoğan Sevgin, Nostalji, Televizyon Dergisi, Sabah Gazetesi Eki, 20-26 Mayıs, 1995.

30 Ağustos 1972 tarihinden başlayarak, TV programları Çamlıca vericisinden 100 KW-ERP güçle, hem Teknik Üniversite hem de Çamlıca Vericisinden yayınlanmıştır.

3.2. TRT Öncesi TV Hazırlıkları

İstanbul Teknik Üniversitesi Televizyonunun haftada bir akşam yayın yapmasına karşın, İstanbul'daki televizyon antenlerinin sayısı bir hayli yüksekti. Üstelik İstanbulluların Balkan ülkelerinin yayınlarını merakla izledikleri de bir başka gerçektir. Televizyon hizmetinin Türkiye'de başlamasından çok önce halkımızdaki bu televizyon özlemi, çok partili dönem içindeki hükümetlerin hiçbirinin televizyon konusunda herhangi bir görüş, düşünce ve tez sahibi olmasına bu alanda bir önlem almasına yol açmadı.

Ağustos 1959'da Türkiye'nin Washington Basın Ateşesi Altınur Kılıç, Başbakan Adnan Menderes tarafından Basın-Yayın Genel Müdürlüğüne getirildi. Bu atamadan önce ve sonra çeşitli yabancı şirketler Türkiye'ye televizyon kurmak üzere öneriler yapmışlardı. Yeni Basın-Yayın Genel Müdürü bu önerileri değerlendirmek üzere 1959'da bir TV Etüd Bürosu kurdu. İlgili şirketlerle ilişkiler başladı. Fakat bir sonuca varılmadan 27 Mayıs 1960 devrimi patlak verdi. Devrimden sonra Devlet Planlama Teşkilatı kuruldu. Ve yapılan ilk beş yıllık planda televizyon yatırımlarına yer verilmedi. Plan, televizyona karşı değildi, henüz ele almak istemiyordu. Devlet Planlama Teşkilatı "TV Türkiye için lükstür, gereksiz ve zamansız bir süstür" gibisinden hayli katı bir gerekçeyi benimsemişti. Gerçekte, Devlet Planlama Teşkilatının bu görüşünü kınamak kolay değildir. Türkiye gibi alt yapı kurumlarının çoğunun tamamlanmadığı bir ülkede, binlerce köyün hala elektrikten yoksun olarak, gaz lambası çağını yaşamayı sürdürdüğü bir ülkede, televizyonun gerekliliği ya da gereksizliği, kuşkusuz, öncelikler açısından tartışılabilir, bir sorundu. Böylece televizyonun devletin eliyle kurulması kaldı.

Gelişmiş ülkelerde renkli yayına geçilmiş ve siyah-beyaz teknoloji ucuzlamıştı. Federal Almanya Cumhuriyetinin elindeki ucuz siyah-beyaz teknolojiyi elden çıkarmak için, Türkiye’de TV eğitim merkezinin kurulmasını öngören yardım teklifi 9 Nisan 1963 tarihinde Federal Almanya ve Dışişleri Bakanlığımız arasında imzalandı. Bu anlaşmaya göre, TV eğitim merkezi araçları ve aygıtları ile birlikte iki radyo istasyonunun araçları ve aygıtları Türkiye’ye verilecek, ayrıca TV ve radyo programcısı ve teknik elemanı yetiştirilmek üzere Almanya’ya eleman gönderilecekti. Almanlar ikinci adımı da atarak, bir de verici gönderdiler.

1961 Anayasasının kabulüyle beraber, bu yasanın 121. maddesinde de belirtildiği gibi *“Radyoların partizan tutumu ve partizan bir yayın vasıtası haline getirilmesi, memleketimizde, uzun seneler ciddi bir huzursuzluk konusu olmuştur. Bu sebeple, radyo muhtariyeti ve tarafsızlığı anayasa teminatı altına alınmak istenmiştir”* ve Radyo (TV) anayasa güvencesi altına alındı.

3.3. TRT

24 Aralık 1963 te kabul edilen 359 sayılı yasayla Türkiye Radyo Televizyon Kurumu kuruldu. Yasa 2 Ocak 1964 tarihli Resmi gazetede yayınlandı ve üç aylık süre sonunda 1 Mayıs 1964’te kısaltılmış adıyla TRT hizmete girdi. Ve 31 Ocak 1968 tarihinde ilk televizyon yayını gerçekleştirildi.

TRT’nin Kuruluş Kanunundaki Hükümler; 359 sayılı Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu Kuruluş Kanunun 2. ve 5. maddelerinde Kurumun “Yayın Hizmet ve Araçları” konusunda şu noktalar yer almaktadır;

- a) Kurum, haber hizmeti görecektir.
- b) Kurum, eğitici, öğretici, kültür ve eğitime yardımcı yayınlar yapacaktır.

c) Kurum, programları ile Anayasanın temel görüşlerini ve ilkelerini benimseyecektir.

d) Kurum, yayınları ile, Cumhuriyetin niteliklerini benimseyecektir.

e) Kurum, Türk toplumunun çağdaş uygarlık düzeyine eriştirici Atatürk devrimlerini yerleştirecek ve geliştirecektir.

f) Kurum, fikir, sanat, milli eğitim ve toplum kalkınması konularında programlar hazırlayacak, yayınlar yapacaktır.

Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planında eğitim ve ulusal bütünlüğün sağlanması konusunda etkili bir araç olan radyolardan daha iyi yararlanılması ve yurdun her köşesinde en az bir milli radyo istasyonunun dinlenmesinin sağlanması amaç edinilmesine karşın televizyon hiç düşünülmemiştir.

3.3.1. Kurumsal Yapısı

TRT'de her kamu kuruluşunda olduğu gibi, kuruluşun ne yapacağı belirlenmiş, kaynağını anayasadan alan bir kuruluş yasasına sahiptir. Örgüt yönetimi en üst basamaklardan en alt basamaklara kadar ayrıntılı olarak belirlenmiştir. TRT hiyerarşik bir yapıya sahiptir. En üst kademedede genel müdür ve yönetim kurulu bulunur. 359 sayılı TRT kurumu yasasında üst düzey yönetim organları şöyle belirlenmektedir: “Yönetim Kurulu, Genel Müdür” ve “Genel Müdür Yardımcıları” Siyasi Yayınlar Hakem Kurulu ile Genel Müdür isteğine bağlı olarak kurulması öngörülen Danışma Kurulları, kurumun sayılan diğer organlarıdır.

359 sayılı yasayı izleyen 1568 sayılı kurum yasasında, üst yönetim organlarına “Koordinasyon Kurulu, TRT Seçim Kurulu ve Genel Danışma Kurulu” eklenmiştir. Bir önceki yasada Genel Müdür isteğine bağlı olarak kurulması öngörülen Danışma Kurulu, bu yasa döneminde, kurum organları

arasında sayılarak, kurulması emredilmiş, nasıl oluşturulacağı görevlerinin neler olacağı yasada belirtilmiştir.

Yasada belirlenen Genel Danışma Kurulu üyelerini oluşturacak olan grubun, Türk kamuoyunun genelini yansıtacak niteliklere sahip olmasa dahi, geniş bir grubu temsil etme açısından önemli bir girişim olarak değerlendirilebilir. Ne var ki, kurulun yılda bir kez toplanması ve bu toplantıların planlama süresi öncesi yapılması, yıl içinde olup bitenleri söylemek açısından çok uzun bir süreyi gerektirecektir. Bu durum araya uzun süre girmesi nedeniyle, konuların güncelliğini yitireceğinden dolayı bir sakınca yaratabilir. Nitekim Danışma Kurullarının yılda bir kez toplanmış olmaları nedeniyle olmalı ki, kuruma çok yararlı olduklarının söylenememesi sonucu olarak, 2954 sayılı yasada Danışma Kurulları Kurum organları arasından çıkarılarak, kurulması isteğe bağlı bir kurul durumuna getirilmiştir.

TRT kurumunda, bütün yetkiler, Genel Müdür ve Yönetim Kurulunda toplanmıştır. Yayın hizmetini üreten programcılar, kurumda karar sürecinde bulunmamaktadır. Programcıya, sınırları belirlenmiş, plan gerçeği içinde, ne yapacağının sorulması, sınırlı seçenekler içinde seçme şansının tanınması, önerdiği programı yapmak için görevlendirilmesi bir bakıma programcının ne yapacağına belli sınırlar içinde karar vermesi anlamını taşısa da programların yayın aşamasına getirilinceye kadar geçirdiği katmanlı denetimlerle üst düzeyde yönetim kararlarına uygun nitelik ve içerik kazandırılarak yayınlanmaktadır. Böylece karar yine üst düzey yönetim organlarının kararı olarak ortaya çıkmaktadır.

Bunların yanısıra, örgütte emir-komuta zincirini işleten, üst makamlardan emredilerek alt düzeylerde çalışan programcılara program yaptırılması, TRT kurumuna merkezden yönetim örgütü özelliğini kazandıran bir başka durumdur.

TRT Kurumu habercilik işlevini yaparken, hangi haberin ne şekilde yayınlanacağına ilişkin karar verme yetkisini Haber Daire Başkanlığına devretmiştir. Denetim ve yayın, başkanlığın kendi bünyesi içinde çözümlenmektedir. Ancak haber programları 2954 sayılı TRT Kurumu yasasında hangi nitelikteki haberlerin nasıl yayınlanacağına ilişkin yasal hükümler çerçevesinde yayımlanır. Bu nedenle Haber Dairesi başkanlığı haber programlarını yayınlarken, tamamen serbest bırakılmamıştır.

Yukarıda anlatılanlardan anlaşılacağı üzere, TRT kurumu merkezden yönetilmektedir. Hiyerarşik düzen içinde, bütün yetkiler iktidarın baskısına olanak verir. Hükümetlerin, kuruma Genel Müdür düzeyindeki sürekli karışmacı tutumu, genel müdürlerin her iktidar değişikliğinde kurumdan alınıp, kuruma atanması iktidarların TRT üzerindeki baskıcı tutumunu açıkça göstermektedir.

TRT kurumuna özerklik tanındığı 1968-71 döneminde bile, “TRT özerkliği kuruma verilmiştir, kurumda hiyerarşi vardır, en yüksek hiyerarşik üst genel müdürdür, bütün yetkiler genel müdürdedir” şeklinde yanlış bir yargıdan dolayı TRT, özerkliğini koruyamamıştır. “Özerk” kurumda, bu kurum devlete ait olsa bile, tüm atamaları, tüm ilkeleri, tüm kuralları ve tüm yöntemleri devlet gerçekleştirmez. Bir başka anlatımla, tüm atamalar, tüm ilkeler, tüm kurallar ve tüm yöntemler özerk bir kurumun dışındaki bir başka kurum hatta devlet tarafından bile geliştirilmez. Özerkliğin doğru bir şekilde uygulanabilmesi için her şeyden önce belirlenmiş ve planlanmış bir kültür politikasına sahip olmak gerekmektedir.

Sonuçta TRT’ye özerklik verildiği dönemde, özerklik gereği gibi işleyememiş, TRT bu nedenle bünyesi ve işlevi bakımından zayıflıklar göstermiş ve kendi dışındaki siyasal çevrelere karşı “bağımsızlıktan” doğan zırhını bile gereğince koruyamamış ve çeşitli siyasal ve yönetsel müdahalelere

hedef olmuştur. Eğer “yaratıcı ve üretici meslek personeli’nin yönetime katılması sağlanmazsa, kurumun özerkliğini koruyabilmesi mümkün değildir.

TRT Kurumunun işleyişindeki düzensizlik yasalarda aranmış, yasanın yapılmasına önayak olan yöneticiler hep çözümü yasanın değişmesinde aramışlardır. Nitekim TRT Kurumunda “.... gerçekleştirilen reorganizasyonlar, temelde yatan sorunların giderilmesinden çok, birimlerin yönetimdeki yerlerine yanlış yeni etkinlikler ve işleyişi zorlaştıran yeni mekanizmalar getirmiş, o oranda da sorumluluk ve yetki hiyerarşisini zedelemiş, kuruma temel işlevlerinin dışında yoz yöntemler ve anlayışlar girmesine neden olmuştur”^{*}.

1994 yılında, yürürlüğe giren, Radyo Televizyon yasası, özel televizyon yayınlarını düzenlerken, TRT yi saf dışı bırakmıştır.

3.3.2. Denetim Mekanizmasının İşleyişi

Kamusal sistemlerde devletin kitle iletişim araçlarına karışması, ülkeden ülkeye farklılık göstermekle birlikte, genellikle buyurucu nitelikteki yasalarla düzenlenmiştir ve siyasal yönetim erkinin baskın gücü ön plana çıkmaktadır.

Türkiye’de siyasal iktidar, 1972 yılındaki yasal düzenlemelerle TRT üzerindeki baskısını arttırmış, yayın kurulunu doğrudan denetleme olanağını kazanmıştır. Bu dönemde, 359 sayılı yasanın bir kısım maddeleri değiştirilmiş, kurumun özerkliği kaldırılarak, tarafsız kamu tüzel kişiliğine dönüştürülmüştür. Kurumun genel müdürünün doğrudan hükümet tarafından atanma sistemi getirilmiştir. (madde 9) Siyasal erk denetim gücünü, örgüt yönetimindeki etkinliği arttırılan Genel Müdürlük organı aracılığı ile arttırmıştır.

^{*} Tuncer Güven “TRT Sevk ve İdare Seminerlerinden Notlar” TRT Yayıncılık ve Haberleşme Dergisi, Mayıs 1981, s.17.

Kurum içindeki denetim yasa ve yönetmeliklerle kurumlaştırılmıştır. Aşağıda denetimi yapılan bölümler görülmektedir;

1. Yurtiçine yayınlanan söz programları
2. Yurtdışına yayınlanan söz programları
3. Müzik programları
 - a. Hafif müzik programları
 - b. Türk Sanat Müziği programları
 - c. Türk Halk Müziği programları
4. Reklam yayınları
5. Filmler
6. Haberler

Bir yapıma uygulanan denetim, öneri evresi, metin evresi ve yapım evresi olmak üzere 3 evreden oluşmaktadır. Bu evrelerde, yetkili kişiler kendilerine sunulan öneriler hakkında toplum adına karar verme yetkisine sahiptir.

Denetim şu şekilde uygulanır;

“Öneri Evresi: Önce TRT de program hazırlayacak olan yapımcılar yapmak istedikleri program önerisini Şube Müdürüne sunarlar. Şube Müdürü program önerisini denetler, kabul ederse, Program Müdürüne gönderir. Program Müdürü bu öneriyi denetler ve beğenirse, Genel Müdür katına gönderir. Eğer bu son aşamada öneri beğenilirse, aynı sırayla geriye döner ve yapımcıya onaylanmış olarak gelir.

Metin Evresi, programcı gerekli çalışmaları onaylanmış program önerisine göre yapar ve program metnini ortaya çıkarır. Bu metin önce Şube Müdürü tarafından denetlenir ve Program Müdürüne bağlı öndenetim ve Redaksiyon Şubesine gider ve orada Program Müdürü adına denetlenir. Bu

aşamayı geçen program metni Daire Başkanlığı katındaki Program Yayın Planlama Şube Müdürlüğünde bir başka denetimden geçer, Genel Müdür Program Yardımcılığına bağlı Denetim Müdürlüğü'ne gelir ve burada son kez denetlenir.

Yapım Evresi'nde ise görüntü denetimi yapılır.

Müzik programlarında, TRT'nin denetim kuralları şu şekilde sıralanmaktadır*.

- “a. Milli birliği bozucu, bölücü olmamalı
- b. Genel ahlak ve milli geleneklere aykırı olmamalı
- c. Moral yıkıcı ve ticari amaçlı olmamalı
- d. Herhangi bir politikayı, kişiyi ve grubu, ayrıca yabancı bir ülke ve ulusu yerici veya övücü olmamalı.
- e. Müstehcen, anlamsız, insan haysiyetine aykırı ve alaycı olmamalı
- f. Güftede mana, şiiriyet ve güzellik unsurları bulunmalı.
- g. İyi ahlaka, duygu ve düşüncelerle iyimserliğe, yaşama sevincine ve yüceliğe yöneltici olmalı.
- h. Türk dili esaslarına uygun olmalıdır.
- i. Yabancı müziklere Türkçe söz uygulama durumunda sözler, müziğin ruhuna uygun olmalıdır.”

Demokratik bir ortamda, hiçbir sanat eseri yayınlanmadan önce sansürlenmemelidir. Denetim birtakım düzenlemelerden oluşmalıdır. Bu düzenlemelere uymayan yapıtlar, ancak yayınlandıktan sonra yine düzenlemede belirtildiği şekilde cezalandırılmalıdır.

* TRT Müzik Denetim Kurulu Yönetmeliği

3.3.3. 1968 - 12 Mart 1971 Dönemi

3.3.3.1. Yasal Düzenlemeler

1961 Anayasası'nın 121. maddesinin 1. fıkrasında televizyon istasyonları idaresinin özerk kamu tüzel kişiliği halinde, kanunla düzenleneceğini belirtilerek, "her türlü radyo ve televizyon yayınları tarafsızlık esaslarına göre yapılır" hükmü bulunmaktadır.

Anayasasının 121. maddesinin öngördüğü yasa, 359 sayılı Türkiye Radyo TV kurumu kanunu ile 24 Aralık 1963 te yürürlüğe girdi.

Özerk kurum devlete ait olsa bile, tüm atamaları, tüm ilkeleri tüm kuralları ve tüm yöntemleri devletin gerçekleştirmemesi gerekir. Bir başka anlatımla, tüm atamalar, tüm ilkeler, tüm kurallar ve tüm yöntemler özerk kurumun dışındaki bir başka kurum hatta devlet tarafından bile değiştirilmemelidir.

Fakat özerklik, sınırsızlık, başına buyrukluğa anlamına da gelmemelidir. Özerklik, topluma ve devlete zarar vermeden, kargaşa ortamını oluşturmada demokratik bir çerçeve içinde kullanılmalıdır. 1961 Anayasasının özgürlük ortamında, TRT'ye verilen özerklik kurumun bir kültür politikası oluşturmamasından dolayı sınırsızlık olarak kullanılmış ve bu yüzden doğan kargaşa ortamı TRT'nin özerkliğinin kaldırılmasına neden olmuştur.

"Demokraside birinin özgürlüğünün sınırı, diğerinin özgürlüğünün başladığı yerde biter. Demokrasi sınırsızlık değildir. Bu dönemde TRT'de özerkliği sınırsız kullandılar. Herşey gösterildi. Herkes çıktı, herşeyi söyledi. Ve ortaya müthiş bir kargaşa çıktı. Sonunda bir başka egemen güç işe el koydu ve özerklik ortadan kaldırıldı".

Prof. Sami Şekeroğlu

Ayrıca “TRT özerkliği kuruma verilmiştir, kurumda hiyerarşi vardır, en yüksek hiyerarşik üst genel müdürdür” gibi ters bir anlayış yüzünden bütün yetkiler genel müdüre bırakılmış ve genel müdürler de siyasal erkin etkisi altında kalmışlardır.

22 Şubat 1969 tarihinde Başbakan Süleyman Demirel TRT’ye gönderdiği 100.77/1234 sayılı yazı ile İstanbul’da 16 Şubat 1969 tarihinde meydana gelen ve Kanlı Pazar diye adlandırılan olaylara ait filmin 359 sayılı TRT yasasının 17. maddesine dayanarak Ankara televizyonunda yayınlanmasını yasakladı. Bu TRT televizyonuna konulan ilk yayın yasağıdır.

TRT özerkliği doğru kullanamadığı, zaman zaman hukuki açıdan yanlış olarak değerlendirilebilecek yayınlar yaptığı için bu dönemde aleyhine birçok dava açıldı.

*“TRT ilk yıllarından başlayarak savcılıklar tarafından aleyhte açılan soruşturmalar ve daha sonra da bu soruşturmaların kimileri sonucunda oluşturulan davalarla karşılaştı.”**

3.3.3.2. Programlar

TRT televizyonu yayın hayatına belirli plan ve programlar yapılmadan, hiçbir kültür politikası belirlenmeden yayınlanacak programların amaçları ve nitelikleri düşünülmeden hazırlıksız olarak başlamıştır.

* Hıfzı Topuz (Koordinatör), Yarının Radyo ve TV Düzeni, İletişim Araştırmaları Derneği, Mozaik Basım, İstanbul, 1990, s.91

“Televizyon yayınları başlarken, işe sadece teknik açıdan bakılmış, televizyonla topluma, eğitim, kültür, eğlence bakımından nelerin verilebileceği hiç düşünülmemiştir. İşe başlarken önümüzde sadece bir hiç vardı”

Mahmut T. Öngören *

31 Ocak 1968 tarihinde, saat 19.30 Ankara’da yayına başlayan TRT televizyonunun ilk yayın izlencesini; Televizyon Müdürü Mahmut T. Öngören’in açılış konuşması, Afet İnan’ın sunduğu Devrim Tarihi isimli program, Haberler, Çizgi Film, “Eski Antalya’nın Suları” belge film oluşturur.

Bu dönemdeki yayınların deneme niteliğinde olduğu düşünülebilir. TRT program dergilerinde yeralan günlerin programları incelendiğinde yerli yapımların çoğunlukta olduğu görülmektedir. “TV Halk Okulu” “Sanat Olayları”, “Cumartesi Gecesi”, Şehzadebaşı 1918”, “Gençler Bilmek İstiyor” isimli programlar dönemin akılda kalan programlarıdır.

Semih Tuğrul bu dönemi değerlendirirken;

“Kültür ve tartışma programı ağırlıklı yayınlar yapılmış ve Amerikan yapımı ürünler yayınlara hakim olamamıştır. Seçilen yabancı programların evrensel kültür değerlerini işleyen programlar olmasına özen gösterilmiş ve yozlaştırıcı eğlence programlarında kaçınılmıştır” demektedir.

“TRT öncesi TV Hazırlıkları” bölümünde açıkladığım gibi, TRT’nin televizyon yayını Federal Almanya’nın teknik açıdan yardımlarıyla başlayabilmiştir. Federal Almanya’nın teknik yardımlarına koşut olarak bu dönemin televizyon programlarına da etkili olduğu görülmektedir. Televizyonda dış kaynaklı yapımlarda Alman ve Fransız yapımları programlar egemendir. Diziler ve eğitici programlarda Alman yapımı dış kaynaklı programlar, müzik programlarında ise Fransız yapımları ağır basmaktadır.

* Mahmut T.Öngören’le yaptığım görüşme.

* Semih Tuğrul, a.g.e., s.145.

Dış kaynaklı yapımların, içeriklerine göre türlerine ayrıldığında konulu filme ve müzik-eğlence-magazin programlarının süre olarak en fazla yer kapladığı görülmektedir. Örnek olarak aşağıda 1969 yılı dış kaynaklı programlarının türlerine ve sürelerine göre dağılışı görülmektedir.

Konulu Film	73 saat 5 dak.
Müzik-Eğlence-Magazin	28 saat 25 dak.
Eğitim - Kültür	27 saat 8 dak.
Diziler	22 saat 5 dak.
Çocuk Programı	8 saat 11 dak.
TOPLAM	158 saat 49 dak.

1964 yılında kurulan TRT'nin ilk beş yıllık planında hiçbir şekilde yer almayan, 1968 yılında ise aniden, hiçbir ön hazırlık yapılmadan başlanan televizyon yayınları için bu dönem, gerek teknik açıdan gerekse program açısından deneme dönemidir.

3.3.4. 12 Mart 1971 - 12 Eylül 1980 Dönemi

3.3.4.1. Yasal Düzenlemeler

12 Mart 1971'de Genel Kurmay Başkanlığı ile Silahlı Kuvvet Komutanlarının verdikleri muhtıradan sonra derhal TRT'nin özerkliğinin kaldırılması yoluna gidildi. TRT yasasından da 29 Şubat 1972 tarih ve 1568 sayılı kanunla özerklik esası kaldırılmış, TRT tarafsız bir kamu tüzel kişisi durumuna dönüştürülmüştür.

Televizyonda yayınlanan tüm programlar için geçerli olması gereken tarafsızlık bağımsızlık olmadan sağlanamaz.

3.3.4.2. Programlar

Bu dönemde televizyon programlarında görülen en belirgin değişim, dış yapımların sürelerinin artması ve Alman ve Fransız yapımı dış kaynaklı programların yerini Amerikan yapımı programların almasıdır. “Uzay Yolu”, “Sirk Dünyası”, “Zehir Hafıye”, “Görevimiz Tehlike”, “Kaçak”, “Küçük Ev”, “Tatlı Cadı”, “Tatlı-Sert”, “Charlie’nin Melekleri”, “Lassie” bu dönemde yayınlanan Amerikan yapımlarıdır.

İzleyiciler bu yapımları beğeniyle karşılamışlardır. Kurgusu, gerilimi ustaca ayarlanmış, izleyicileri düş dünyasına götüren, alışkanlık yapan Amerikan yapımlarından dolayı, TRT Türk halkını kendi ulusal sorunlarına yabancılaştırmakla, gerçeklerden uzaklaştırarak oyalamak ve eğlendirmekle suçlanmıştır. Fakat o dönemde, Japonya dahil olmak üzere, dünyanın pek çok ülkesi, televizyon tekniği çok yüksek, bir dış satım ürünü olarak üretilen Amerikan yapımlarından kendilerini koruyamamışlardır.

TRT 1974 yılında, Türk Edebiyatı kaynaklarını kullanarak televizyon filmleri üretme çalışmalarına başladı. Bu çalışmalar, televizyonda Türk kültüründen kaynaklanan, yerli edebiyatımızı temel alan, toplumun kültür yapısına daha uygun, nitelikli yapımların başlatılması açısından önem taşımaktadır. Edebiyatımızın büyük eserleri, milyonlarca kişiye ulaşma şansını bulacaktı.

“1974’ün yaz aylarında yeni yayın dönemi hazırlıkları sırasında aldığımız prensip kararlarımızdan biri, yerli edebiyat kaynaklarından yola çıkarak dramatik eserler meydana getirmektir. Aziz Nesin’in Yaşar Ne Yaşar Ne Yaşamaz’ı Saik Faik’in “Kumpanya” sı gibi. Ayrıca Türk sinemasının en başarılı yönetmenlerinden de, kendi edebiyatımızdan seçtikleri eserleri

*filmleştirmelerini istedik. TRT'nin kendi dışındaki sinema ustalarıyla işbirliğine girmesi, mutlak bir zorunluluktur” **

İsmail Cem

Prodüksiyonunu TRT'nin yüklendiği, yönetmenliğini Halit Refiğ'in üstlendiği Halid Ziya Uşaklıgil'in eseri Aşk-ı Memnu'nun çekimine karar verilmesi, televizyon program tarihinde başarılı bir çıkış noktasıdır.

“İsmail Cem Genel Müdür görevindeyken beni çağırdı. Biz TV’de yabancı dizi dışında, milli TV kuruluşu olarak yerli diziler göstermek istiyoruz. Kendi kültürümüzü öne çıkaran diziler yapmayı düşünüyoruz. BBC gibi. Böyle diziler yaparmısınız dedi. Bende, Aşk-ı Memnu’yu teklif ettim. İncelendi ve kabul edildi”.

Halit Refiğ

İlk yerli dizi olan, Aşk-ı Memnu Türk izleyicisi tarafından büyük beğeniyle karşılandı. TRT sinemacı işbirliği, yönetmenliğini Lütü Akad'ın üstlendiği “Ömer Seyfettin Hikayeleri” ve Metin Erksan'ın “Hanende Melek”, “Geçmiş Zaman Elbiseleri”, “Müthiş Bir Tren”, “Sazlık”, “Bir İntihar” isimli Beş Türk Hikayesi'yle devam etti.

TRT yönetiminin değişmesi, TRT içindeki ve dışındaki muhalefetin, bu yapımların maliyetini çok yüksek bulması ve “Beş Türk Hikayesinin” TRT denetimiyle sorunlar yaratması, daha ucuz maliyetlere TRT’ciler de bu yapımları gerçekleştirebilir gibi gerekçelerle TRT - Türk Sineması işbirliği son buldu. Böylece Türk televizyonu ve sineması adına çok büyük bir fırsat kaçırılmış oldu. Ekim 1978’de Başbakan Bülent Ecevit’in isteği üzerine Halit Refiğ’e “Yorgun Savaşçı” projesi teklif edildi. Çekimler devam ederken 1980 ihtilali oldu ve yönetime ordu geldi. Halit Refiğ projeyi Mayıs 1983’te TRT’ye

* TRT 500 Gün

teslim etti. Çekimleri 3 yıl süren 20 saatlik Yorgun Savaşçı'nın gösterilmesi yönetim tarafından sakıncalı bulundu. Kemal Tahir'in aynı isimli eserinden, esere sadık kalınarak sinemaya uyarlanan Yorgun Savaşçı Kasım 1983'te imha edildi. Tarihi önemi olan bir film sansürün de ötesine geçilerek yakılarak yok edildi.

Ayrıca bu dönemde televizyon programlarında, spora özellikle futbola geniş yer verilmiştir. Futbol maçlarının naklen yayını ilk kez 1974 yılında başlamıştır. Uzun süreli maç yayınlarının naklen yayınlanmasının gelenek haline getirilmesi, kültür seviyesinin çok düşük olduğu bir toplumda ne derece yararlı olduğu tartışılabilir.

1971-1980 döneminde, TRT 6 kez Genel Müdür değiştirmek zorunda kalmıştır. Yönetim değişikliği doğal olarak program seçimlerine de yansımıştır. Fakat Amerikan yapımları ve spor programları bu dönemde egemenliğini sürdürmüştür.

3.3.4.3. Siyasal Otorite -TRT İlişkisi

Türkiye'de her hükümet değiştiğinde buna paralel olarak TRT personeli de değişmiştir. Siyasi partiler, kurulduğu günden bu yana kamuya ait olan TRT'yi kendi reklamlarını yaptıkları bir araç olarak kullanmayı iktidarda olmanın doğal bir sonucu olarak görmüşlerdir.

12 Mart muhtırasından sonra, TRT'nin ilk Genel Müdürü Adnan Öztrak, kendisine yapılan baskılar karşısında 2 Haziran 1971 günü görevini kendi isteğiyle bıraktı. Uzun tartışmaların sonunda General Musa Ögün TRT genel müdürlüğüne getirildi.

1 Şubat 1974 tarihli Cumhuriyet gazetesindeki "Olayların ardındaki gerçek" adlı köşede hükümetin TRT üzerindeki baskısı sergilenmektedir.

“Kamuoyunun uzun süreden beri ilgiyle izlediği “Sabotaj Davası” sonuçlandı. İstanbul 2 Numaralı Sıkıyönetim Mahkemesi’nde görülen davada sanıklar, “Kültür Sarayını yakmak, Marmara Yolcu gemisini ve Eminönü araba vapurunu batırmak, Kastamonu şilebinde yangın çıkarmakla suçlanıyorlardı. İddianamede 17 idam talebi vardı. Sabotaj Davası kamuoyunda büyük ilgi görmüştür. İlk sorguları sırasında işkence gördükleri için suçlarını itiraf ettiklerini savunan sanıkların tümü ise 29 Ocak 1974 günü açıklanan mahkeme kararı ile beraat ettiler.

Bu karar bütün gazeteler ve ajanslarla yurda ve dünyaya duyurulmuş ancak, TRT; haber bültenlerinde kararı bir başka biçimde kamuoyuna yansıtmıştır.

Devletin elindeki TRT’nin bu konudaki yayını şöyledir: “İstanbul 2. Numaralı sıkıyönetim Askeri Mahkemesi, Marksist ve Leninist örgüt kurmak ve sabotajlar düzenlemek iddiasıyla yargılanan 24 sanıktan 5’ine 4 yıl 2 ay ile 8 yıl arasında değişen hapis cezaları verdi. Sanıklar, İstanbul Kültür Sarayı, Marmara yolcu gemisi, Kastamonu Şilebi ve Eminönü araba varupı sabotajlarını düzenlemek, İşçi Birliği adlı Marksist Leninist gizli örgüt kurmak iddiaları ile yargılanıyorlardı”.

Hiç kuşkusuz bu haberi televizyonlarının başında izleyen milyonlarca vatandaşın, sabotaj davasının beraatle bittiğinden haberi olmamıştır.

Olayın ardındaki gerçek şuydu:

Sabotaj davası, bir başka dava ile birleştirilmişti. Bu ikinci davanın konusu gizli örgüt kurmaktı. Sabotaj davasının tüm sanıkları beraat etmişler, ama sanıklardan kimileri “İşçi Birliği” adlı bir gizli örgüt kurma nedeniyle cezalandırılmıştı. TRT bu iki olayı birleştirerek sabotaj Davası’nın beraatle sonuçlandığını kamuoyundan gizlemek durumuna düşmüştür.

General Musa Ögün'den sonra, İsmail Cem TRT Genel Müdürlüğüne getirilmiştir. İsmail Cem dönemi kurum açısından başarılı bir dönem olmasına karşın, MC'nin yoğun eleştirileriyle karşı karşıya kalmıştır.

1971 anayasasıyla birlikte TRT nin özerkliğinin kaldırılması sonucu TRT siyasal iktidarların bir kurumu haline getirilmiştir. Siyasal iktidarların her değişiminde, iktidara gelen hükümetin görüşlerine paralel olarak genel müdürlerde değişmiştir.

*“TRT siyasal partiler arasında bir savaş meydanı olmuştur; olacaktır. Her siyasi iktidar, kendine özgü tayinlerle TRT'yi biçimlendirmek isteyecek, muhalefet de buna karşı muhalefetini yoğunlaştıracaktır. 12 Mart'tan sonra yapılan yanlıştan dönülmesi, TRT'nin siyasal iktidarlardan bağımsızlaştırılması gerekir.”**

1971-80 tarihleri arasında: Emekli General Musa Ögün, İsmail Cem, Nevzat Yalçıntaş, Şaban Karakaş, Cengiz Taşer, Doğan Kasaroğlu TRT Genel Müdürlüğü yapmışlardır.

3.3.5. 12 Eylül 1980 Sonrası

3.3.5.1. Yasal Düzenlemeler

1982 yılı Anayasası'nın 133. maddesi “radyo ve televizyon istasyonlarının ancak devlet eliyle kurulabileceğini ve yönetimlerinin tarafsız bir kamu tüzel kişiliği halinde düzenleneceğini” öngörmektedir.

* “TRT ve Hükümet”, 2 Şubat 1975, Cumhuriyet Gazetesi

11. Kasım 1983 TRT Yasası: Bu yasanın en önemli özelliği, TRT kurumunun yasası olmayıp, Türkiye'deki tüm radyo ve televizyon yayınları ile ilgili düzenlemeleri getirmesidir. Bu yasa ile TRT ve onun dışında kalan tüm radyo ve televizyon yayınları ile diğer tüm elektronik, yayınların gözetim, denetim ve değerlendirilmesini yapmak, amacı ile Radyo Televizyon Yüksek Kurulu (RTYK) adı ile TRT dışında bir üst kurul oluşturulmuştur.

RTYK 12 üyeden oluşur. Bunun 3'ü doğrudan Cumhurbaşkanınca, 3'ü doğrudan Bakanlar Kurulunca atanır. Geriye kalanların 2'sini Cumhurbaşkanı YÖK'ün göstereceği 4 aday arasından seçer; 3'ünü yine Cumhurbaşkanı Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek kurumunun göstereceği 6 aday arasından seçer; sonuncusu Milli Güvenlik Kurulunca seçilir ve Bakanlar Kurulunca atanır.

Kurulun başkanı da yukarıda belirtilen 12 üye arasından Cumhurbaşkanınca seçilir.

3.3.5.2. Renkli Televizyon

1 Temmuz 1984 tarihinde Türkiye'de televizyon yayınlarının tümü renkli yayınlanmaya başlamıştır. 1985 yılı içinde renkli yayın için teknik yönetmenler ve resim seçiciler altı hafta kurs görerek yayın stüdyoları yeniden düzenlenmiştir.

Renkli televizyon bir çağdaşlık, ölçütü olarak nitelendirilmiş, yayınların çok daha ilginç olacağı ve reklam gelirlerinin artacağı gerekçe olarak sunulmuştur. Aslında, renkli yayına geçilmesinin ardında yatan en önemli etken, siyah-beyaz alıcının Türkiye'de doyuma ulaşmış olması ve özel sektörün renkli alıcıları piyasaya sürerek satışları canlandırma istekleridir.

Bu dönemde ayrıca, İkinci Kanal, Üçüncü Kanal, GAP TV, orta ve yüksek öğrenimin örgün ve yaygın eğitimlerine yardımcı olmak amacıyla, Dördüncü Kanal ve yurtdışına yönelik yayın yapan TRT-INT yayınları başlamıştır.

İkinci kanal 6 Ekim 1986 tarihinde yayın hayatına başlamıştır. İstanbul televizyonu ikinci kanalın yayın merkezidir. İkinci kanalın yayınları TRT 1992 Genel Yayın Planına göre, kültür ağırlıklı olmak üzere eğitim drama müzik, eğlence ve spor programları ile haberlerden ve reklamlardan oluşmaktadır. Üçüncü kanalla, gündüzleri eğitim programlarının yayınlanması hedeflenmiştir. GAP TV 2 Ekim 1989 tarihinde yayına başlamıştır. Amacı, Güneydoğu Anadolu Projesi'nin sağlam bir temele oturtulabilmesi için gerekli olan sosyal kültürel ve psikolojik ortamın oluşturulmasına, bölgenin eğitim, kültür ve ekonomik seviyesinin yükseltilmesine yardımcı olmaktır. Eğitim ve müzik programları ağırlıklı programları olan dördüncü kanalın yayınlarındaki amaç orta ve yüksek öğrenimin örgün ve yaygın eğitimlerine yardımcı olmaktır. TRT-INT Avrupa ülkelerinde yaşayan vatandaşlarımızın Türk kültürü ile bağlarının devamını sağlamayı amaçlamıştır.

3.3.5.3. Programlar

Bu dönemde drama ve eğlence programlarına ağırlık verilmiş ve bunların büyük bir bölümü kurum dışından yapımcı firmalara yaptırılmıştır.

İlk akla gelen dramalar arasında: Alçaktan Uçan Güvercin (Ünal Küpeli-1980), Yalancı Dünya (Ünal Küpeli-1983), Kartallar Yüksek Uçar (Hüseyin Karakaş-1984), Mardin-Mühin Hattı (Ünal Küpeli-1986), Parmak Damgası (Okan Uysaler-1984) Gecenin Öteki Yüzü (Okan Uysaler-1988), El Kızı (Ünal Küpeli-1989) bulunmaktadır. “Üç İstanbul”, “Küçük Ağa” ve “Parmak Damgası” Türk edebiyatından uyarlanarak televizyon senaryosu haline getirilen yapımlardır.

Bu dönemde, belgesel filmler 1980 sonrası tarihsel ve toplumsal içerikli yapımların yerine Türkiye'nin tarihi-doğal ve folklorik özelliklerini konu alan yapımlarla karakterize olmaktadır. Bu eğilimin ilk önemli örneği, 1986'da yayınlanan Karadenizden Çeşitlemeler (Fatih Aslan) adlı yapımdır. 1988'de yayınlanan Suyla Gelen Kültür (Ertuğrul Karşlıoğlu) ve 1989 da yayınlanan Bir Damla Su İçin (Tülay Ersalan) gibi belgeseller bu akımın diğer ürünlerinden bazılarıdır.

Dramatik belgesellere: Osmanlı İmparatorluğunun son döneminde ve Cumhuriyet'in ilk yıllarında İstanbul'u anlatan "Kantodan Tangoya" (Tomris Giritlioğlu, 1984), Dört Mevsim İstanbul (Lütfi Akad) örnek gösterilebilir.

Akılda kalan yabancı diziler ise; yıllarca gösterilen Dallas, Şahin Tepesi ve İkiz Tepelerdir. Yabancı diziler, genellikle televizyonun en çok izlenen haber sonrası saatlerinde yayınlanmışlardır. Bu programlar Türk aile yapısına uygun olmadıkları gerekçesiyle, danışma kurullarından sert eleştiriler almışlardır.

Mimar Sinan Üniversitesi Sinema-TV Merkezi kurucusu ve müdürü Prof. Sami Şekeroğlu tarafından hazırlanan ve 1984-89 döneminde TRT1'de aylık olarak yayınlanan "Türk Sinema Tarihi" isimli 20 bölümlük belgesel dizi Türk Sinema tarihine ışık tutan önemli bir yapımdır.

Başarılı komedi programlarında ise; Bizimkiler, Kuruntu Ailesi, Kim Bunlar sayılabilir.

3.3.5.4. Siyasal Otorite - TRT İlişkisi

1983 TRT yasasının 19. maddesi "Hükümet Uygulamalarının Tanıtılması" başlığını taşır. Buna göre "*TRT yayın esaslarına uymak, cevap hakkı doğuracak nitelikte olmamak ve siyasal çıkar amacı taşımamak kaydıyla, mevzuat veya idari kararlarla yürürlüğe konan ve halkın katılımı ile başarıya*

ulaşabilecek Hükümet uygulamalarının, gerekçelerinin, yararlarının, vecibelerinin, usul ve esaslarının kamuoyuna benimsetilmesini amaçlayan tanıtıcı Radyo ve TV programları, Hükümet tarafından TRT dışında hazırlanır ve “Haber bültenleri dışında” yayınlanır. Yayın süresi ayda 30 dakikayı geçemez.”

Ancak, uygulama yasa maddesinin düzenlenmesinden farklı olmuştur. 19. madde uygulamasında, yasa maddesinde öngörülen ilkeler zaman zaman çiğnenmiş “İcraatın İçinden” adı ile yayınlanan bu programlarda, biçimsel olarak yasaya uygun hareket edilmiş olmakla birlikte, içerik olarak yasanın sözüne ve ruhuna aykırı mesajlar işlenmiş, muhalefet partilerince bu konuda yapılan yasal başvuru ve şikayetler ile sonraları RTYK tarafından TRT’ye yapılan uyarılar, TRT’nin bu konudaki tutumunu değiştirmemiştir. 26 Mart 1989 Mahalli Seçimler öncesi, Seçim yasaklarının başladığı dönemde, Hükümet 19. maddeyi kullanmaya çalışarak “2000 Yılına Doğru” adı ile hazırlattığı programı yayınlamak istemiş ama gerek RTYK’nun gerekse Yüksek Seçim Kurulunun uyarıları sonucu bu programın yayını durdurulmuştur.

IV. DEVLET DENETİMİNİN SONUÇLARI

4.1. Türkiye’de Özel Televizyon Kanallarının Açılması

Bütün gelişmiş ülkelerde devlet, iletişim araçları ile sürekli yakından ilgilenmiştir. Devletlerin iletişim araçları ile sürekli ilgilenmesine neden olan unsurlar üç sınıfta toplanabilir,

1. Başta televizyon olmak üzere iletişim araçlarının ikna gücüne inanma,
2. Parleментар sistemdeki demokratik toplumlar için müzakerelerin sağlanması gerekliliği yüzünden kamuoyu oluşturma,
3. İçeriklerin iletimi ya da özellikle formasyon olmak üzere özel icraatların gerçekleşmesinde iletişim araçlarının etkinliğine duyulan inanç.

Devlet, toplum üzerinde büyük etkisi olduğuna inanılan iletişim araçlarını özellikle televizyonu doğal olarak hiçbir özel teşebbüsle paylaşmak istemez. Bu yüzden, özel teşebbüsün bu alana girebilmesi çok kolay olmamıştır. Bu konuda ülkeleri; Devletin yasal düzenlemeleri oluşturmasını bekleyen ülkeler ve gerekli yasal düzenlemeler oluşmadan özel teşebbüsün yayına başladığı ülkeler olmak üzere ikiye ayırabiliriz.

Radyo ve televizyonda devlet tekelinin kaldırılması Avrupa’da çeşitli aşamalardan geçmiştir. Bu aşamalar:

1. Devlet televizyonlarının dışında Hertz (havadan yayılan) dalgalarıyla yayın yapan özel televizyonların ve radyoların kurulması,
2. Kablo şebekeleriyle yayın yapan sınırlı sayıda kamusal televizyonlara izin verilmesi,
3. Özel sektörün kablolu televizyon şebekeleri kurması,
4. FM dalgaları üzerinden yayın yapan özel ve yerel radyoların kurulması,
5. Devlet televizyonlarının özel sektöre satılması, şeklinde sıralanabilir.

İngiltere’de devlet tekeli ilk darbeyi 1954’te ITA (Independent Television Authority) nin kurulmasıyla yedi. ITA 60’lı yılların başlarında İngiliz TV izleyicilerinin %75’ini kendine çekti ve BBC’nin haber programlarını gölgede bıraktı. İngiltere’de devlet tekeline son verilmiş fakat BBC’nin yetkilileri hiç bir zaman elinden alınmamıştır. İtalya’da radyo ve televizyon tekeline karşı kampanya 1969 yılında başlamıştır. İlk özel televizyon Telebiella 1971’de kablolu bir TV şebekesi olarak kurulmuştur. Yerel mahkeme bu yeni kuruma “videolu müzik yayını” olarak izin vermiştir. Ancak hükümet yayın tekeli savunmaktaydı. PTT yasası değiştirildi ve “telekominikasyon tesislerini izinsiz olarak başka bir amaca kullanılması” yasaklandı. Kablolu televizyon da bu maddenin kapsamına giriyordu. Fakat kimse bu yasaklamaya uymadı, bütün ülkede yeni yeni şebekeler kuruldu. Uzun tartışmalar sonucunda 1974 yılında Anayasa Mahkemesinin aldığı bir kararla özel televizyonlar yasal bir zemine oturtuldu.

1980’li yıllarda iletişim alanında yeni teknolojik buluşlar meydana geldi. Yeni buluşlar, iletim olanaklarını arttırarak yeni pazarların gelişimine yol açtı. Bu gelişmeler yüzünden ABD, Fransa ve İngiltere’de özel televizyon kanalları büyük artış kaydetti. Televizyon yayın alanlarının genişlemesi ve devletin yükümlülüklerini azaltması, Birçok ülkede televizyon yayınlarının görüntüsünü değiştirdiği gibi, kamu televizyonlarını da derinden sarstı. Fransa’da birkaç yıl içinde kamu sektörü tekeli yerini ticari televizyonların egemenliğine bıraktı. Ticari televizyon mantığı zafer kazandı.

Dünyada bu gelişmeler yaşanırken, Türkiye’de de radyo televizyon tekelinin kaldırılmasının tartışmaları hız kazandı. 1988 tarihli “Çağdaş Gelişmelerin Işığında Devlet Media İlişkileri” başlıklı panele konuşmacı olarak katılan Haluk Şahin konuşmasında; *“Yirminci yüzyıl başlarında öne sürülen teknolojik yetersizlik ortadan kalkmış durumda. Ülkemizde, TV’nin devlet tekeline olmasının nedeni elektromanyetik tayfin sınırlı olması ve kullanımın*

*devlet tarafından yapılmasının en uygun yol olduğu şeklindeydi. Günümüzde teknolojik olarak bu gerekçe ortadan kalktığına göre, artık devletin radyo televizyon tekelini farklı gerekçelerle izah etmesi ve savunması gerekiyor” **. sözleriyle ülkemizde özel televizyon kanallarının gerekliliğini dile getirmekteydi.

Bir başka görüşe göre de Türkiye’de öncelikle TRT özerk bir kuruluş haline getirilmeliydi.

Siyasi Partilerin 1987 Seçim bildirgelerinde bu tartışmalara yaklaşımları şu şekildeydi:

DSP; 1987 seçim bildirgesinin 114. sayfasında şöyle denilmektedir; “Radyo ve televizyonun özerkliği ve yansızlığı güvence altına alınacaktır. Devlet tekelindeki radyo ve TV programlarını ve bunların yayın saatlerini daha çok arttırmak yerine özel radyo ve televizyon istasyon ve yayınlarına izin verilecektir.”

DYP: 1987 seçim bildirgesinin 47. sayfasında İktidar - TRT ilişkileri başlığı altında şu hususları ortaya koymuştur. Mevcut iktidar “çoğulcu bir toplumun, doğru, tarafsız haber alma; karşıt görüşleri yeterince öğrenme hakkını tanımamakta, bu temel hakkı gaspetmektedir.. Bu iktidar TRT totaliter ve tekeldi bir zihniyete hizmet etmektedir” DYP tekeldi zihniyet karşı bir tutum benimsemiş görünmektedir. Ancak getirilen çözümle ilgili ayrıntılı bilgi yoktur.

* “Çağdaş Gelişmeler Işığında Devlet Media İlişkileri”, 10. Seminer Tutanakları, İstanbul, 1988.

ANAP; Anavatan Partisi Programının 7. maddesinin son fıkrası aynen şöyle demektedir; “Devletin murakabesinde bulunan radyo, televizyon ve diğer basın ve yayın vasıtalarının tarafsızlığı esastır”. Bu cümle ile devletin tekelinde, ancak tarafsızlığı esas olan radyo-TV’nin Devlet ilişkisinden yana olduğu açıkça ortaya çıkmaktadır. 1982 Anayasasının 133. maddesinin 1. Fıkrası “Radyo ve televizyon istasyonları, ancak devlet eli ile kurulur ve idareleri tarafsız bir kamu tüzel kişiliği halinde düzenlenir” desteklemektedir.

Cumhurbaşkanı Turgut Özal, 1990 yılında ABD gezisi sırasında yaptığı bir açıklamada, yurtdışından Türkiye’ye yapılacak Türkçe televizyon yayınlarının yasal bir sakıncası olmadığını *belirterek “dış memleketlerden bir kanal kiralayan Türkiye’ye yayın yapabilir”* diyordu*. Bu sözün üzerinden çok geçmeden Rumeli holding sahipleri Kemal ve Cem Uzan, 5 Mayıs 1990 tarihinde, Eutelsat’tan kiraladıkları 2 kanal ile Türkiye’nin ilk özel televizyonu Magic Box-Star 1’in yayınına başladılar. Böylece Türkiye’de özel televizyon dönemi başlamış oldu. Daha sonra, kronolojik sırayla,

8 Ocak 1992 de TELEON

1 Mart 1992 de SHOW TV

4 Ekim 1992 de KANAL 6

9 Ekim 1992 de HBB

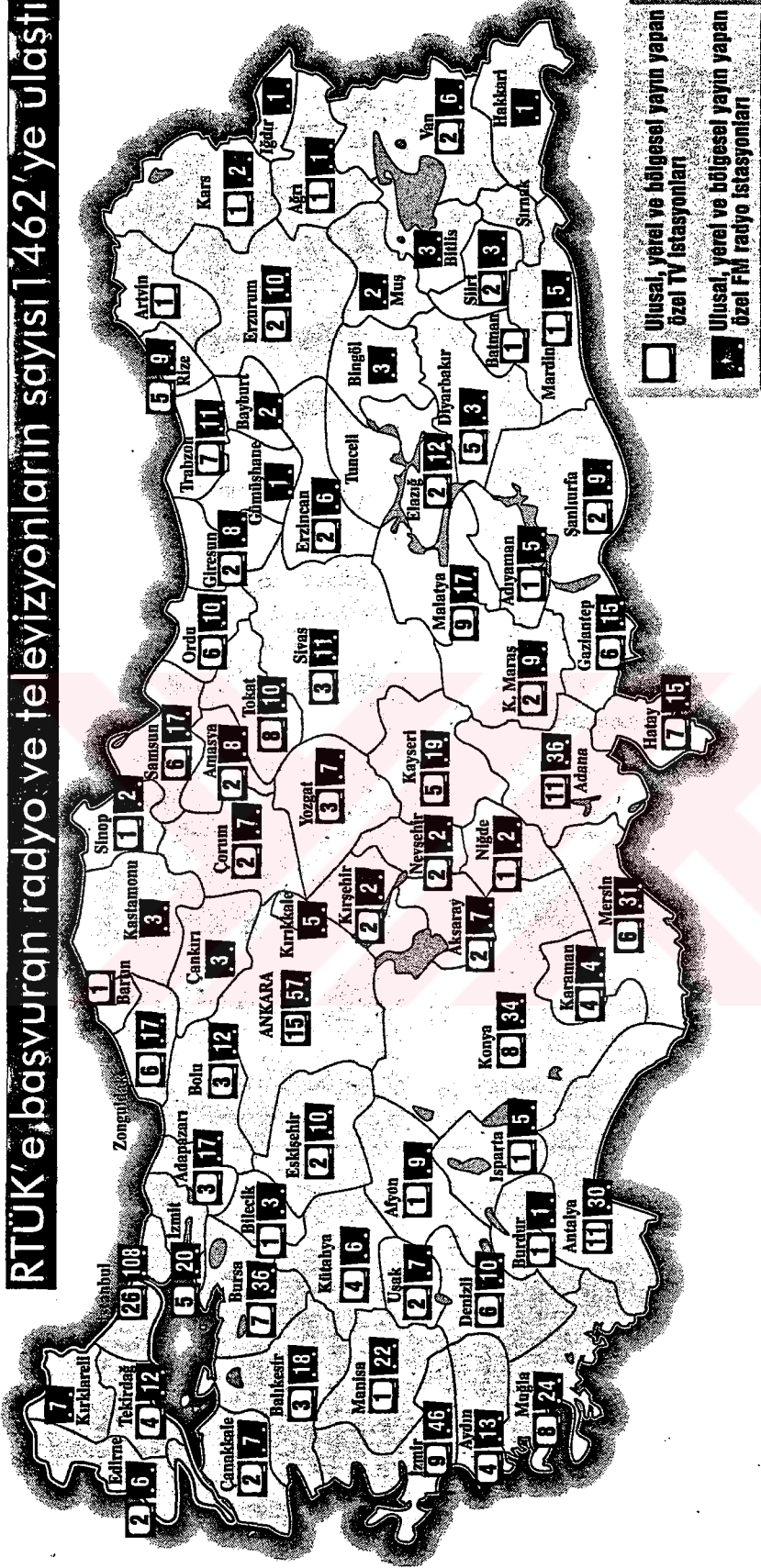
Temmuz 1993 de ATV

Aralık 1993 de KANAL D yayın hayatına başladı.

Her geçen gün artan kanal sayısı ile bugün Türkiye, radyo ve televizyon cenneti haline gelmiştir. Frekans ihalesi için, RTÜK’e 260 televizyon başvuru da bulunmuştur. Bugün Türkiye’de 229 yerel, 15 bölgesel ve 15 ulusal televizyon istasyonu yayın yapmaktadır. Bu televizyonların tamamı RTÜK’ün vereceği lisanslardan pay almayı beklemektedir. Türkiye geneline yayın yapmakta olan 15 ulusal televizyon, frekans tahsisi için RTÜK’e başvuru da

* Ahmet Tan, “Sihirli Kutu TRT’ye Karşı”, Cumhuriyet Gazetesi, 13 Şubat 1990.

RTÜK'e başvuran radyo ve televizyonların sayısı 1462'ye ulaştı

bulunmuştur. RTÜK ise sadece 12 özel kanala frekans verecek. Geri kalan 4 televizyon ulusal yayından mahrum kalırken, en fazla para ödeyen 12 televizyon da Türkiye'nin yasal özel televizyonları olacak. Yasaya göre, TRT toplam frekans sayısının dörtte birine sahip olacak. RTÜK Düzenleme ve Teşvik Dairesi Başkanı Sami Şener, bu konuda, *“Dünyanın her yerinde yayıncı kuruluşlar, kullanmakta oldukları radyo ve televizyon frekansları için ülkelerine bir bedel ödemek zorundadırlar. Ülkemizde ise yayıncı kuruluşlar bu maksatla hiçbir meblağ ödememektedirler. Bu kuruluşlara verilecek lisans ve yayın izni sonucu ülkemize çok önemli bir gelir temin edilmiş olacaktır. Ayrıca radyo ve televizyon yayınlarının hazırlanan frekans planına uygun olarak yapılmasıyla halkımız, ses ve görüntüleri birbirini bozmayan, kaliteli yayın izleme olanağına kavuşacaktır. Askeri ve sivil kuruluşların haberleşme sistemleri ile uçak seyrüsefer cihazlarının yayınlardan olumsuz yönde etkilenmesi de önlenmiş olacaktır”* *.

4.1.1. İlk Özel Televizyon Magic Box - Star 1*

1983 yılı Anayasasının 133. maddesi *“radyo ve televizyon istasyonlarının ancak devlet eliyle kurulabileceğini ve yönetimlerinin tarafsız bir kamu tüzel kişiliği halinde düzenlenebileceğini”* öngörmektedir.

2954 sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Yasası'nın 4. madde a bendinde *“radyo ve televizyon istasyonlarının kurulması, işletilmesi, idareleri ve yayınlarının düzenlenmesi ile yurtiçine ve yurtdışına yayın yapılması devlet tekelindedir. Bu tekel, Türkiye Radyo Televizyon kurumu tarafından kullanılır”* hükmü yer alır.

* Radyo ve Televizyon Ulusal Frekans Planları 1, RTÜK İletişim Dergisi, Sayı 1, Ağustos-Eylül 97, s.10.

* Magic Box-Star1 televizyonunun adı daha sonra İnterStar olarak değiştirilmiştir.

Rumeli Holding sahipleri Kemal ve Cem Uzan, Türkiye'ye yönelik yayın yapmak üzere "Magic Box Incorporated" şirketi adı altında Eutelsat'tan 2 kanal kiraladılar. Cem Uzan, girişimlerinin Anayasaya aykırı olabileceği konusunda "Dünyada kanun ve hukuk bulundukları ülkelerde geçerlidir" diyerek uluslararası kanunların enformasyon akımını garanti ettiğini, Türkiye'de şimdiye kadar isteyen herkesin BBC'yi dinlediğini, yaptıklarının bununla aynı şey olduğunu iddia ediyordu.

Star 1 yayınlarını izleyebilmek için gerekli olan çanak antenleri de piyasaya süren Magic Box'ın yayınları, bazı belediyelerin uydu yayınlarını dağıtımını sayesinde Türkiye'de izleyicilere ulaştı.

Cumhurbaşkanı Turgut Özal bu gelişmeleri olumlu karşılıyordu. Oğlu Ahmet Özal'ın kuruluşundan itibaren Magic Box'a ortak olduğu söylentileri, Magic Box şirketinin 19 Aralık 1990 tarihli genel kurul toplantısında Ahmet Özal'ın resmen ortak olduğu açıklanarak doğrulanmış oldu. Yapılan suç duyuruları sonrası Cumhuriyet Savcılıkları incelemeleri sonucunda alınan Anayasa Mahkemesi kararlarının Türkiye'de geçerli olduğunu söyleyen Magic Box yetkilileri *"Biz Türkiye'de yokuz. Havadan, uzaydan geliyoruz. Kararlar bizi bağlamaz. Eğer PTT hat vermemek isterse onu Uluslararası Telekomünikasyon kurumuna şikayet ederiz. Yabancı birçok televizyon kurumu parasını verip aynı hatları kullanmıyor mu?"* diyordu*.

Yurtdışından yayın yaptığı için kendini vergi mükellefi saymayıp Türkiye'de yaptığı işleri esnasında KDV kesmeyen ve ödemeyen Magic Box hakkında defterdarlık tarafından inceleme başlatıldı. Vergisiz geçen iki yılın ardından dönemin Maliye Bakanı Adnan Kahveci'nin girişimiyle vergi mükellefi yapılan Magic Box'ın İstanbul Hoca Paşa Vergi Dairesine kaydı yapılmıştır.

* Magic Box "Anayasa Bizi Bağlamaz" Sabah Gazetesi, İstanbul, 29 Temmuz 1990.

Bununla birlikte Magic Box'ın serbest piyasa koşullarına göre hareket ederek TRT'nin en önemli gelir kaynağı "reklam" lardan pay alması TRT'yi kaygılandırdı. TRT reklam yönetmenliğinin 4. maddesinde "Kurum gerektiğinde reklam kabul etmeyebilir, yayın süresinde değişiklik yapabilir, reklam yayınlarını kısmen veya tamamen kaldırılabilir, yayın için kabul edilmiş herhangi bir reklamın yayınlanmasını durdurabildiği gibi, yayınlanan reklamı da yayından kaldırabilir. Kurum reklamın kaldırılma gerekçesini talep halinde müşteriye yazılı olarak bildirir" hükmü bulunmaktadır. Aslında bu hüküm reklam veren açısından caydırıcıdır. Fakat "yayın tekeli" TRT'ye ait olduğu için reklam verenler yıllarca bu şartlara uymak zorunda kalmışlardır. Magic Box reklam verenlerin yoğun talepleriyle karşılaşmıştır. Magic Box'ın reklam ücretleri TRT'nin çok altındaydı ve TRT'de yayınlanması yasak olan içki ve sigara reklamlarını serbestçe yayınlıyordu.

Amerika Birleşik Devletlerinin 17 Ocak 1991 tarihinde, Irak'a saldırısıyla başlayan Körfez savaşını CNN'e bağlantılı Magic Box ilk defa duyururken, saldırı başladığı sırada "Ateşten Günler" adlı diziyi gösteren TRT, ilk haberi 02:10'da verebildi. Magic Box savaş görüntülerini, üzerinde CNN logosuyla birlikte, simultane çeviri ile CNN'i naklen yayınlıyordu. TRT'nin CNN yayınında, İncirlik yazısı ve İncirlik'ten kalkan uçakların görüntülerinin sansür edilmesi yanında, aynı anda Magic Box yayınında bölgeden kalkan uçak sayısı ve buradan göç eden insanların sayısının verilmesi TRT'nin yoğun eleştiri almasına neden oldu.

Hiç bir denetim mekanizmasına dahil olmayan Star 1, haberleri verirken de, kendi çıkarlarını ön planda tutuyordu. SHP Genel Başkanı Erdal İnönü "korsan" olarak nitelediği Star 1'in, SHP'ye karşı taraflı yayın yaptığını idida ediyordu. Buna örnek olarak 22 Eylül 1991 tarihinde yapılan onbinlerce insanın toplandığı Adana mitinginden tek kelime bile söz etmediğini gösteriyordu. Oktay Ekşi, *"Magic Box'ın özellikle haber programlarının, ciddi bir yayın*

kuruluşundan beklenecek sorumluluktan hayli uzak olduğu kanısı yaygındır. Hele “objektiflik” konusunda Magic Box’ın düzeyi TRT’den bile geridir. Çünkü TRT hiç değilse yasal zorunluluklar yüzünden “çoğulcu” görünmeye çalışmaktadır” diyordu.*

İlk özel TV ilkesiz, sorunsuz ve belli çevrelerin etkisi altında taraflı yayın yaparak kötü bir örnek oluşturmuştur. Kanal sayısı paralel olarak seviyesizlik de artmış ve seyirci eski TRT yayınlarını aramaya bile başlamıştır.

Anayasanın 133. maddesine göre, derhal engellenmesi gereken Magic Box yayınlarına müdahale edilememesi diğer girişimcileri de cesaretlendirmiş ve Radyo Televizyon yayını yapan kuruluşların sayısı hızla artmıştır. Fiili bir durum olarak başlayan özel yayıncılık ancak 8 Temmuz 1993 tarihinde Anayasanın 133. maddesinde yapılan değişiklikle yasal bir zemine oturtulabilmiştir. Bu değişiklikle TRT’nin yayın tekeli kaldırılmış ve radyo televizyon istasyonları kurmak ve işletmek kanunla düzenlenecek şartlar çerçevesinde serbest bırakılmıştır. Gerek bu aşamada gerekse daha sonraki kanun ve tüzük çalışmalarında çok önemli bir eksiklik bulunmaktadır. Teknik altyapıya sahip üniversitelerin, kültür, sanat ve bilimsel konuları içeren tv yayınları yapması konusunda hiçbir teşvik edici düzenleme yapılmamıştır. Üniversiteler tarafından açılacak kültür kanalları, toplumu doğru yönde etkileyeceği gibi genel televizyon yayınlarının kalitesini de yükseltebilir.

4.2. Yasal Düzenlemeler

Türkiye’de 1990 yılından itibaren, ulusal ve bölgesel yayın yapan özel televizyon ve radyo sayısında süratli bir artış yaşanmıştır. Söz konusu yayınlar, TC Anayasasında ve kanunlarında TRT’ye verilen yayın tekeli mevcut iken başlamış ve devam etmiştir. Yani Türkiye’de özel yayınlar kanun dışı

* Hürriyet Gazetesi, İstanbul, 23 Eylül, 1991.

başlamıştır. Yasal yayın yapımları olası sayılmaması gereken özel kanallar, uydu aracılığıyla yaptıkları yayınlarla fiili bir durumun oluşmasına neden olmuşlardır. Ortaya çıkan bu durum sonucu yasalarda yeni düzenlemelerin yapılması zorunlu hale gelmiştir.

08.7.1993 tarihinde anayasanın 133. maddesinde yapılan değişiklikle TRT'nin yayın tekeli kaldırılmış ve Radyo Televizyon istasyonları kurmak ve işletmek kanunla düzenlenecek şartlar çerçevesinde serbest bırakılmıştır. Anayasada yapılan bu değişiklikten sonra radyo ve televizyon yayınlarının düzenlenmesine ilişkin esas ve usulleri belirleyen 3984 sayılı kanun 13 Nisan 1994 tarihinde kabul edilmiş ve 20 Nisan 1994 tarihli resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Kanunun 1. maddesine göre; *“Bu kanunun amacı; radyo ve televizyon yayınlarının düzenlenmesine ve Radyo ve Televizyon Üst Kurulunun kuruluş, görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin esas ve usulleri belirlemektir”* *.

3984 sayılı kanunun dışında medya hukukunu dolaylı da olsa düzenleyen genel yada özel kanun hükümleri ve uluslararası sözleşmeler mevcuttur.

Radyo ve televizyon yayıncıları, haber verirken, reklam yayınlarken, anayasanın 11. maddesinde belirtilen kişilik haklarını korumak zorundadır.

3984 sayılı kanun sadece yayın ilkelerini düzenleyen ve denetleyen bir kanun olmayıp, ulusal ve bölgesel frekans planlamalarının yapılması, radyo ve televizyon yayın kuruluşlarının kurulmasında uymaları gereken asgari, idari ve mali şartlarla, yayın alanı, saati ve sürelerinin denetlenmesi gibi hususlarda bu kanun kapsamındadır.

* Türk Medya Mevzuatı, Yasa Yayınları, İstanbul, 1996, s.7.

4.2.1. Yayın İlkeleri

Radyo ve televizyon yayınları kamu hizmeti anlayışı içerisinde aşağıdaki ilkelere uygun olarak yapılır:

- a. Türkiye Cumhuriyetinin varlık ve bağımsızlığını, devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğüne,
- b. Toplumun milli ve manevi değerlerine,
- c. Anayasanın genel esaslar kısmında yer alan ilkelere, demokratik kurallara ve kişi haklarına,
- d. Genel ahlak, toplum huzuru ve Türk aile yapısına,
- e. Anlatım özgürlüğüne, iletişim ve yayında çoğulculuk esasına,
- f. İnsanların ırk, cinsiyet, sosyal sınıf veya dini inançları dolayısıyla hiçbir şekilde kınanmaması ilkesine,
- g. Toplumda şiddet, terör ve etnik ayrımcılığa sevk eden ve toplumda nefret duyguları oluşturacak yayınlara imkan verilmemesi ilkesine,
- Aykırı olmamak,
- h. Türk milli eğitiminin genel amaçlarına, temel ilkelerine ve milli kültürün geliştirilmesi ilkesine,
1. Yayınlarda adalet ve tarafsızlığa, yasalara saygılı olma esasına,
- j. Kişi yada kuruluşlara eleştiri sınırları ötesinde küçük düşürücü, aşağılayıcı veya iftira niteliği taşıyan yayın yasaklarına,
- k. Özel amaç ve çıkarlara hizmet eden ve haksız rekabete yol açıcı yayın yapılmaması esasına,
- l. Haber ve olayların çabuk ve doğru bir şekilde sunulması ilkesine,
- m. Çocukların ve gençlerin fiziksel, zihinsel, ruhsal ve ahlaki gelişimini olumsuz yönde etkileyecek yayın yapılmaması esasına,
- n. Aksi, yargı kararıyla kesinleşmedikçe hiç kimsenin suçlu olarak ilan edilemeyeceği ilkesine,
- o. Kişi ya da kuruluşların cevap ve tekzip haklarına saygılı olunması ilkesine,

p. Haberlere, spor programlarına ve reklamlara ayrılmış zamanlar hariç olmak üzere, yayıncıların, yayın zamanlarının en az yarısının yerli yapımlara ayrılmasını sağlamak, bu oranı, seyircilerin taleplerini gözönüne alarak ve yayıncının haber verme, eğitim, kültür türleri ve süreleri ile asgari niteliklerini de öngörmek suretiyle, aşamalı bir biçimde gerçekleştirmeleri hususlarına,

r. Bilgi işlem telefonları yoluyla yarışma ve benzeri yöntemlere başvurmamak ve bunların sonucunda dinleyici veya seyircilere ikramiye vermemek veya ikramiye verilmesine aracılık yapmamak, lotaryaya fırsat bırakmamak esaslarına,

s. Demokratik kurallar çerçevesinde, kamunun siyaset, eğitim ve kültürel alanlardaki beklentilerine cevap verecek şekilde, demokratik gruplar ve siyasi partiler arasında fırsat eşitliğinin sağlanması esasına,

t. Radyo ve televizyon yayınlarının Türkçe yapılması, ancak, evrensel kültür ve bilim eserlerinin oluşmasında katkısı olan yabancı dillerin öğretilmesi veya bu dillerde haber iletilmesi amacıyla bu dillerin kullanılabilmesi,

Türkçeyi aşırılığa kaçmadan, özellikleri ve kuralları bozulmadan konuşma dili olarak kullanmak; milli birlik ve bütünlüğün temel unsurlarından biri olarak çağdaş eğitim ve bilim dili halinde gelişmesini ve zenginleşmesini sağlamak esasına,

u. Türk müzik sektörünün gelişimine katkıda bulunmak ilkesinden hareketle, müzik yapımcıları ve telif hakkı sahiplerinin haklarını tanımak ve ihlal etmemek esasına, uygun olmak suretiyle yapılır.

3984 sayılı radyo ve televizyon kanunu, konunun uzmanlarına danışılmadan ve uygulamada karşılaşılabilecek güçlükler düşünülmeden çıkarılmış bir kanundur. Kanun istismara açık, genel hükümlerden oluşmaktadır. Örneğin; yayınlanması zorunlu olan kültür ve eğitim programlarının yayın saatine bir koşul getirilmediği için, bu tür programlar, özel kanallar tarafından gece yarısından sabaha kadar olan zaman içerisinde yayınlanmaktadır.

Yayın ilkelerini düzenleyen kanun, bu ilkelere göre yayın yapılıp yapılmadığını denetleme yetkisini de yine bu kanunla kurulan Radyo Televizyon Üst Kuruluna vermiştir. Türkiye’de yayın yapan radyo ve TV kuruluşlarının, kanunda belirtilen ilkeleri ihlal ettikleri hallerde, bu kuruluşları cezalandırma ve yayınlarını durdurma kararı 3984 sayılı kanuna göre; sadece RTÜK’ün yetkisi dahilindedir. Bu hükümden de anlaşılacağı üzere siyasal otorite, radyo ve televizyon yayınlarına hiçbir şekilde müdahale edemez. 2.05.97 tarihinde; RP-DYP iktidarı döneminde, Flash TV de yayınlanan “23. saat” isimli programa telefon bağlantısıyla katılan Alaattin Çakıcı’nın dönemin başbakan yardımcısı Tansu Çiller’e hakaret dolu konuşmasının ardından, Flash TV nin Ulaştırma Bakanlığına bağlı Telsiz Genel Müdürlüğü ekipleri tarafından, hiçbir tebligat yapılmadan, uydu yayın izni olmaması gerekçe gösterilerek sözlü beyan ile kapatılması, Radyo ve Televizyon kanununu tartışılır hale getirmektedir.

4.2.2. Radyo ve Televizyon Üst Kurulu

Üst kurul, basın, yayın, iletişim ve teknoloji, kültür, din, eğitim, hukuk alanlarında birikimi olanlardan ve yüksek öğrenim görmüş, devlet memuru olma niteliğine sahip, beşi iktidar partisi veya partilerinin dördü muhalefet partilerinin göstereceği adaylar arasından Türkiye Büyük Millet Meclisi’nce seçilen 9 üyeden oluşur.

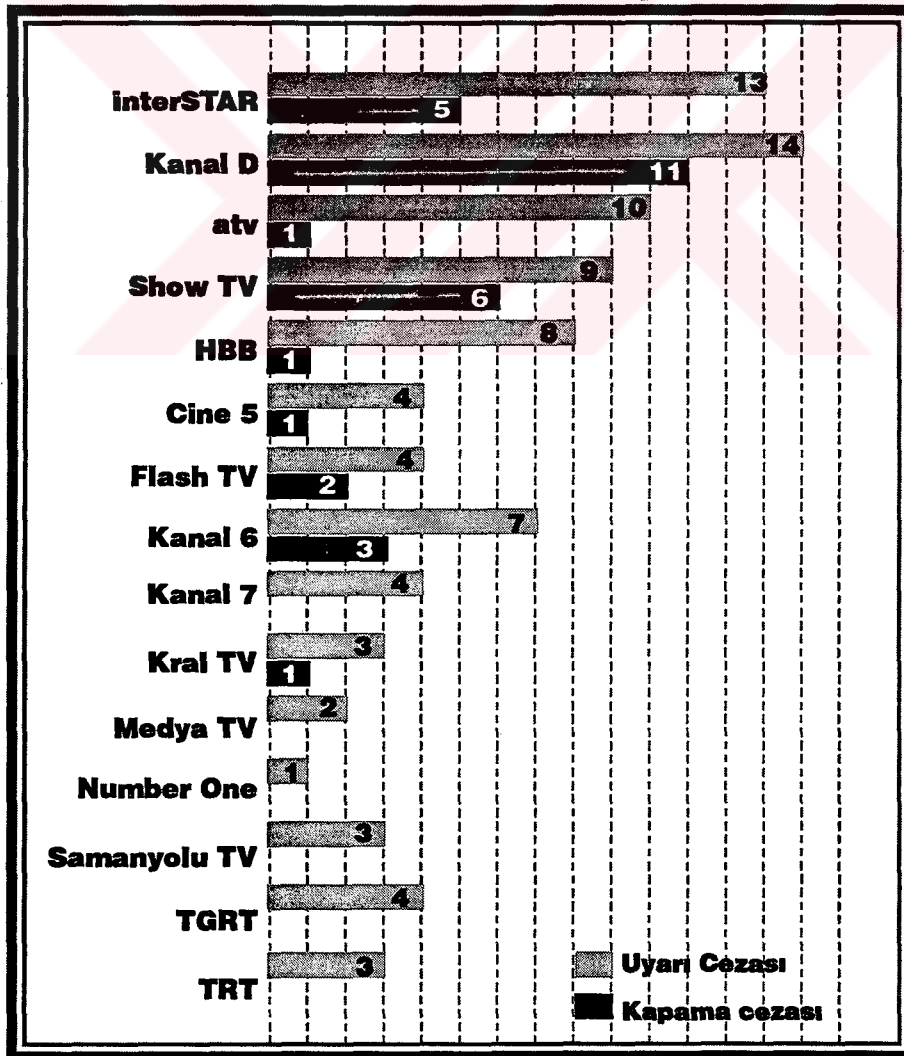
Üst kurul üyelerinin görev süresi altı yıldır. Üyelerin üçte biri iki yılda bir yenilenir.

Üst kurul, üyeleri içinden bir başkan seçer. Başkanın görev süresi iki yıldır. Başkan, üst kurul üyeleri arasından bir Başkan Yardımcısı seçer ve üst kurulun onayına sunar. Başkan yardımcısının görev süresi, başkanın görev süresi ile sınırlıdır.

Yargı kararları saklı kalmak kaydıyla yayınlar önceden denetlenemez ve durdurulamaz.

Üst Kurul, öngördüğü yükümlülükleri yerine getirmeyen, izin şartlarını ihlal eden, yayın ilke ve esaslarına aykırı yayın yapan özel radyo ve televizyon kuruluşlarını uyarır. Bu uyarıda, ihlalin niteliği, ağırlığı ve tekrarı halinde sonuçları açıkça belirtilir. İhlalin tekrarlanması halinde, ihlalin ağırlığına göre, izin uygulaması bir yıla kadar geçici olarak durdurulur veya yayın izni iptal edilir. Yayın durdurma cezası açıkça sansürdür.

Aşağıda ulusal yayın yapan 15 TV istasyonunun, RTÜK tarafından verilen kapama ve uyarı cezaları görülmektedir.

* Hürriyet Gazetesi, 22 Ocak 1998.

4.2.3. Avrupa Sınırötesi Yayıncılık Sözleşmesi *

Türkiye'nin de imzaladığı ve Avrupa Topluluğu'nun öncülüğünde hazırlanan Avrupa Sınırötesi Televizyon Sözleşmesi, uluslararası bir anlaşma olarak özel televizyonlar konusunda düzenlemeler yapması ve çözümler üretebilmesi ve bu konuda Avrupa çapında ortak standartlar tespit edilebilmesi açısından önemli bir belgedir.

Avrupa Sınırötesi Televizyon Sözleşmesi Türkiye tarafından 7 Eylül 1992 tarihinde imzalandı. 4.11.1993 tarihinde ise 3915 sayılı kanunla Bakanlar Kurulunca onaylandı ve yürürlüğe girdi. Ülkemizde kabul edilen 3984 Sayılı Radyo ve Televizyon Kanunu da bu sözleşme standartlarına uygun bir biçimde hazırlanmış ve Sözleşmenin uygulanmasını gözetme görevi de kanunla kurulan Radyo ve Televizyon Yüksek Kurulu'na verilmiştir.

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin 5.5.1989 tarihli toplantısında imzaya açılan metinde televizyonlarla ilgili her türlü konu tüm ayrıntılarıyla ortaya konmuştur. Sözleşmeyle televizyonların yayınlarında belli konularda standartlar ve düzenlemeler getirilmiştir.

Örneğin Sözleşmenin "Yayıncının Sorumlulukları" başlıklı 7.maddesi belirli yayın ilkeleri ortaya koyarak birtakım sınırlamalar getirmektedir. Madde şu hususları içermektedir:

- Program hizmetlerini sunuş ve içerik bakımından bütün unsurlar insan onuruna ve temel insan haklarına saygılı olacaktır. Program hizmetleri özellikle:
 - a) Edebe aykırı olmayacak ve pornografi içermeyecek,

* Türkiye'de Medya ve Özdenetimi, Vedat Demir, İletişim Yayınları S.108.

- b) Şiddet eğilimini körüklemeyecek veya ırkçı nefret duygularını kışkırtıcı nitelikte olmayacaktır.
- Gençlerin ve çocukların fiziksel, zihinsel ve ahlaki gelişimini zedeleyecek türden program hizmetleri, bunların seyredilebileceği zaman ve saatlerde yayınlanmayacaktır.
 - Yayıncı, haberde gerçekler ve olayların doğru olarak sunulmasını sağlayacak ve özgürce kanaat oluşumunu teşvik edecektir.

Sözleşmenin “Cevap hakkı” başlıklı 8.maddesi ise, tekzip ve cevap hakkını şu şekilde düzenlemiştir:

1. Her ileten taraf 3.madde anlamı içinde kendi yetki alanlarındaki kuruluşlar ve teknik vasıtalarla iletilen veya yeniden iletilen programlarla ilgili olarak, milliyetine ve ikamet yerine bakılmaksızın, her gerçek ve tüzel kişinin cevap hakkını veya benzer yasal veya idari yolları arama hakkını kullanma imkanını düzenler. İleten taraf, özellikle cevap hakkı kullanımının zamanlama ve diğer düzenlemelerinin ve bu hakkın veya benzer yasal veya idari yolların zamanlama ve usuller bakımından etkili biçimde uygulanmasını sağlar.
2. Bu amaçla program hizmetinden sorumlu yayıncının ismi, yapılan yayınlarda düzenli aralıklarla uygun bir şekilde belirtilecektir.

Avrupa Sınırötesi Televizyon Sözleşmesinde televizyonların reklamlarla ilgili uymaları gereken kurallar da saptanmıştır.

1. Bütün reklamlar adil ve dürüst olacaktır.
2. Reklamlar, yanıltıcı ve tüketicilerin çıkarlarına zarar verecek nitelikte olmayacaktır.
3. Çocuklara yönelik ve içinde çocukların kullanıldığı reklamlarda, onlara zarar verecek unsurlar bulunmayacak ve çocukların özel duyguları gözönünde tutulacaktır.

Sözleşmede ayrıca reklamlar süre açısından da sınırlandırılmıştır:

1. Reklamlar günlük yayın süresinin %15'ini geçemez. Ancak ürünlerin doğrudan alımı, satımı, kiralanması veya hizmet arzı amacıyla yapılan reklam türlerinde (Tele-Pazarlama), bu oran spot reklamların %15'ini aşmamak şartı ile %20'ye göre çıkabilir.
2. Bir saatlik yayın içerisinde spot reklamlara ayrılan süre yüzde 20'yi aşamaz.
3. Ürünlerin doğrudan alımı, satımı, kiralanması veya hizmet arzı amacıyla yapılan reklam türlerinin yayını günde bir saati geçemez.

Reklamların biçim ve sunuş şekilleri ise sözleşmede şu şekilde tespit edilmiştir:

1. Reklamlar görüntü ve ses olarak, program hizmetinin diğer unsurlarından ayrı ve kolaylıkla ayırt edilebilecek biçimde düzenlenir ve ilke olarak bloklar halinde yayınlanır.
2. Bilinçaltı ile algılanan reklamlara izin verilmez.
3. Programlarda ürün veya hizmetlerin, reklam amacı taşıyacak biçimde sunulması gibi haksız reklamlara izin verilmez.
4. Haber veya haber programlarını düzenli olarak sunan kişilerin, görüntü ve seslerine reklamlarda yer verilmez.

Sözleşme'de bazı ürünlerin reklamlarına da yasak veya sınırlamalar getirilmiştir:

1. Tütün ürünleri reklamlarına izin verilmez.
2. Her çeşit alkollü içki reklamları aşağıdaki kurallara uygun olacaktır.
 - a) Bu reklamlar, özellikle reşit olmayan küçüklere yönelik olmayacak ve alkollü içeceklerin tüketimine ilişkin reklamlarda görülenler reşit olmayan bir kişi izlenimi uyandırmayacaktır.
 - b) Alkol tüketimi fiziksel bir etkinliğe veya araba kullanmaya bağlı olarak sunulmaz.
 - c) Reklamlarda, alkolün tedavi edici özellikler taşıdığı veya uyarıcı, yatıştırıcı ve özel sorunların çözülmesinde yararı olduğu gibi unsurlara yer verilmez.

- d) Reklamlar, aşırı alkol tüketimini teşvik edici biçimde düzenlenmeyecek veya alkol kullanmamayı ya da ılımlı içmeyi olumsuz bir özellik olarak göstermeyecektir.
 - e) Reklamlar, içkideki alkol muhtevası konusunda gereksiz ibarelere yer vermeyecektir.
3. İleten taraf ülkesinde sadece reçete ile satışına izin verilen ilaç veya tedavilerin reklamı yapılmayacaktır.
4. Diğer ilaç ve tedavilerin reklamları, dürüst, gerçeği yansıtan ve doğrulanması mümkün unsurlardan oluşacak ve kişinin zarardan korunması gereklerine uygun olacaktır.

Avrupa Sınırötesi Televizyon Sözleşmesi, bu sözleşmeyi imzalayan ülkelerdeki televizyon yayınları konusunda ortak bir metin ortaya koymuştur. Bu ülkeler kendi iç düzenlemelerini de sözleşme çerçevesinde yapmak ve uygulamak durumundadırlar. Sözleşmenin uygulanması ve denetlenmesi için bazı mekanizmaların kurulması ayrıca öngörülmektedir.

4.3. Programlar

Türkiye’de özel televizyon kanallarının açılmasıyla birlikte doğal olarak tv programlarında nicelik olarak bir patlama yaşandı. Hakim olan “rekabet kaliteyi de yükseltir” düşüncesinin aksine özel kanallar arasındaki rekabet, programların kalitesinin hergeçen gün düşmesine neden olmuştur. Özel kuruluşların yayıncılık sektöründe yer alması finans kaynakları sorununu da gündeme getirmiştir. Sektörün en önemli gelir kaynağını reklam gelirleri oluşturmaktadır. Özel televizyonların reklam pastasından istedikleri oranda pay almak istemeleri, kıyasıyla bir rekabet ortamının oluşmasına neden olmuş ve program stratejilerini izleyicilerin isteklerine göre belirleyen özel televizyonlar popülist yaklaşımların da kölesi olmuşlardır.

Yapılan istatistiklere göre, sosyo-ekonomik düzey yükseldikçe, televizyon izleme süresi azalmaktadır. Türkiye’de de televizyon en fazla alt sosyo-ekonomik tabaka tarafından izlenmektedir. Bu nedenle de televizyonların program stratejilerini belirlemelerinde en büyük etken olan ratingleri (Ortalama izlenme oranı; Belirli bir zaman diliminin dakikası başına düşen ortalama izleyici oranı) sosyo-ekonomik açıdan düşük tabakaların beğenileri oluşturmaktadır. Günümüzde televizyon yayınlarının neredeyse tümünü, toplumu “eğlendirmek” amaçlı programlar oluşturmaktadır. Hergeçen gün ağırlaşan ekonomik şartlar altında ezilen insanımız, yaşadığı problemleri birkaç saatte olsa unutmak için televizyona sığınmakta ve bu süre içinde de sadece eğlenmek istemektedir. Televizyon kanalları da en çok eğlendiren kanal olabilmek için, “hiçbir fedakarlıktan kaçınmayarak” birbirleriyle kıyasıya yarışmaktadırlar. Amerika ve Avrupa’da da ticari televizyonlar eğlence misyonu içinde yayınladıkları, sadece “ekmek ve sirk oyunlarının”, (çöküş devrinde, Romalıların hükümetlerinden istedikleri tek şey) modern versiyonu olan oyun ve eğlence programları yüzünden şiddetle eleştirilmektedir. Ülkemizde, televizyonun en önemli işlevleri olan “eğitim” ve “kültür” işlevleri ise, tümüyle TRT’nin omuzlarına kalmıştır. TRT hantal gövdesi ve kemikleşmiş bürokrasisi ile diğer kanallarla rekabet edememektedir.

Türkiye’de; özel kanalların açılması ve RTÜK kanununun çıkarılması arasındaki süreçte, Türk televizyon tarihindeki tek “denetimsiz dönem” yaşanmıştır. Ve bu dönemde, Türk halkı, özel kanalların; sansürsüz film, bol dansöz, bol arabesk bombardımanı ile TRT’li yılların acısını fazlasıyla çıkarmış ve zapping kavramıyla tanışmıştır.

Bu dönem de Türk izleyicisinin tanıştığı program türlerini; reality showlar, paparazzi programları, talk showlar, spor-magazin programları ve yerli diziler oluşturmaktadır.

Amerikan patentli “Reality Show” larda gazetelerin üçüncü sayfalarında yer alan polis adliye haberleri, bol kanlı gösterilere dönüştürülmüştür. Reality showlar, hayatları boyunca sinema ve televizyonda, rol icabı ölüm ve yapay kan gören insanları, gerçek kan ve ölümün vahşetiyle karşı karşıya getirmişlerdir. Toplumda meydana gelen şiddet olayları görsel efektler ve gerilim müzikleriyle süslenmiş, “canlandırma” adı altında dramalar çekilerek gerçek ve kurgunun içiçe geçmesi sağlanmıştır. Bu programlarda şiddet, alt sosyo-ekonomik gruplara özgü bir olgu olarak empoze edilmektedir. Ekran başındaki izleyiciler de, tıpkı antik çağda arenalardaki ölümleri izleyen Romalılar gibi, nefeslerini tutarak, yükselen adrenalinleriyle gerçek vahşeti yaşamaktadırlar. Bu durumdan daha vahim olanı da, izleyicilerin zamanla bu görüntüleri kanıksaması ve duyarsızlaşmasıdır. Bu tür programlar, kişilerin içinde yaşadıkları toplumdan koparak, zamanla uzaklaşmalarına “anomi”ye (bireyin içinde yaşadığı topluma, kendine yabancılaşması) neden olabilirler.

TRT’nin haber programları yıllarca iktidar borazanlığı yapmakla suçlanmıştı. Günümüzde özel kanallar ise “objektif habercilik” sloganı altında, çıkar ilişkisi içinde oldukları siyasi çevreyi desteklemektedir. Tek ve aynı olması gereken bir habere, her kanalın farklı yaklaşımını görmekteyiz. Bu durumu kimileri “çok seslilik” kimileri ise “yanlış bilgilendirme” olarak yorumlamaktadır. Fakat Türk izleyicisi aklı ve sağduyusu ile doğruya ulaşabilecek kapasitededir. Bugünü, TRT’li dönemle kıyaslırsak, daha çok bilgilendiğimiz bir gerçektir. Fakat ne yazık ki; hergeçen gün haber programlarının içeriği boşalmakta, magazinleşmektedir. Haber bültenlerinin konuklarını şarkıcılar, oyuncular oluşturmaktadır. Haberler eğlence biçiminde paketlenmektedir. “Az Sonra” formatı, diğer programlarda olduğu gibi haber programlarında da sürekli kullanılmaktadır. “Az Sonra” o anda izlediğiniz şeyin hemen sonra izlenecek şeylerle en ufak bir ilintisinin olmadığını göstermek amacıyla yaygın biçimde kullanılan bir sözcüktür. Bu deyiş, yıldırım hızıyla yayılan elektronik medya tarafından şekil verilen bu dünyanın hiçbir düzeni ve

anlamı olmadığını, ciddiye alınmaması gerektiğini kabullenmenin ifadesidir. Bir haber spikerinin “az sonra” sözüyle zihinlerden silinmeyecek kadar vahşi bir cinayet, o kadar yıkıcı bir deprem, o kadar tehdit edici bir hava raporu yoktur. Haber spikeri bu sözle, bir önceki konuya yeterince uzun (yaklaşık 45 saniye) zaman ayırdığınızı, daha fazla o konuya kafa takmamanız gerektiğini anlatır. Bir diğer önemli nokta, haber programlarının var olma nedeni olan “gerçek” ten uzaklaşarak “fiction” (kurmaca)a dönüşmesidir. Örneğin İnterstar televizyonunda spiker, “Hayat haberdır” başlığı altında ünlü dünya hikayelerini, gerçekmiş gibi anlatmaktadır. (Bkz. Haftasonu Haberleri) Yine aynı kanalda haber bülteninde, gündemdeki olayların geleceği, Çelebi lakaplı bir medyuma sorulmuştur. (Gece Hattı, 19-22 Aralık 1997) Haberler, günümüzde haber verme amaçlı değil, eğlendirme amaçlı formatlanmaktadır.

RTÜK tarafından yapılan kamuoyu araştırmalarının* sonucuna göre; Türk halkının %64 ü çocukları ile birlikte televizyon izlemektedir. Şiddet ve cinsellik içeren görüntüler özellikle çocukları olumsuz yönde etkilemektedir. Milliyet gazetesi tarafından, 11 Aralık 1995 Cumartesi günü yedi ayrı kanalda (TRT 1, TRT 2, Star, Show TV, ATV, HBB, Kanal 6) 09.00-23.00 saatleri arasında yapılan taramada, 500’e yakın kişi hayatını yitirirken, 600’den fazla yaralanma vakası görülmektedir. Ölenlerin yaklaşık 450 tanesi kimyasal zehirlenme, bombalanma, lazer ışınları ve infilak sahnelerinde toplu biçimde hayatlarını kaybetmektedirler.

TV’nin çocukları olumsuz yönde etkilediğini savunan tezler, çocukların ve gençlerin gördükleri davranışları veya fikirleri taklit etmeye çalışma özelliklerine dayandırılmaktadır. TV’de sürekli olarak insanların kavga ettiklerini ve birbirlerine vurduklarını gören bir çocuğun zamanla aynı şeyleri

* RTÜK İletişim Dergisi, Sayı 1, Ankara, Ağustos, Eylül 1997, s.24.

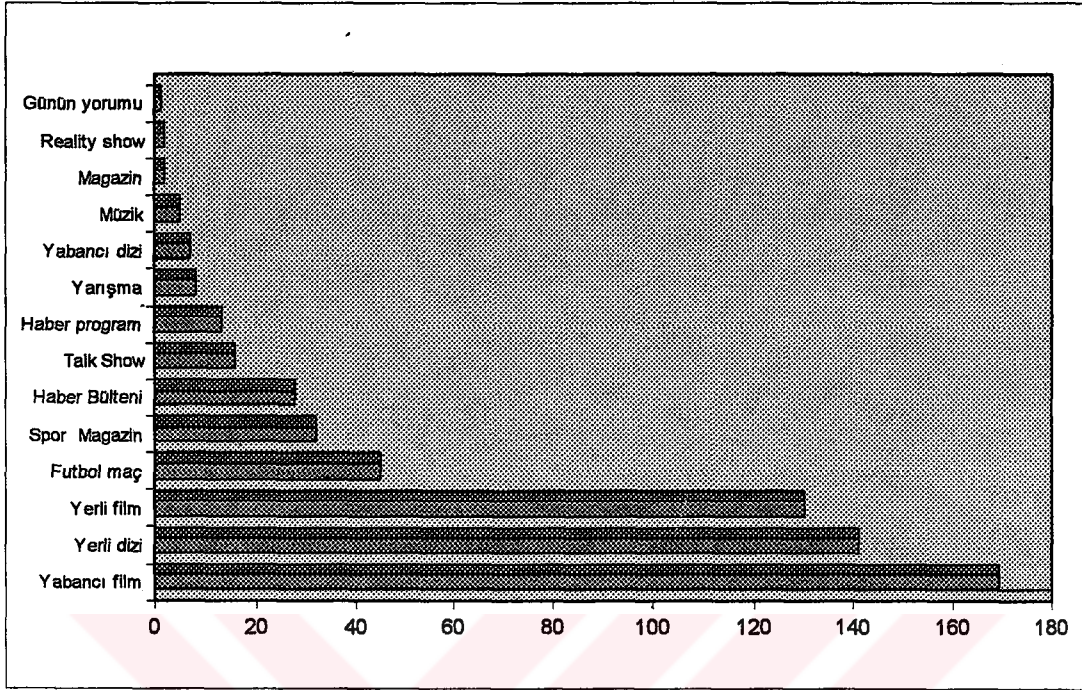
kendisininde yapmaya çalışacağı kabul edilmelidir. Çocuk gelişiminde çok önemli olan çizgi filmlerde bile şiddet öğelerine rastlanmaktadır. Şiddetin yanısıra çizgi filmler, tüketim çağının çocuklarını yetiştirmektedir. Robotların, hightech yaşam süren süper kahramanların uzaydaki maceralarından oluşan bilim-kurgu içerikli çizgi filmler, teknolojinin çocuk üzerindeki büyüsunü pekiştirir. Bir çeşit pazarlama yöntemiyle reklam yaparak, geliştirilecek her tür teknolojinin hazır tüketici kitlesini çocuklardan oluşturur. “Teknoloji kullanan, gücü de eline geçirmiştir” mesajını çocuklara empoze eder.

Bütün olumsuz etkilerine rağmen, “Televizyon çocuklar için zararlıdır” yargısı doğru değildir. Televizyon uzman kişilerce düzenlenmiş, sistemli, amaçlı programlarla çok yararlı bir eğitim aracına dönüştürülebilir.

Ticari televizyonların açılmasıyla tanıştığımız bir diğer program türü de ; “paparazzi” programlarıdır. Bu programlarda ünlü ve zengin kişilerin günlük yaşamları, en ince ayrıntılarına kadar gözler önüne serilmektedir. Ünlülerin özel yaşamına girmek, izleyiciye güçlülük izlenimini verir ve ünlü kişiyle özdeşleşmeyi kolaylaştırır. Ayrıca bu programlar, özel yaşam kavramını esnekletirmektedir. Programlara katılan ünlülerin çoğu, kameraların sadece oturma odalarında değil, mutfaklarında hatta yatak odalarında bile dolaşmasını memnuniyetle kabul eder. Bu onların insanlara daha yakın olduklarını, onlar gibi yaşadıklarını gösterme ihtiyacından da kaynaklanmaktadır. Bir süre sonra bu ünlüler o kadar bizden olurlar ki, onlarla ilgili her şeyi merak eder, bilmenin hakkımız olduğunu düşünürüz. Paparazzi programları da tıpkı birer dedektif gibi iz sürerek, ünlülerin özel yaşamında mahremiyet kavramını ortadan kaldırırlar. İşte bu noktada “özel hayatın sınırları” tartışılmaya başlar.

Program sürelerine göre baktığımızda televizyon programlarının büyük bir bölümünü yerli ve yabancı sinema filmleri oluşturmaktadır. Yayınlanan yabancı filmler Amerikan yapımı ticari filmlerdir. Yerli filmler ise, özellikle 1980 öncesi yapılmış filmler ve Kemal Sunal filmleridir. Eski türk filmleri ve Kemal Sunal filmleri onlarca kez gösterilmesine rağmen, rating ölçümünde sürekli üst sıralarda yer almaktadır (Bkz. Ekler). Genel olarak baktığımızda Kemal Sunal filmlerinin çok basit bir yapı üzerine kurulmuş olduğunu görüyoruz, konu ak ve kara mantığı içinde zıtlıklar üzerine kurulmuştur. Fakirler hep iyi zenginlerde hep kötüdür. Bu yapı kolaycı bir tatmin sağlar. Eski Türk filmleri toplumsal yapının subaplarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Hergeçen gün ağırlaşan ekonomik şartlar ve değişen sosyal yapı, birtakım sosyal değerlerin yok olmasına ve toplumsal dayanışma dediğimiz ilişkilerin çözülmesine neden olmaktadır. İnsanlar bu filmleri izlerken, bir iki saatte olsa yaşadıkları belirsizlikten kurtularak, kendilerini kendi değer yargılarını doğrulayan bir dünyada bulmaktadırlar. O dünyadaki insanlar, herkesin birbirini tanıdığı mahallelerde yaşayan, başı sıkışsa bütün komşularının ve esnafın yardıma koştuğu, manen bir gruba ait insanlardır. Köşe dönücülüğün rant kazandığı günümüzün aksine eski türk filmlerinde namus, erdem sayılmaktadır. İçinde yaşadıkları ortamda mutlu olamayan, apartman dairelerinde ya da kentlerin içine sıkışmış varoşlarda yaşam mücadelesi veren insanlarımız, eski filmleri izlerken, o günlere dönmekte ve psikolojik bir rahatlama yaşamaktadırlar.

Aşağıda AGB tarafından gerçekleştirilen, aylık en fazla izlenen ilk 100 program ölçümlerinden (Bkz. Ekler) Ağustos - Ocak ayları arasında her ay en fazla izlenen ilk 100 programın biraraya getirilmesinden oluşan 600 program türlerine göre sayısal dağılımı görülmektedir.

(Raiting ölçümlerinin doğruluğu tartışılmaktadır. Fakat hangi tür programların izlendiği hakkında başka bir veri bulunmamaktadır.) Bu ölçümlere göre, Türkiye’de en fazla yerli yabancı sinema filmleri, yerli diziler ve futbol maçları izlenmektedir. Görüldüğü gibi reality showlar ve magazin programları eski popülerliğini yitirmiştir. Yerli dizilerin yapılarına baktığımızda, büyük bir bölümünün sağlam bir senaryoya oturmayan, köyden büyük şehre göç etmiş, varoşlarda yaşam mücadelesi veren insanların yaşamlarını konu alan (Fırat, Acı Günlerim, Canısı, Aynalı Tahir, Küçük İbo, Yalan, Hesabım Bitmedi Seninle, Unutabilsem, Hemşerim) yapımlar olduğunu görüyoruz. Bu tür yapımların dışında, raiting ölçümlerinde üst sıralarda yer alan diğer diziler incelendiğinde ise (Bizimkiler, Şehnaz Tango, Bizim Aile, Süper Baba) yerli film temaları üzerine kurulmuş yapımlar olduğu görülmektedir. Ayrıca sayısal olarak yerli film ve yerli dizilerin toplamı yabancı filmleri geçmektedir. Bu durum da Türk halkının en fazla yerli yapımları izlediğini göstermektedir.

SONUÇ

Günümüzde kitle iletişim araçlarının modern ve modernleşmekte olan toplumlar üzerinde çok büyük etkilere sahip olduğu herkes tarafından kabul edilmektedir. Kitle İletişim araçlarının bireylerin siyasal değer, inanç ve tutumları, gündelik yaşam pratikleri üzerindeki etkilerinin önemli boyutlara ulaştığı gözlenmektedir.

Televizyon, kamuya seslenen, hemen hemen her eve girmiş bir kitle iletişim aracı olduğundan bütün dünyada birtakım kontrol mekanizmaları oluşturulmuştur. Demokratik bir ortamın hakim olduğu ülkelerde; Meslek prensipleri, basın konseyleri ve mesleki etik kontrol sistemleri olarak karşımıza çıkmaktadır. İdeolojik olarak devletin totaliter bir yapı kazandığı toplumlar da ise televizyon hem çok sıkı denetlenmekte, hem de toplumsal denetim aracı olarak kullanılmaktadır.

Bugün Türkiye’de 229 yerel, 15 bölgesel ve 15 ulusal televizyon istasyonu yayın yapmaktadır. 1990 yılında Magic-Box Star 1 televizyonunun illegal olarak yayın hayatına başlamasıyla ülkemizde özel televizyon dönemi açılmış ve günümüzde özel televizyon kanalları yukarıda belirtilen sayıya ulaşmıştır. Özel televizyon kanallarının açılmasıyla tek televizyon olan TRT’nin toplumsal işlevi merkezi önemini yitirmiştir. TRT yıllarca, devlet tarafından çok katı bir sansür zihniyetiyle denetlenmiştir.

TRT yayın hayatına özerk bir kurum olarak başlamıştır. Fakat özerk kurumlar geleneğinin zayıf olduğu ülkemizde, özerkliği doğru biçimde kullanamamış 1972 yılında özerkliği kaldırılmıştır. Devletin merkeziyetçiliğini temsil eden bir denetim TRT’ye egemen olmuş ve sözcükler bile denetlenir hale gelmiştir. TRT bir kamu kuruluşu olduğundan hem belirli kısıtlamalarla

sınırlandırılmış, hem de belirli görevlerle yükümlendirilmiştir. Türkiye’de siyasi partiler kamuya ait olan TRT’yi kendi reklam araçları olarak kullanmayı iktidarda olmanın bir çeşit doğal sonucu olarak görmüşler ve böyle bir anlayış yerleşmiştir. Muhalefetteyken, TRT’yi mutlaka tarafsızlaştıracaklarını söyleyen politikacılar, iktidara gelince, kitle iletişim aracını ne pahasına olursa olsun kullanmak istemişlerdir. Her iktidara gelen parti, TRT’ye kendi politikası doğrultusunda yeni bir genel müdür atamış ve personel değişikliğine gidilmiştir. Siyasi rüzgarlara göre sürekli yapılan genel müdür, personel ve kanun değişiklikleri yüzünden maalesef TRT de köklü bir kurum geleneği oluşamamıştır ve her iktidar değişikliğinde yenilenen personel sebebiyle, tecrübeli, yayıncılık, alanında uzmanlaşmış kadrolara sahip olunamamıştır.

TRT’nin kurulmasından günümüze kadar olan sürede; Adnan Öztrak, Emekli General Musa Öğün, İsmail Cem, Nevzat Yalçıntaş, Şaban Karakaş, Cengiz Taşer, Doğan Kasaroğlu, Macit Akman, Tunca Toskay, Cem Duna, Kerim Aydın Erdem, Tayfun Akgüner TRT Genel Müdürlüğü yapmışlardır. Yasaların uygulanması yöneticilerin yaklaşımıyla yakından bağlantılı olmuştur. TRT’nin bazı dönemlerinde, denetim mekanizmaları çok daha sıkı işlerken, bazı dönemlerinde aynı derecede sıkı işlememiş ve daha gevşek denetim dönemleri yaşanmıştır.

1990 yılından itibaren Türkiye’de özel televizyon kanallarının ortaya çıkmasıyla, TRT’nin toplumsal işlevi, eski yaşamsal merkezi önemini yitirmiştir. TRT, özel televizyon kanallarının açılmasıyla büyük bir yenilgiye uğramıştır. Siyasi rüzgarlara göre sürekli değişen personel yüzünden hiçbir zaman köklü bir kurum geleneğine sahip olamadığı için karşısına rakip çıkar çıkmaz dağılmıştır. İngiltere’de BBC, Japonya’da NHK, İtalya’da RAI daha köklü bir yapıya sahip oldukları için, özel kanallarla rekabette yenilmemişlerdir.

TRT, Türkiye Cumhuriyeti'nin televizyonudur. İktidar partilerine değil, kamuya ait olmalıdır. Ticari anlayışın hakim olduğu, kamu yararının ikinci plana atıldığı özel televizyonların yayınlarının yanında TRT kamu yayıncılığını sürdürmelidir. TRT özel televizyonların kötü bir kopyası olmayarak, kamu hizmeti yayıncılık felsefesini, ilkelerine dayalı bir yayıncılıkla yoluna devam etmelidir. Bugün TRT, halka sesini duyurmakta zorlanmaktadır. TRT'nin seyredilebilir hale getirilmesi gerekmektedir. TRT'nin ayakta kalabilmesinin tek yolu, protokol haberciliğinin bırakması ve hükümet baskısından arınmış, özerk ve diğer televizyon kanalları gibi sadece Radyo ve Televizyon Üst Kurulunca denetlenebilen bir kuruluş haline getirilmesidir.

Özel televizyon kanallarının açılmasından, 1994 yılında RTÜK kanunu çıkana kadar olan süre içerisinde özel kanallar, hiçbir denetim mekanizmasının olmadığı bir dönem yaşamışlardır. Bu dönemde yayıncıyı bağlayan tek şey mesleki ahlak olmuştur.

Türk televizyon yayıncılığında etik tartışması, özel kanalların açılmasıyla başlamıştır. Etik değerlerin tartışılabilmesi için yasaların kapsama alanının daralması gerekmektedir. Yayıncının karar verme alanı büyükse, o zaman karar verirken belirli etik değerleri devreye sokmak gibi bir zorunluluklar karşı karşıya kalır. TRT kurumunda, yasaların kapsama alanının çok geniş olmasından dolayı, yayıncıların hiçbir etik kaygısı yoktu ve böyle bir değer oluşmamıştı. Günümüze gelindiğinde, televizyon yayıncılığında etik değerler yoğun bir şekilde tartışılmaktadır. Bu konuda görüşlerini aldığım Kanal D Haber Koordinatörü Haluk Şahin Kanal D'nin sorumlu bir yayın kuruluşu olarak birtakım etik ilkeler belirleyip bu ilkelere bağlı kalacağını ilan ettiğini belirtmiştir. NTV Genel Yayın Koordinatörü Tayfun Ertan ise etik değerlerin bir şablonu olamayacağını bu değerlerin bilinçli yöneticilerin kafalarında bulunduğunu, ani ve önemli kararlar verme aşamasında ortaya çıktığını savunarak Kanal D'nin davranışını şiddetle eleştirmiştir. Kıran kırana bir

rekabetin egemen olduğu televizyon piyasalarında, televizyon kurumları daha fazla seyirciyi çekebilmek için, mesleki ilkeleri ve etik değerleri hiçe saymaktadırlar. Fakat zaman içinde, halkın güvenini ve inancını sarstıkları için bir bedel ödemeye başlayacaklar ve etik değerleri gözönünde bulundurmak zorunda kalacaklardır. Fakat yayıncılık var olduğu sürece bu tür tartışmalar devam edecektir. Çünkü, ahlaki değerler, kesin kuralları olan değerler değildir. Bugün dünyada da, bu tür tartışmalar sürekli ortaya çıkmaktadır. Leydi Diana'nın ölümü, O.J. Simpson'ın davaları "zippergate" adı verilen Bill Clinton skandalı, medya - özel hayat sınırı ve medyanın yargıya etkisi alanlarında büyük tartışmalara neden olmuştur. Türkiye'de televizyon sektöründe çalışanlar, etik değerleri çok yüksek kişilerde olsalar ne yazık ki önemli kararlar aşamasında hiçbir etkileri olamamaktadır. Televizyon yayınları, televizyon sahiplerinin kişisel çıkarları doğrultusunda yapılmaktadır. Çalışanlar işlerini kaybetmek korkusuyla işverenlerin bütün kişisel isteklerine boyun eğmek zorunda kalmaktadır. Medya çalışanlarının basın konseyinin çevresinde örgütlenerek, işverene karşı bir güç oluşturmaları ve basın konseyini bir etik kontrol sistemi durumuna getirmeleri gerekmektedir.

Demokrasilerin temel öğelerinden biri de çok sesliliğin varlığı ve güvence altına alınmış olmasıdır. Her türlü bilgi ve haber iletişiminin serbestçe sağlanması, her düşüncenin özgürce açıklanabilmesi çok sesliliğin ve demokrasinin vazgeçilemeyecek koşullarındandır. Basında çok sesliliği yapısal açıdan çökertecek en büyük tehlike tekelleşme olgusudur. Türkiye'de tekelleşme konusunda büyük bir yasal boşluk bulunmaktadır. Hemen hemen her televizyon kanalının arkasında bir banka yada bir holding bulunmaktadır. Medya sektörü ve holdingler arasındaki ilişkiyi anlamak için aşağıdaki tablolara bakmak yetecektir* .

* Tablolar TOBB Ekonomik Forum, 15 Kasım 1995.

Doğan Grubu ve Hürriyet Holding: Sahibi: Aydın Doğan / Kanal D, Hür Radyo, Radyo Kulüp, Milliyet, Hürriyet, Meydan, Posta, Fanatik, Ekonomist, Kapital, Atlas ve çeşitli dergiler. Yay-Sat Dağıtım Şirketi, Ad Yayıncılık, Hürriyet Ofset, Hürriyet TV, HHA, Hür Basın Yayın, Doğan Şirketler Grubu, Alternatif Bank, Türk Dış Ticaret Bankası ve birçok şirket.

Sabah Grubu: Sahibi: Dinç Bilgin / ATV, Medya Tv, Sabah, Yeni Yüzyıl, Takvim, Bugün, Ateş, Fotomaç, Taraftar, Aktüel ve diğer dergiler, Medya Holding, Bugün Yayıncılık, Birleşik Basın Dağıtım A.Ş., Medya Basın Servisleri, Centron A.Ş., Bir Numara Yayıncılık, Pamukbank, Interbank gibi bankaları yapısında bulunduran Çukurova Holding'de ATV'nin yüzde ellisine sahiptir.

Uzan Grubu: Sahibi: Cem Uzan / Star Tv, Kral TV, Metro Fm, Kral Fm, Radio Blue, İmar Bankası, Adabank ve ticari kuruluşlar.

Aksoy Grubu: Sahibi: Erol Aksoy / Show TV, CINE 5, Show Radyo, Alo Show, Marie Claire, AKS TV Filmcilik ve Reklamcılık .AŞ., Eksen yayıncılık ve Dağıtım, Üniversal Yayıncılık, Uluslararası Moda ve Yayıncılık, İktisat Bankası ve yurtiçi ve dışındaki diğer finans kuruluşları ve ticari kuruluşlar.

İhlas Grubu: Sahibi: Enver Ören / TGRT, Türkiye Gazetesi, TGRT FM, İhlas Haber Ajansı ve çeşitli dergiler. İhlas Gazetecilik, Yurtbank, Egebank, İhlas Finans Kurumu ve daha başka birçok ticari kuruluş.

Televizyon büyük sermayenin elinde rakiplerine, hatta siyasi iktidarlara karşı kullanılabileceği bir silah durumuna dönüşebilmesidir. Ülkemizde medyadaki tekelleşme açısından daha vahim olan durum ve Aydın Doğan ve Dinç Bilgin gruplarının eşit sayıda ve toplamı 14 olan gazetelerinin ülke genelindeki pazar payının 1996 Şubat başı itibariyle yüzde 67.5'i bulmasıdır.

Tekelleşme sadece basın kuruluşları alanında görülmemekte dağıtım konusunda da bir tekel oluşmaktadır. Doğan grubuna ait Yaysat ile Sabah grubuna ait Birleşik Yayın Dağıtım'ın birleşerek tek bir dağıtım şirketi oluşturmaları ve Akşam grubu örneğinde olduğu gibi kendilerini pazar payı açısından tehdit eden yayınların dağıtımlarını yapmamaları bu alandaki tekelleşmenin basın özgürlüğü ve halkın haber alma hakkının engellenmesi açısından ne kadar tehlikeli olduğunu göstermektedir. Serbest piyasa ekonomisi kuralları içinde düşünüldüğünde bir ekonomik faaliyet alanına karlı olduğu sürece yatırım yapılır. Fakat bu kural medya sektöründe her zaman işlememektedir. Günümüzde bu sektöre, kitlelere ulaşabilme onlara istenen mesajı verebilme, bundan dolayı bir gücü paylaşma imkanından dolayı yatırım yapılmaktadır. Fakat kazancını halktan sağlayan medya çoksesli ve demokratik olabilir. Ayrıca medyadaki tekelleşme Türk Sinema tarihimizi de tehdit etmektedir. Bazı yayın kuruluşları son yıllarda büyük bir izleyici kitlesi olan Türk filmlerini belirli süreler için kiralamak yerine bu filmlerin negatiflerini satın alma ve bu yolla yayınlayacağı materyali ucuza mal etme yoluna gitmektedirler. Bu uygulama filmlerin negatiflerinin kamuya kapalı, özel arşivlerde saklanması ve ulusal kültürümüzün tekellerde toplanması gibi bir tehlikeyi de beraberinde getirmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında ve kanunlarında TRT'ye verilen yayın tekeli mevcut iken, yani kanun dışı başlayan özel radyo ve televizyon yayınları, 13 Nisan 1994 yılında kabul edilen RTÜK yasasıyla yasal bir zemine oturtulmuş ve yine bu yasayla, özel yayınların denetimi Radyo Televizyon Üst Kurulu'na verilmiştir. Ne yazık ki, RTÜK yasası günümüz gerçeklerinden kopuk, tekelleşmeye imkan tanıyan bir yasadır. Konunun uzmanlarına danışılmadan ve uygulamadaki güçlükler düşünülmeden çıkarılmış bir yasadır. İstismara açık genel hükümlerden oluşmaktadır. Örneğin, yayınlanması zorunlu olan kültür ve eğitim programlarının yayın saatine bir koşul getirilmediği için, bu tür programlar, özel televizyon kanalları tarafından gece yarısından sabaha

kadar olan zaman içinde yayınlanmaktadır. Yayın ilkelerinin büyük bir bölümünü TRT yasasından almıştır. Yayın ilkelerinin yoruma açık olması, karar merciinde olan kişilerin ilkeleri, kendi dünya görüşlerine göre yorumlamasına olanak verir ve “sansürcü” bir zihniyeti beraberinde getirir. Farklı yorumlara olanak vermemek için herşeyden önce devletin istikrarlı bir kültür politikası belirlemesi gerekmektedir. Teknik altyapıya sahip üniversitelerin kültür, sanat ve bilimsel konuları içeren TV yayınları yapması konusunda hiçbir teşvik edici düzenleme yapılmamıştır. Üniversiteler tarafından açılacak kültür kanalları toplumu doğru yönde etkileyeceği gibi genel televizyon yayınlarının kalitesini de yükseltebilir.

Denetim, herkes tarafından aynı şekilde anlaşılan yasalar doğrultusunda, yayınların bu yasaların sınırları içinde kalıp kalmadığını denetlemek olmalıdır. Yayın kuruluşlarına verilen cezaların, yayın durdurma şeklinde olması apaçık bir sansürdür. Bu yayın kuruluşunun yanında izleyiciyi de cezalandırmaktır. Halkın bilgilendirilmesini sınırlamaktır. Büyük miktarlarda para cezaları, teşhir etme, programa verilecek ceza daha demokratik cezalandırma yöntemleridir. Yayın durdurma en son önlem olmalıdır.

Bu çalışmada bahsedilen olumsuzlukların çözümü kesinlikle “sansür” olamaz. Hiçbir televizyon programı yayınlanmadan önce devlet ya da başka bir “sansür organı” tarafından denetlenmemelidir. Yasa, televizyon programlarının içeriği ve yayını hakkında, konunun uzman kişilerince hazırlanmış bir düzenleme olmalıdır. Bu düzene uymayan televizyon kuruluşları, yine yasa da belirtildiği gibi cezalandırılmalıdır. Demokraside özgürlüğün sınırı diğerinin özgürlüğünün başladığı yerde biter. Yasa, diğerlerinin özgürlüğünü gözeterek, demokratik bir ortam sağlamakla yükümlüdür.

ÖZET

İletişim kelimesi, bugün kullanımıyla haberin, kültürün, bilginin insan topluluklarına dağıtılması olarak tanımlanabilir. Kurumsallaşmış iletişim olgusuna “kitle iletişimi” denir. Kitle iletişimi, yazılı basının gelişmesi ve okumanın bireyselleşmesi ile başlar. Televizyon, bilginin yayılması ve dağıtılması için özel olarak geliştirilmiş kitle iletişim araçlarının en önemlilerinden biridir.

Anlamı uzaktan görmek olan, televizyon sözcüğü ilk kez 1900’de, Uluslararası Paris Fuarındaki bir konferansta kullanılmış, televizyon sistemleri ikinci dünya savaşından sonra güçlenmeye, yayılmaya, yaygınlaşmaya başlamıştır. 1960’lara gelindiğinde, televizyon alıcılarının “sıradan” hale gelmesi ve “herkese yönelik” yayınların sayılarının aynı anda artması sonucu bir “kitle medyası” haline gelmiştir.

Televizyonun insanları olumlu mu, yoksa olumsuz mu etkilediği yıllardır tartışılmaktadır. Yapılan denemeler televizyonun belirli ve sınırlı alanlarda olumlu sonuçlar sağlayabildiğini göstermektedir. Televizyona yöneltir eleştiriler; halkı siyasetten uzak tutan, ekonomik ve sosyal sorunları unutturmaya çalışan bir araç olması, belirli bir yaşam ve davranış biçimi ile model oluşturarak standart insan tipi oluşturması ve kültür emperyalizmine neden olması ana başlıklarında toplanabilir.

Televizyon hemen hemen her eve girmiş, toplum üzerinde çok önemli etkileri olan bir kitle iletişim aracı olmasından dolayı, televizyon üzerinde bütün dünya’da ülkeden ülkeye değişebilen denetim mekanizmaları oluşturulmuştur. Demokratik ortamın hakim olduğu ülkelerde; meslek prensipleri, basın konseyleri ve mesleki etik, kontrol sistemleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

İdeolojik olarak denetim totaliter bir yapı kazandığı toplumlarda ise televizyon hem çok sıkı denetlenmekte, hem de toplumsal denetim aracı olarak kullanılmaktadır.

Devlet İstatistik Enstitüsü'nün yaptığı bir araştırmaya göre; Türkiye'de 16 milyon 644 televizyon alıcısı bulunmaktadır. Her 3 kişiye bir televizyon alıcısı düşmektedir. Buna karşılık, her 6 kişiye bir kitap, 81 kişiye ise yalnızca 1 günlük gazete düşmektedir. Ve günlük ortalama televizyon izleme süresi 5.5 saatte ulaşmaktadır. Görüldüğü gibi televizyon ülkemizde, üzerinde önemle düşünülmesi gereken bir konudur.

Türkiye'de ilk televizyon yayınları 1952 yılında, İstanbul Teknik Üniversitesi bünyesinde başlamıştır. Devletin televizyon kurumu, TRT 1964 yılında kurulmuş ve TRT'nin ilk televizyon yayını 31 Ocak 1968 yılında gerçekleşmiştir. 1970 lere gelindiğinde ise televizyon Türkiye'de bir kitle medyası haline gelmiştir.

1961 Anayasası'nın 121. maddesinin 1. fıkrasında televizyon istasyonları idaresinin özerk kamu tüzel kişiliği halinde, kanunla düzenleneceği belirtilerek, "her türlü radyo ve televizyon yayınları tarafsızlık esaslarına göre yapılır" hükmü bulunmaktadır. Bu maddeye dayanarak, TRT özerk bir kurum olarak yayın hayatına başlamıştır. Özerk bir kurumda, tüm ilkeleri, tüm kuralları ve tüm yöntemleri devlet gerçekleştirmez. Türkiye'de özerklik geleneği oluşamamış olduğu için, anayasa tarafından TRT'ye verilen bağımsızlık, özerkliğin doğru kullanılamamasından dolayı uygulanmış ve 12 Mart 1971'de Genel Kurmay Başkanlığı ile Silahlı Kuvvet Komutanlarının verdikleri muhtıradan sonra derhal TRT'nin özerkliğinin kaldırılması yoluna gidilmiş ve TRT tarafsız bir kamu tüzel kişisi durumuna dönüştürülmüştür.

TRT'nin devletin televizyonu olmasından ve genel müdürlerinin iktidar partisi tarafından atanmasından dolayı, devletin merkeziyetçiliğini temsil eden çok sıkı bir denetim TRT'ye egemen olmuştur. Türkiye'de siyasi partiler kamuya ait olan televizyonu kendi reklam araçları olarak kullanmayı iktidarda olmanın doğal bir sonucu olarak görmüşler ve TRT üzerinde sürekli bir baskı oluşturmuşlardır. Her iktidara gelen parti kendi görüşü doğrultusunda bir genel müdür atamış, bu doğrultuda kadrolar değiştirilmiş bunun sonucu olarak ta TRT'de köklü bir kurumsallaşma olamamıştır. TRT çok sıkı bir şekilde yasalarla sınırlandırılmış, bu tutum sansürcü bir zihniyeti de beraberinde getirmiştir. Yayın ilkelerinin, yoruma açık olması, çok katmanlı denetim mekanizmaları televizyon programlarında katı bir sansüre neden olmuştur.

11 Kasım 1983'te yürürlüğe giren yasa ile; TRT ve onun dışında kalan tüm radyo ve televizyon yayınları ile diğer tüm elektronik yayınların denetim, gözetim ve değerlendirilmesini yapmak amacıyla Radyo Televizyon Yüksek Kurulu (RYTK) adıyla TRT dışında bir üst kurulmuştur. Ancak uygulamalarda bir değişiklik olmayıp aynı anlayış devam etmiştir.

1982 Anayasasının 133. maddesi “radyo ve televizyon istasyonlarının ancak devlet eliyle kurulabileceğini ve yönetimlerinin tarafsız bir kamu tüzel kişiliği halinde düzenlenebileceğini öngörmektedir”.

5 Mayıs 1990 tarihinde, Rumeli Holding sahipleri Kemal ve Cem Uzan, yurtdışından Türkiye'ye yapılacak türkçe televizyon yayınlarının yasal bir sakıncası olmadığını belirterek, Eutelsat'tan kiraladıkları 2 kanal ile Türkiye'nin ilk televizyonu Magic Box-Star 1'in yayınına başlamışlardır. Böylece Türkiye'de özel televizyon dönemi kanun dışı olarak başlamış olmuştur. Arkasından Teleon, Show TV, Kanal 6, HBB, ATV ve Kanal D kanalları da yurtdışından kiraladıkları kanallar ile Türkiye'ye yayın yapmaya başlamışlardır. Ve Türkiye'de televizyon sektöründe, hiçbir denetimin olmadığı bir dönem

yaşanmıştır. Uzun tartışmalardan sonra, 8 temmuz 1993 tarihinde, Anayasanın 133. maddesinde yapılan bir değişiklikle özel televizyon kanalları yasal bir zemine oturtulabilmiştir.

Bu değişiklikle TRT'nin yayın tekeli kaldırılmış ve radyo televizyon istasyonları kurmak ve işletmek kanunla düzenlenecek şartlar çerçevesinde serbest bırakılmıştır. Anayasa da yapılan bu değişiklikten sonra radyo ve televizyon yayınlarının düzenlenmesine ilişkin esas ve usulleri belirleyen 3984 sayılı kanun 20 Nisan 1994'te yürürlüğe girmiştir. Yayın ilkelerini düzenleyen kanun, bu ilkelere göre yayın yapılıp yapılmadığını denetleme yetkisini de yine bu kanunla kurulan Radyo Televizyon Üst Kurulu'na vermiştir. TRT yasasında ise hiçbir değişiklik yapılmamıştır.

RTÜK yasası günümüz gerçeklerinden kopuk bir yasadır. Yayın ilkelerinin büyük bir bölümünü TRT yasasından almıştır. Yayın ilkeleri, yoruma açık, elastiki ilkelere dayanmaktadır. Bu durum, karar merciinde olan kişilerin bu ilkeleri kendi dünya görüşleri doğrultusunda yorumlamasına olanak verir. Yayın kuruluşlarına verilen cezaların, yayın durdurma şeklinde olması apaçık bir sansürdür. Büyük miktarlarda para cezaları, teşhir daha demokratik ceza yöntemleridir.

TRT hiçbir zaman, bağımsız hale gelemediği için karşısına rakip çıkar çıkmaz dağılmıştır. TRT'nin ayakta kalabilmesinin tek yolu gerçekten "bağımsız" bir kamu kuruluşu haline getirilmesidir. TRT özel televizyonların kötü bir kopyası olmayarak, kamu hizmeti yayıncılık felsefesi ilkelerine dayalı bir yayıncılıkla yoluna devam etmelidir.

Televizyon yayıncılığında denetim, "sansürcü" zihniyetten uzak, farklı yorumlara fırsat vermeyen ilkelere dayanmayan, siyasi çıkarları olmayan konunun uzmanları tarafından hazırlanmış yasal bir düzenleme olmalıdır. Yayınların bu yasal düzenlemelerin içinde kalıp kalmadığı denetlenmelidir.

THE RESULTS OF GOVERNMENTAL CONTROL OF TURKISH TELEVISION FROM THE BEGINNING TO THE PRESENT

As television is a medium of communication that has entered most homes and had a profound effect on society, that different countries have developed differing control mechanisms.

In countries guided by democratic principles, these controls are developed by members of the press and guided by professional principles and professional systems of control. However, nations governed by totalitarian systems demonstrate a form of television control is under the strict control.

The first broadcast of Turkish television was in 1952 and was produced by Istanbul Technical University. The first national television broadcasting corporation (TRT) was founded in 1964 and TRT made it's first broadcast on 31 January 1968. By the 1970's Turkish television had become a serious medium for communication.

According to the Turkish constitution of 1961 (part 121 of should be responsible to the government. When this was found to be unsatisfactory. The status of TRT was changed and became an inbiased organization led by a controlling body or committee as TRT was a national television whose committee was guided by the ruling party in the government the TRT was brought under the influence of never fighter and censorship.

Press freedoms resulting in broadcasting that could be interpreted in different ways encouraged the controlling body to enforce stricter censorship.

On the 5 May 1990, The Rumeli Holding owned by Kemal and Cem Uzan decided that there were no legal controls to television from outside of the

country. With the 2 channels they had rented on the Eutelsat, they began to broadcast Magic Box-Star 1. This was the beginning of an important period in the development of Turkish television. Teleon, Show TV, Canal 6, HBB, ATV and Canal D were soon also being broadcast using channels rented outside of Turkey. This was a period when television broadcast in Turkey with absolutely no controls or cheats of any kind.

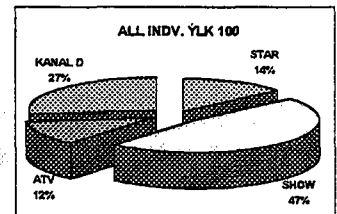
On the 8 July 1993 according to the changes made in Turkish constitution part 133 privately created television channels were now provided with a means of becoming legal.

The RTÜK (radio and TV law) is one of the more utopia laws of our time and has taken many of it's principles from TRT laws a large proportion of press controls are open to different interpretations. As a result, different people read this law according to their own life views. Television companies are fined and closed for seemingly random reasons. The amount charged in many cases needs to be decided in a more democratic fashion.

Television broadcasting controls shouldn't be intended as a means of censorship. The interpretation shouldn't be ambiguous and the laws should be prepared by experts. The broadcasts should be controlled to see if they are legal or not.

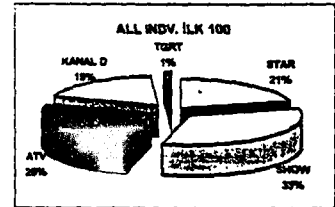
OCAK 1998 ALL INDV. LK 100 PROGRAM

S.NO	PROGRAM ADI	Tİ	POLOJİ	KAN.	TARİH	HSAAT	BİRLİK	RT.TOTAL	SH.TOTAL
1	FENERBAHCE-TRABZONSPOR [NET]	Sporting Events	ATV	28.0ca	18:01	1	18.10	38.80	
2	KUCUK BO [NET]	Seriele Turkish	SHOW	10.0ca	20:57	1	15.80	32.70	
3	HEMERIM [NET]	Seriele Turkish	SHOW	05.0ca	20:54	1	15.20	31.30	
4	MAHALLENIN MUHTARLARI [NET]	Seriele Turkish	ATV	13.0ca	20:44	4	14.80	30.50	
5	SICAK SAATLER [NET]	Seriele Turkish	ATV	12.0ca	21:02	4	14.65	30.90	
6	BESIKTAS-ISTANBULSPOR [NET]	Sporting Events	KAND	27.0ca	20:01	1	14.60	31.00	
7	BUDZIMLER [NET]	Seriele Turkish	STAR	04.0ca	20:37	4	13.83	29.97	
8	OLCAK O KADAR [NET]	Humour	KAND	30.0ca	20:53	1	13.90	32.70	
9	CARKEPEK [NET]	TV Games	KAND	22.0ca	17:24	18	13.63	32.57	
10	PIRLAMA KOPEK BINGO (Y.S) [NET]	Film Foreign	STAR	01.0ca	20:34	1	13.80	29.10	
11	KORKUSUZ KORKAK (T.S) [NET]	Film Turkish	SHOW	17.0ca	20:49	1	13.50	28.70	
12	BATTAL GAZININ OGLU (T.S) [NET]	Film Turkish	SHOW	28.0ca	17:50	1	13.30	31.30	
13	YASEMINCE (TEKRAR) [NET]	Humour	SHOW	11.0ca	20:52	1	13.30	27.40	
14	MAC OZETI	Sport News	SHOW	31.0ca	21:31	1	13.20	28.90	
15	HAZRETI YUSUF (T.S) [NET]	Film Turkish	SHOW	02.0ca	17:55	1	13.10	28.50	
16	SAVULUN BATTAL GAZI GELİYOR(TS) [NET]	Film Turkish	SHOW	18.0ca	17:35	1	12.90	30.60	
17	YASEMINCE [NET]	Humour	SHOW	08.0ca	20:48	1	12.90	27.90	
18	SOSYETE SABAN(T.S) [NET]	Film Turkish	SHOW	24.0ca	20:47	1	12.90	27.20	
19	KILIBIK (T.S) [NET]	Film Turkish	SHOW	03.0ca	20:41	1	12.80	25.40	
20	ACI GUNLERIM [NET]	Seriele Turkish	KAND	24.0ca	22:11	5	12.58	27.54	
21	KARAMELEK [NET]	Seriele Turkish	STAR	14.0ca	20:38	4	12.55	28.85	
22	HEDEFTeki ADAM (Y.S) [NET]	Film Foreign	SHOW	16.0ca	22:17	1	12.30	30.60	
23	ARENA (OZEL) [NET]	News Report	KAND	22.0ca	21:29	1	12.30	30.70	
24	HZ OMER'IN ADALETİ (T.S) [NET]	Film Turkish	SHOW	09.0ca	17:57	1	12.30	28.10	
25	AYNALI TAHIR [NET]	Seriele Turkish	STAR	24.0ca	20:32	5	12.30	28.80	
26	ORMANIN KITABI-2 (Y.S) [NET]	Film Foreign	KAND	22.0ca	18:57	1	12.20	27.30	
27	KELOGLAN [NET]	Seriele Turkish	SHOW	15.0ca	20:59	5	12.12	25.04	
28	BATTAL GAZININ INTIKAMI (T.S) [NET]	Film Turkish	SHOW	12.0ca	17:37	1	12.10	28.10	
29	TURKIYE-ARNAVUTLUK [NET]	Sporting Events	KAND	21.0ca	18:31	1	12.10	26.80	
30	AFACAN DENNIS (Y.S) [NET]	Film Foreign	KAND	08.0ca	20:40	1	12.10	28.50	
31	OLDUREN BULUS (Y.S) [NET]	Film Foreign	SHOW	23.0ca	21:54	1	12.00	29.70	
32	OKSUZLER (T.S) [NET]	Film Turkish	SHOW	18.0ca	17:40	1	11.90	28.60	
33	UC KAGITCI (T.S) [NET]	Film Turkish	SHOW	31.0ca	20:49	1	11.90	27.20	
34	CAGRI (Y.S) [NET]	Film Foreign	KAND	25.0ca	21:07	1	11.80	26.70	
35	AYRI DUNYALAR [NET]	Seriele Turkish	KAND	21.0ca	21:22	4	11.80	25.15	
36	BABA EVI [NET]	Seriele Turkish	ATV	09.0ca	20:41	5	11.80	24.98	
37	SHOW TV ANA HABER BULTENI	News Report	SHOW	19.0ca	18:27	31	11.67	27.03	
38	SABRINA (Y.S) [NET]	Film Foreign	ATV	27.0ca	22:48	1	11.50	33.60	
39	TATLI KACIKLAR [NET]	Seriele Turkish	ATV	13.0ca	21:49	4	11.50	25.80	
40	AYSECIK [NET]	Seriele Turkish	SHOW	09.0ca	21:01	4	11.50	23.65	
41	BATTAL GAZI DESTANI (T.S) [NET]	Film Turkish	SHOW	05.0ca	17:44	1	11.40	27.40	
42	TELEVOLE [NET]	Sporting Magazine	SHOW	05.0ca	21:53	4	11.38	28.07	
43	DONME DOLAP (T.S) [NET]	Film Turkish	SHOW	11.0ca	17:45	1	11.20	25.90	
44	ZORLU GOREV (Y.S) [NET]	Film Foreign	SHOW	02.0ca	21:41	1	11.20	25.60	
45	SINBAD [NET]	Seriele Foreign	KAND	04.0ca	17:02	4	11.10	26.25	
46	VURMAYIN (T.S) [NET]	Film Turkish	SHOW	17.0ca	17:45	1	10.90	28.10	
47	ZEYNEP [NET]	Seriele Turkish	SHOW	15.0ca	22:01	3	10.87	25.60	
48	POFORLU (T.S) [NET]	Film Turkish	SHOW	24.0ca	17:57	1	10.70	26.30	
49	AYRILAMAM (T.S) [NET]	Film Turkish	SHOW	03.0ca	17:48	1	10.70	25.40	
50	KARA PECE (T.S) [NET]	Film Turkish	SHOW	14.0ca	18:00	1	10.70	25.30	
51	RABIA (T.S) [NET]	Film Turkish	SHOW	08.0ca	17:54	1	10.60	25.30	
52	SAHANE BAYRAM [NET]	Music/Entertainm	KAND	29.0ca	21:15	1	10.50	25.90	
53	UMUDUMUZ SABAN(T.S) [NET]	Film Turkish	SHOW	13.0ca	20:55	1	10.50	21.80	
54	COCUKTAN AL HABERI [NET]	TV Games	KAND	11.0ca	18:04	5	10.44	24.94	
55	DAGCI (Y.S) [NET]	Film Foreign	STAR	15.0ca	20:32	1	10.40	22.40	
56	KAPICILAR KRALI(T.S) [NET]	Film Turkish	STAR	28.0ca	20:38	1	10.40	21.50	
57	GURBETCILER [NET]	Seriele Turkish	ATV	28.0ca	21:53	4	10.30	24.42	
58	OYUN BİTTİ [NET]	Seriele Turkish	STAR	03.0ca	21:50	1	10.30	21.30	
59	MARATON (PAZAR) [NET]	Studio Programs	SHOW	25.0ca	20:45	2	10.25	23.65	
60	SARK BULBULU (T.S) [NET]	Film Turkish	KAND	30.0ca	18:22	1	10.20	35.60	
61	ZINCIR (Y.S) [NET]	Film Foreign	SHOW	09.0ca	22:00	1	10.20	24.90	
62	7 EVLAT 2 DAMAT (T.S) [NET]	Film Turkish	KAND	02.0ca	17:08	1	10.20	22.60	
63	DESLİVANE [NET]	Seriele Turkish	STAR	06.0ca	21:50	4	10.20	22.23	
64	AH NEREDE (T.S) [NET]	Film Turkish	STAR	10.0ca	17:44	1	10.10	24.20	
65	ANTALYASPOR-FENERBAHCE [NET]	Sporting Events	KAND	13.0ca	20:07	1	10.10	21.30	
66	KANAL D HABER (18:00)	News Report	KAND	02.0ca	17:58	31	9.88	24.18	
67	BIR DEMET TİYATRO [NET]	Humour	STAR	20.0ca	20:34	3	9.87	20.33	
68	ZEYNEP (TKR) [NET]	Seriele Turkish	SHOW	18.0ca	17:38	1	9.80	23.60	
69	HARIKA COCUK 4(Y.S) [NET]	Film Foreign	SHOW	14.0ca	20:51	1	9.80	21.30	
70	TOKATCI (T.S) [NET]	Film Turkish	SHOW	29.0ca	17:55	1	9.70	27.00	
71	SEZERCIK KUCUK MUCAHIT (T.S) [NET]	Film Turkish	SHOW	23.0ca	17:45	1	9.70	24.60	
72	ILAHİ YOL (T.S) [NET]	Film Turkish	SHOW	01.0ca	17:49	1	9.70	22.00	
73	PARAM YOK MEMET [NET]	Theatre/Cabaret	KAND	27.0ca	17:26	4	9.63	24.40	
74	BAK SU KONUSANA (Y.S) [NET]	Film Foreign	STAR	04.0ca	21:53	1	9.60	24.10	
75	KARA DUTUM (T.S) [NET]	Film Turkish	SHOW	04.0ca	17:01	1	9.60	21.70	
76	KARAOGLAN GELİYOR(T.S) [NET]	Film Turkish	SHOW	28.0ca	17:50	1	9.60	21.50	
77	SUPER BABA [NET]	Seriele Turkish	ATV	05.0ca	17:01	20	9.58	23.77	
78	INCE INCE YASEMINCE [NET]	Humour	KAND	07.0ca	18:02	22	9.52	23.33	
79	ANA OCAGI (T.S) [NET]	Film Turkish	SHOW	17.0ca	15:53	1	9.50	30.40	
80	IKI KIZGIN ADAM (T.S) [NET]	Film Turkish	SHOW	20.0ca	17:47	1	9.50	23.10	
81	EJDERIN OYKUSU(Y.S) [NET]	Film Foreign	KAND	04.0ca	21:02	1	9.50	21.00	
82	91.DAKIKA	Studio Programs	ATV	28.0ca	20:53	1	9.50	19.70	
83	TARZAN [NET]	Seriele Foreign	KAND	10.0ca	17:06	5	9.44	24.54	
84	ARENA [NET]	News Report	KAND	12.0ca	22:24	1	9.40	25.10	
85	JAGUAR (Y.S) [NET]	Film Foreign	STAR	07.0ca	21:48	1	9.40	23.90	
86	SIDIKA [NET]	Seriele Turkish	SHOW	06.0ca	21:46	4	9.38	22.07	
87	ESARETİN BEDELİ (Y.S) [NET]	Film Foreign	STAR	11.0ca	21:55	1	9.30	25.70	
88	GIRGIRIYEDİ CUMBUS (T.S) [NET]	Film Turkish	ATV	10.0ca	22:38	1	9.30	25.30	
89	GUNUN MACI	Sport News	KAND	31.0ca	21:59	1	9.30	21.10	
90	PANTERIN PENCESİNDE (Y.S) [NET]	Film Foreign	ATV	07.0ca	20:53	1	9.30	19.70	
91	PARA TUZAGI (Y.S) [NET]	Film Foreign	KAND	03.0ca	21:45	1	9.20	20.20	
92	57 NOLU YOLCU (Y.S) [NET]	Film Foreign	KAND	11.0ca	21:06	1	9.20	19.50	
93	KIBIR FEYZO (T.S) [NET]	Film Turkish	STAR	09.0ca	20:34	1	9.20	18.60	
94	SHOW TV HABER(18:00)	News Report	SHOW	19.0ca	18:58	18	9.15	22.07	
95	KUL KEDİSİ (T.S) [NET]	Film Turkish	KAND	30.0ca	10:17	1	9.10	32.40	
96	EVCLİK OYUNU(T.S) [NET]	Film Turkish	ATV	31.0ca	22:14	1	9.00	22.60	
97	SARHOS(T.S) [NET]	Film Turkish	SHOW	10.0ca	17:52	1	9.00	21.50	
98	KANJE KALESİ (T.S) [NET]	Film Turkish	SHOW	15.0ca	17:38	1	9.00	21.40	
99	DELTA HAREKATI 2 (Y.S) [NET]	Film Foreign	KAND	27.0ca	21:56	1	9.00	20.80	
100	ASKERIN DONUSU (T.S) [NET]	Film Turkish	SHOW	24.0ca	18:09	1	8.90	25.30	

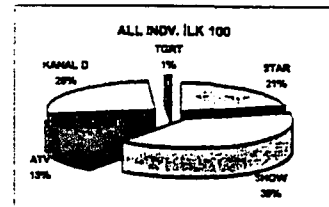
ARALIK 1997 ALL INDV. İLK 100 PROGRAM

S.NO	PROGRAM ADI	TİPOLOJİ	KAN.	TARİH	SAAT	BÖL.	RT.TOTAL	SH.TOTAL
1	GALATASARAY-PARMA [NET]	Sporting Events	STAR	10.Ara	21:45	1	18.20	41.60
2	PIRAT [NET]	Seriale Turkish	STAR	06.Ara	20:36	4	17.00	35.95
3	İBO SHOW [NET]	Talk Show	ATV	18.Ara	20:37	4	16.52	34.48
4	BOYLE MI OLACAKTI [NET]	Seriale Turkish	ATV	12.Ara	21:51	2	16.35	33.75
5	BİZİMLER [NET]	Seriale Turkish	STAR	21.Ara	20:47	4	16.15	32.95
6	İBRAHİM TATLİSES ÖZEL [NET]	Musica/Entertainment	ATV	31.Ara	23:27	1	15.90	41.00
7	ŞİFTİ OLAY VAR (Y.S) [NET]	Film Foreign	STAR	28.Ara	22:00	1	15.30	40.10
8	SEC BAKALIM [NET]	TV Games	ATV	31.Ara	20:02	1	14.20	27.60
9	SICAK SAATLER [NET]	Seriale Turkish	ATV	29.Ara	20:40	5	14.06	28.04
10	AV (Y.S) [NET]	Film Foreign	SHOW	14.Ara	20:37	1	13.70	28.60
11	MAHALLENİN MUHTARLARI [NET]	Seriale Turkish	ATV	09.Ara	20:19	5	13.66	26.90
12	HİMSERİM [NET]	Seriale Turkish	SHOW	08.Ara	20:50	5	13.66	26.94
13	YERALTI CANAVARI (Y.S) [NET]	Film Foreign	KAND	07.Ara	20:09	1	13.60	27.30
14	BİR DEMET TİYATRO [NET]	Humour	STAR	08.Ara	20:43	5	13.60	26.44
15	CARKIFELEK [NET]	TV Games	KAND	31.Ara	16:59	1	13.40	32.40
16	BABA EVİ [NET]	Seriale Turkish	ATV	12.Ara	20:34	4	13.10	26.43
17	SABANOGULLU SABAN (T.S) [NET]	Film Turkish	SHOW	10.Ara	21:19	1	12.80	28.40
18	CANISI [NET]	Seriale Turkish	SHOW	09.Ara	21:04	5	12.54	24.26
19	BANKER BİLO(T.S) [NET]	Film Turkish	SHOW	20.Ara	17:48	1	12.50	32.10
20	ŞİŞE DOĞRU [NET]	Musica/Entertainment	ATV	31.Ara	16:54	1	12.50	28.90
21	OLACAK O KADAR [NET]	Humour	KAND	12.Ara	20:07	4	12.45	25.65
22	KARA MELEK [NET]	Seriale Turkish	STAR	24.Ara	20:54	4	12.45	25.23
23	AYRI DÜNYALAR [NET]	Seriale Turkish	KAND	17.Ara	20:30	4	12.40	25.07
24	ARENA [NET]	News Report	KAND	15.Ara	22:18	2	12.15	29.65
25	SABOTAJ(Y.S) [NET]	Film Foreign	STAR	07.Ara	22:11	1	12.10	31.40
26	UNUTBİLSEM [NET]	Seriale Turkish	KAND	23.Ara	21:53	4	12.05	25.23
27	MAVİ GÖLE DOMUS(Y.S) [NET]	Film Foreign	STAR	03.Ara	21:56	1	11.80	30.10
28	YASEMİNCE [NET]	Humour	SHOW	18.Ara	20:59	4	11.66	23.90
29	KUCUK İBO [NET]	Seriale Turkish	SHOW	06.Ara	20:42	4	11.35	23.80
30	ACI GÜLERİM [NET]	Seriale Turkish	KAND	27.Ara	22:04	4	11.27	23.90
31	FIRLAMA CASUS (Y.S) [NET]	Film Foreign	SHOW	26.Ara	21:50	1	11.20	26.90
32	TELEVÖLE [NET]	Sporting Magazin	SHOW	01.Ara	21:48	5	11.04	24.28
33	HÜYSÜZ VE TATLI KADIN [NET]	Musica/Entertainment	KAND	05.Ara	21:56	5	10.88	24.14
34	SHOW TV ANA HABER BÜLTENİ	Newscaat	SHOW	18.Ara	19:28	31	10.85	23.75
35	SOZ FATODA [NET]	Ready Show	KAND	17.Ara	21:43	2	10.75	23.50
36	DÜYUN BİTTİ [NET]	Seriale Turkish	STAR	13.Ara	21:27	4	10.68	22.77
37	AYSECIK [NET]	Seriale Turkish	SHOW	26.Ara	20:50	4	10.63	21.27
38	TATLI KACIKLAR [NET]	Seriale Turkish	ATV	18.Ara	21:58	5	10.62	22.40
39	ORMANLAR KRALI(Y.S) [NET]	Film Foreign	KAND	08.Ara	22:23	1	10.60	26.70
40	VAY BASIMIZA GELENLER (T.S) [NET]	Film Turkish	SHOW	27.Ara	17:48	1	10.60	24.10
41	COCUKTAN AL HABERİ [NET]	TV Games	KAND	07.Ara	18:05	4	10.42	24.45
42	TEKŞÖY GÖREVDİ [NET]	News Report	STAR	05.Ara	22:52	4	10.32	27.25
43	BAS BELASI (T.S) [NET]	Film Turkish	SHOW	28.Ara	17:41	1	10.30	25.20
44	PROBLEM ÇOCUK 2 (Y.S) [NET]	Film Foreign	KAND	25.Ara	20:11	1	10.30	22.10
45	MARATON (CMT) [NET]	Studio Programs	SHOW	08.Ara	21:47	3	10.27	21.63
46	BABAMIZ EĞLENİYOR(T.S) [NET]	Film Turkish	KAND	08.Ara	17:15	1	10.00	26.70
47	GURBETÇİLER [NET]	Seriale Turkish	ATV	15.Ara	21:32	5	10.00	21.38
48	EVÇİLİK OYUNU(T.S) [NET]	Film Turkish	KAND	05.Ara	18:50	1	9.90	31.10
49	NERERE BAKIYOR BU ADAMLAR (T.S) [NET]	Film Turkish	SHOW	14.Ara	17:45	1	9.90	22.50
50	ATES DANSI [NET]	Seriale Turkish	KAND	24.Ara	21:25	1	9.90	20.90
51	SAHANE PAZAR [NET]	Musica/Entertainment	KAND	07.Ara	15:21	4	9.82	30.15
52	MASKE (Y.S) [NET]	Film Foreign	STAR	04.Ara	20:36	1	9.80	20.60
53	REYTING HAMDİ [NET]	Humour	ATV	18.Ara	22:50	4	9.72	28.67
54	SALVAR DAVASI(T.S) [NET]	Film Turkish	KAND	09.Ara	17:12	1	9.70	27.40
55	KUSURSUZ HEDEF (Y.S) [NET]	Film Foreign	SHOW	19.Ara	21:54	1	9.70	21.50
56	ZEYNA [NET]	Seriale Foreign	KAND	28.Ara	19:59	2	9.65	20.50
57	ZEHİRLİ SARMASIK 3 (Y.S) [NET]	Film Foreign	STAR	24.Ara	21:55	1	9.50	23.10
58	DELİ DİVANE [NET]	Seriale Turkish	STAR	30.Ara	21:59	5	9.44	19.72
59	GÖLGELER HAKIMI (Y.S) [NET]	Film Foreign	STAR	21.Ara	22:01	1	9.40	23.30
60	ZAVALLILAR (T.S) [NET]	Film Turkish	STAR	07.Ara	17:57	1	9.40	20.90
61	GİRGİRİYEDE SENLİK VAR (T.S) [NET]	Film Turkish	ATV	20.Ara	21:58	1	9.40	20.80
62	SALAK MİLYONER (T.S) [NET]	Film Turkish	SHOW	31.Ara	17:55	1	9.40	20.80
63	MÜLYA AVSAR SHOW [NET]	Talk Show	SHOW	13.Ara	22:08	4	9.35	22.38
64	CİCEK TAKSI [NET]	Seriale Turkish	ATV	06.Ara	22:19	4	9.35	20.75
65	YILBAŞI ÖZEL EĞLENCE PROGRAMI [NET]	Musica/Entertainment	KAND	31.Ara	20:17	1	9.30	21.50
66	BESİKTAS-GENÇLERBİRLİĞİ [NET]	Sporting Events	KAND	02.Ara	21:00	1	9.30	18.70
67	HERKUL AMAZONLARA KARŞI (Y.S) [NET]	Film Foreign	KAND	10.Ara	22:00	1	9.20	22.60
68	İSTER STAR ANA HABER BÜLTENİ	Newscaat	STAR	24.Ara	19:36	31	9.14	20.04
69	ÖLÜME ÇOK YAKIN (Y.S) [NET]	Film Foreign	STAR	17.Ara	21:39	1	9.10	20.18
70	TELEVÖLE [NET]	Sporting Magazin	KAND	22.Ara	21:32	5	9.04	18.88
71	M.G.D ODUL TORENT [NET]	Magazines	SHOW	24.Ara	22:27	1	9.00	27.20
72	UNUTBİLSEM (TEKRAR) [NET]	Seriale Turkish	KAND	06.Ara	18:03	1	9.00	24.00
73	CİLGİN BEDİS [NET]	Seriale Turkish	KAND	08.Ara	20:04	5	8.94	18.34
74	MARATON (KUPA) [NET]	Studio Programs	SHOW	03.Ara	21:07	1	8.90	17.60
75	YASAR NURİ İLE SOMBET	Religious	ATV	31.Ara	16:40	1	8.80	24.70
76	PERHÜNDİ HANIMLAR [NET]	Seriale Turkish	STAR	24.Ara	18:49	23	8.77	20.58
77	TOVBEKAR (T.S) [NET]	Film Turkish	SHOW	26.Ara	18:00	1	8.70	22.70
78	HİZ SINIRI (Y.S) [NET]	Film Foreign	ATV	07.Ara	20:25	1	8.70	17.40
79	ATV ANA HABER BÜLTENİ	Newscaat	ATV	31.Ara	18:52	31	8.65	19.51
80	CİCEK ABBAS (T.S) [NET]	Film Turkish	KAND	17.Ara	17:03	1	8.60	25.00
81	MARATON (PAZAR) [NET]	Studio Programs	SHOW	14.Ara	22:24	3	8.57	20.43
82	KANAL D ANA HABER BÜLTENİ	Newscaat	KAND	28.Ara	18:52	31	8.53	19.31
83	KANAL RÜZGARİ [NET]	Seriale Foreign	ATV	08.Ara	17:47	22	8.50	22.51
84	YALAN (TKR) [NET]	Seriale Turkish	KAND	17.Ara	22:34	1	8.40	21.00
85	ATV HABER (18:00)	Newscaat	ATV	31.Ara	17:57	23	8.37	22.72
86	AFACAN GARIYAN (T.S) [NET]	Film Turkish	SHOW	12.Ara	17:45	1	8.30	20.60
87	TARKAN YİĞİT KANI (Y.S) [NET]	Film Turkish	STAR	13.Ara	17:50	1	8.30	20.70
88	İSTANBULSPOR-ALTAY [NET]	Sporting Events	STAR	03.Ara	18:56	1	8.30	18.90
89	SPOR ÖZEL	Sport News	SHOW	17.Ara	20:46	1	8.30	16.90
90	YANGIN AYSE [NET]	Seriale Turkish	STAR	05.Ara	21:42	4	8.22	17.03
91	ARABACININ ASKI (T.S) [NET]	Film Turkish	KAND	29.Ara	17:17	1	8.20	23.20
92	KERİZ(T.S) [NET]	Film Turkish	KAND	18.Ara	17:11	1	8.20	22.10
93	HABERE DOĞRU	Newscaat	KAND	07.Ara	18:24	31	8.11	20.81
94	CİLVELİ KIZ (T.S) [NET]	Film Turkish	KAND	16.Ara	18:52	1	8.10	23.90
95	YALANCI YARIM (T.S) [NET]	Film Turkish	SHOW	27.Ara	17:38	1	8.10	21.10
96	GENÇLERBİRLİĞİ-BESİKTAS [NET]	Sporting Events	TGRT	17.Ara	19:59	1	8.10	16.30
97	YALAN [NET]	Seriale Turkish	KAND	04.Ara	20:09	4	8.03	17.10
98	GELİN CİCEĞİ (T.S) [NET]	Film Turkish	SHOW	22.Ara	17:35	1	8.00	21.30
99	CENNET (Y.S) [NET]	Film Foreign	KAND	23.Ara	20:12	1	8.00	16.30
100	İNER MİSİN ÇIKAR MİSİN ? [NET]	TV Games	ATV	13.Ara	22:46	4	7.93	24.60

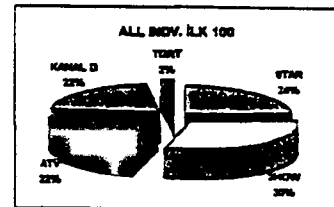
KASIM 1997 ALL INDV. İLK 100 PROGRAM

S.NO	PROGRAM ADI	TİPOLOJİ	KAN.	TARİH	SAAT	BOL.	RT.TOTAL	SH.TOTAL
1	BESKİTAS-BİLMÜCHEN (NET)	Sporting Events	STAR	28.Kas	21:45	1	20.10	45.40
2	GALATASARAY-SPARTA PRAG (NET)	Sporting Events	STAR	05.Kas	21:45	1	19.50	47.20
3	B.DORTMUND-GALATASARAY (NET)	Sporting Events	STAR	27.Kas	21:45	1	19.10	44.10
4	FIRAT (NET)	Seriye Turkish	STAR	01.Kas	20:38	5	18.10	34.84
5	BİZİMİZLER (NET)	Seriye Turkish	STAR	30.Kas	20:32	5	14.96	31.44
6	SEDATIN JUBILE MACI (NET)	Sporting Events	SHOW	29.Kas	20:55	1	13.90	29.30
7	FLAS HABER	News	KAND	22.Kas	22:38	1	13.30	29.40
8	FENERBAHÇE-KOCAELİSPOR (NET)	Sporting Events	ATV	02.Kas	19:32	1	13.30	29.30
9	SAYIM ÖZEL MÜZİK EĞL.PROGRAMI (NE	Music/Entertainment	KAND	30.Kas	11:01	1	13.20	30.00
10	KARA MELEK (NET)	Seriye Turkish	STAR	28.Kas	20:21	4	13.20	27.58
11	HEMSERİM (NET)	Seriye Turkish	SHOW	03.Kas	20:43	4	13.10	28.90
12	İBO SHOW (NET)	Talk Show	ATV	13.Kas	20:38	4	12.85	27.72
13	OLACAK O KADAR (NET)	Humour	KAND	21.Kas	20:02	4	12.62	26.57
14	BİR DİMET TİYATRO (NET)	Humour	STAR	25.Kas	20:38	4	12.50	25.18
15	BOYLE Mİ OLACAKTI (NET)	Seriye Turkish	ATV	14.Kas	21:48	4	12.25	27.07
16	CANISI (NET)	Seriye Turkish	SHOW	25.Kas	20:59	4	12.25	24.75
17	BODYGUARD (Y.S) (NET)	Film Foreign	KAND	19.Kas	20:17	1	12.10	25.10
18	SALAK MİLYONER (T.S) (NET)	Film Turkish	SHOW	30.Kas	17:40	1	12.10	23.20
19	BABA EVİ (NET)	Seriye Turkish	ATV	28.Kas	20:23	4	12.02	25.23
20	UNUTBİLSEM (NET)	Seriye Turkish	KAND	18.Kas	22:10	4	11.95	27.70
21	MAHALLENİN MÜHÜRÜ (NET)	Seriye Turkish	ATV	04.Kas	20:30	4	11.93	24.30
22	HOT SHOTS (Y.S) (NET)	Film Foreign	SHOW	21.Kas	21:54	1	11.90	27.10
23	SHOW TV ANA HABER BÜLTENİ	News	SHOW	30.Kas	19:28	30	11.80	26.14
24	SICAK SAATLER (NET)	Seriye Turkish	ATV	17.Kas	20:25	4	11.72	24.02
25	ACI GÜLERİM (NET)	Seriye Turkish	KAND	22.Kas	22:09	5	11.68	26.74
26	SAYIM ÖZEL MÜZİK EĞL.PROGRAMI (NE	Music/Entertainment	ATV	30.Kas	13:28	1	11.50	24.40
27	ORMANIN KİTABI-2 (Y.S) (NET)	Film Foreign	KAND	11.Kas	20:23	1	11.40	24.20
28	MAVI GÖL (Y.S) (NET)	Film Foreign	STAR	19.Kas	21:48	1	11.38	27.00
29	KUCUK İBO (NET)	Seriye Turkish	SHOW	01.Kas	20:45	4	11.22	24.33
30	AYŞECİK (NET)	Seriye Turkish	SHOW	21.Kas	20:52	4	11.18	23.25
31	ÖZGÜRLÜK SAVASÇILARI (Y.S) (NET)	Film Foreign	KAND	28.Kas	20:10	1	11.10	23.20
32	CANISI (NET)	Seriye Turkish	STAR	28.Kas	21:43	2	10.85	23.10
33	YALAN (T.S) (NET)	Film Turkish	KAND	22.Kas	20:02	1	10.90	24.00
34	YASEMİNCE (NET)	Humour	SHOW	13.Kas	21:01	4	10.82	22.68
35	TATLI DİLLİM (T.S) (NET)	Film Turkish	SHOW	29.Kas	17:33	1	10.80	27.40
36	ARENA (NET)	News Report	KAND	17.Kas	22:19	2	10.50	26.90
37	NEREDEN ÇIKTI BU VELET (T.S) (NET)	Film Turkish	SHOW	18.Kas	17:43	1	10.50	25.40
38	TELEVOLE (NET)	Sporting Magazin	SHOW	17.Kas	21:47	4	10.32	24.75
39	EYRENNİ SİRRI (Y.S) (NET)	Film Foreign	STAR	23.Kas	21:57	1	10.10	27.50
40	SEZERÇİK YAVRUM BENİM (T.S) (NET)	Film Turkish	SHOW	07.Kas	17:42	1	10.10	27.00
41	BUYUK YEMİN (T.S) (NET)	Film Turkish	SHOW	30.Kas	10:28	1	10.10	26.80
42	KIRILMA NOKTASI (Y.S) (NET)	Film Foreign	SHOW	07.Kas	21:50	1	10.10	26.00
43	TATLI KACIKLAR (NET)	Seriye Turkish	ATV	18.Kas	21:40	4	9.95	21.85
44	SON SABAKT (S) (NET)	Film Turkish	SHOW	04.Kas	17:31	1	9.90	26.30
45	OLLAM RINGİ 3 (Y.S) (NET)	Film Foreign	SHOW	28.Kas	21:54	1	9.90	22.40
46	ZOR HEDİFYİ Sİ (NET)	Film Foreign	KAND	08.Kas	20:19	1	9.80	21.30
47	DELU DİVANE (NET)	Seriye Turkish	STAR	04.Kas	21:46	4	9.72	21.48
48	SEZERÇİK ASLAN PARÇASI (T.S) (NET)	Film Turkish	SHOW	14.Kas	17:27	1	9.70	25.80
49	İSTANBUL KANATLARIMIN ALTINDA (NET)	Film Turkish	KAND	12.Kas	20:26	1	9.60	21.60
50	RAMBO 3 (Y.S) (NET)	Film Foreign	KAND	05.Kas	20:08	1	9.60	20.60
51	MARATON (CMT) (NET)	Studio Programs	SHOW	08.Kas	21:48	4	9.53	21.20
52	MİNKİ CADİ (T.S) (NET)	Film Turkish	SHOW	20.Kas	17:45	1	9.50	24.20
53	HEMSERİM (TKR) (NET)	Seriye Turkish	SHOW	02.Kas	18:28	2	9.50	22.60
54	KOCAELİSPOR-L. MOSKOVA (NET)	Sporting Events	TGRT	08.Kas	20:00	1	9.50	20.70
55	TEHLİKELİ GERÇEK (Y.S) (NET)	Film Foreign	ATV	30.Kas	20:27	1	9.50	19.60
56	GELİMLİK KIZLAR (T.S) (NET)	Film Turkish	SHOW	03.Kas	17:40	1	9.40	24.90
57	KOBRAY Sİ (NET)	Film Foreign	KAND	02.Kas	20:58	1	9.40	21.50
58	TEMEİL İÇGÜDÜ (Y.S) (NET)	Film Foreign	STAR	12.Kas	21:53	1	9.30	27.10
59	SEV KARDESİM (T.S) (NET)	Film Turkish	SHOW	27.Kas	17:38	1	9.30	24.30
60	PETROL KRALLARI (T.S) (NET)	Film Turkish	SHOW	23.Kas	17:37	1	9.30	23.10
61	LEYLA İLE MECMUN (T.S) (NET)	Film Turkish	KAND	11.Kas	17:03	1	9.20	29.10
62	MARATON (PAZARI) (NET)	Studio Programs	SHOW	18.Kas	20:58	4	9.10	22.43
63	91 DAKİKA	Sport News	ATV	02.Kas	20:54	2	9.10	19.95
64	CİLGİN BEDİS (NET)	Seriye Turkish	KAND	10.Kas	20:18	4	9.05	18.80
65	BİR KAC İYİ ADAMI (Y.S) (NET)	Film Foreign	STAR	09.Kas	21:59	1	9.00	27.18
66	HÜYSÜZ VE TATLI KADIN (NET)	Music/Entertainment	KAND	28.Kas	22:05	4	8.95	21.13
67	CENNET MAHKUMLARI (Y.S) (NET)	Film Foreign	STAR	18.Kas	21:49	1	8.90	23.90
68	OYUN BİTTİ (NET)	Seriye Turkish	STAR	29.Kas	21:22	4	8.85	18.80
69	ZOR OLLAM 3 (Y.S) (NET)	Film Foreign	STAR	20.Kas	20:38	1	8.80	18.80
70	HÜLYA AVSAR SHOW (NET)	Talk Show	SHOW	01.Kas	22:33	5	8.74	23.00
71	KUL KEDİSİ (T.S) (NET)	Film Turkish	KAND	10.Kas	17:13	1	8.70	27.50
72	AM NERİDE (T.S) (NET)	Film Turkish	STAR	28.Kas	18:44	1	8.60	26.10
73	UC KUCUK NİNA 2 (Y.S) (NET)	Film Foreign	SHOW	12.Kas	21:00	1	8.60	19.20
74	AFACAN DENNIS (Y.S) (NET)	Film Foreign	KAND	04.Kas	20:11	1	8.60	17.60
75	ATV ANA HABER BÜLTENİ	News	ATV	07.Kas	18:54	30	8.53	19.60
76	İNİR MİSİN ÇIKAR MİSİN ? (NET)	TV Games	ATV	29.Kas	23:03	5	8.50	24.16
77	KAPTAN (T.S) (NET)	Film Turkish	SHOW	19.Kas	17:33	1	8.50	22.20
78	TELEVOLE (NET)	Sporting Magazin	KAND	24.Kas	21:15	4	8.47	18.83
79	OYUN BİTTİ (T.S) (NET)	Film Turkish	SHOW	18.Kas	17:37	1	8.40	21.70
80	MURAT İLE NAZLI (T.S) (NET)	Film Turkish	KAND	09.Kas	21:09	1	8.40	18.50
81	CİLGİN MAX (Y.S) (NET)	Film Foreign	SHOW	28.Kas	20:59	1	8.40	17.50
82	DOKUNMAYIN SABANMA (T.S) (NET)	Film Turkish	SHOW	08.Kas	17:43	1	8.30	22.80
83	SATIN ALINAN KOCA (T.S) (NET)	Film Foreign	STAR	30.Kas	21:58	1	8.30	22.58
84	YEDİ (Y.S) (NET)	Film Foreign	KAND	20.Kas	20:08	1	8.30	17.60
85	YERİM SİNİ (NET)	Seriye Turkish	STAR	24.Kas	20:37	4	8.28	17.07
86	İNTERSTAR ANA HABER BÜLTENİ	News	STAR	15.Kas	19:24	30	8.25	18.51
87	ZUGURT AGAT (S) (NET)	Film Turkish	KAND	12.Kas	18:47	1	8.20	27.60
88	BULBUL YUNASI (T.S) (NET)	Film Turkish	SHOW	25.Kas	17:34	1	8.20	21.60
89	AFACAN (T.S) (NET)	Film Turkish	SHOW	21.Kas	17:46	1	8.20	21.30
90	UC KUCUK NİNA 3 (Y.S) (NET)	Film Foreign	SHOW	19.Kas	21:06	1	8.20	17.20
91	GURBETÇİLER (NET)	Seriye Turkish	ATV	24.Kas	21:21	4	8.15	19.05
92	TİRKİSOY GÖRÜŞME (NET)	News Report	STAR	28.Kas	22:45	3	8.10	21.68
93	ANALAR OLMEZ (T.S) (NET)	Film Turkish	SHOW	17.Kas	17:44	1	8.10	21.30
94	CİLGİN MAX-2 (Y.S) (NET)	Film Foreign	KAND	16.Kas	21:11	1	8.10	17.40
95	SHOW TV HABER (19:00)	News	SHOW	14.Kas	18:58	21	8.05	19.63
96	AYRILIK KOLAY DEĞİL (T.S) (NET)	Film Turkish	SHOW	28.Kas	17:44	1	8.00	21.10
97	İYİ EVLAT (Y.S) (NET)	Film Foreign	SHOW	14.Kas	21:59	1	8.00	19.90
98	SABANMA (T.S) (NET)	Film Turkish	KAND	18.Kas	18:47	1	7.90	24.00
99	MAVI MAVI (T.S) (NET)	Film Turkish	SHOW	12.Kas	17:33	1	7.90	21.60

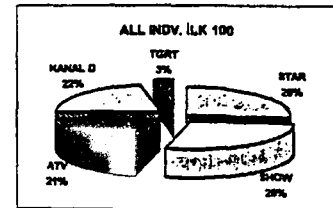
EKİM 1997 ALL INDV. İLK 100 PROGRAM

S.NO	PROGRAM ADI	TİPOLOJİ	KAN.	TARİH	SAAT	BÖL.	RT.TOTAL	SH.TOTAL
1	SPARTA PRAG-GALATASARAY (NET)	Sporting Events	STAR	22.Eki	21:45	1	28.30	48.50
2	BESIKTAS-P.S.GERMAN (NET)	Sporting Events	STAR	01.Eki	21:45	1	18.00	48.00
3	KOMANDO (Y.S) (NET)	Film Foreign	SHOW	26.Eki	21:48	1	16.10	41.20
4	HOLLANDA-TURKIYE (NET)	Sporting Events	TGRT	11.Eki	21:00	1	15.40	36.40
5	ARENA (NET)	News Report	KANO	20.Eki	21:20	1	15.20	32.00
6	İBO SHOW (NET)	Talk Show	ATV	30.Eki	20:28	5	13.88	31.10
7	KARA MİLEK (NET)	Sensate Turkish	STAR	28.Eki	20:38	5	12.98	28.78
8	SÖZKÜLER (NET)	Sensate Turkish	STAR	12.Eki	20:30	3	12.97	28.60
9	BİR GEMET TİYATRO (NET)	Humour	STAR	28.Eki	20:42	3	12.47	25.87
10	MAHALLENİN MUHTARLARI (NET)	Sensate Turkish	ATV	28.Eki	20:24	4	12.43	28.50
11	JAGUAR (Y.S) (NET)	Film Foreign	STAR	12.Eki	21:58	1	12.30	34.20
12	CANISI (NET)	Sensate Turkish	SHOW	28.Eki	20:51	4	12.10	25.20
13	HOLLANDA-TURKIYE (UMIT MILLI) (NET)	Sporting Events	KANO	10.Eki	20:29	1	12.00	28.00
14	BAGCI (Y.S) (NET)	Film Foreign	STAR	08.Eki	20:39	1	12.00	27.60
15	KUÇUK İBO (NET)	Sensate Turkish	SHOW	04.Eki	20:47	3	11.90	28.73
16	SICAK SAATLER (NET)	Sensate Turkish	ATV	13.Eki	20:35	4	11.72	25.35
17	BABA EVİ (NET)	Sensate Turkish	ATV	31.Eki	20:28	5	11.68	25.68
18	BOYLE MI OLACAKTI (NET)	Sensate Turkish	ATV	24.Eki	21:34	3	11.50	25.43
19	YASEMİNCE (NET)	Humour	SHOW	30.Eki	20:49	4	11.43	24.77
20	HEMSERİM (NET)	Sensate Turkish	SHOW	27.Eki	20:47	1	11.10	23.20
21	SHOW TV ANA HABER BÜLTENİ	News Report	SHOW	28.Eki	19:27	30	10.99	28.28
22	YANGIN AYIŞE (NET)	Sensate Turkish	STAR	03.Eki	22:19	5	10.88	25.38
23	PIRAT (NET)	Sensate Turkish	STAR	18.Eki	20:31	4	10.83	24.68
24	ZOR OLUM (Y.S) (NET)	Film Foreign	SHOW	17.Eki	21:53	1	10.70	27.30
25	OLCAK O KADAR (NET)	Humour	KANO	31.Eki	20:17	5	10.68	24.58
26	UNUTABİLSEM (NET)	Sensate Turkish	KANO	21.Eki	22:08	4	10.55	28.33
27	GOKDELLENDE PANİK (Y.S) (NET)	Film Foreign	SHOW	08.Eki	20:51	1	10.40	24.60
28	TERMINATOR 2 (Y.S) (NET)	Film Foreign	KANO	25.Eki	20:13	1	10.40	21.60
29	MARATON (PAZARI) (NET)	Studio Programs	SHOW	19.Eki	21:47	2	10.25	27.80
30	AYSECIK (NET)	Sensate Turkish	SHOW	31.Eki	20:55	5	10.14	22.02
31	KORUYUCU MİLEKLER (Y.S) (NET)	Film Foreign	STAR	18.Eki	21:58	1	10.10	28.90
32	ALBANYA AACHEN-TURKIYE (NET)	Sporting Events	KANO	07.Eki	20:03	1	10.10	22.80
33	TELEVÖLE (NET)	Sporting Magazin	SHOW	13.Eki	21:23	3	9.97	24.67
34	SABRINA (Y.S) (NET)	Film Foreign	ATV	28.Eki	22:55	1	9.80	33.30
35	YERİM SİNE (NET)	Sensate Turkish	STAR	20.Eki	20:38	2	9.80	20.30
36	57 NOLU YOLCU (Y.S) (NET)	Film Foreign	KANO	21.Eki	20:21	1	9.80	19.50
37	İYİ AİLE ÇOCUĞU (T.S) (NET)	Film Turkish	KANO	29.Eki	17:11	1	9.50	25.20
38	KURBUT (T.S) (NET)	Film Turkish	STAR	03.Eki	20:32	1	9.50	21.28
39	BABA BİZİ EVERSENE (T.S) (NET)	Film Turkish	SHOW	31.Eki	17:29	1	9.40	24.90
40	MARATON (CMT) (NET)	Studio Programs	SHOW	18.Eki	21:49	2	9.30	21.40
41	HÜLYA AVSAR SHOW (NET)	Talk Show	SHOW	18.Eki	22:40	4	9.28	24.25
42	HABABAM SINIFI DOKUZ DOĞURUYOR (NET)	Sensate Turkish	SHOW	13.Eki	20:46	3	9.17	20.07
43	DİLLİ DRYANE (NET)	Sensate Turkish	STAR	21.Eki	21:47	4	9.13	20.78
44	ÇOKAKLARDAN BİR KIZ (T.S) (NET)	Film Turkish	SHOW	28.Eki	17:43	1	9.10	23.20
45	CILGIN BEDİS (NET)	Sensate Turkish	KANO	20.Eki	20:04	4	9.05	19.88
46	O SİMDİ ASKERİYİ Sİ (NET)	Film Foreign	ATV	04.Eki	20:38	1	9.00	21.10
47	MUYSUZ VE TATLI KADIN (NET)	Musical/Entertainment	KANO	24.Eki	21:53	4	8.95	21.07
48	SİVRİ AKILLILAR (T.S) (NET)	Film Turkish	SHOW	28.Eki	16:31	1	8.90	25.10
49	YAZLIKÇILAR (NET)	Sensate Turkish	STAR	05.Eki	20:31	1	8.90	20.40
50	CEHENNEMİN ORTASINDA (Y.S) (NET)	Film Foreign	ATV	19.Eki	20:24	1	8.80	18.90
51	TELEVÖLE (NET)	Sporting Magazin	KANO	20.Eki	22:39	4	8.75	22.50
52	SAKA YAPMA (T.S) (NET)	Film Turkish	SHOW	19.Eki	17:42	1	8.70	24.30
53	EJDERHİ GÜÇÜ (Y.S) (NET)	Film Foreign	KANO	16.Eki	20:18	1	8.60	19.30
54	GURBETÇİLER (NET)	Sensate Turkish	ATV	20.Eki	21:35	4	8.42	20.00
55	DİJİTAL YILLAR VE MİLYONER (Y.S) (NET)	Film Foreign	STAR	28.Eki	21:55	1	8.30	23.68
56	OLUMLU TOPRAKLARDA (Y.S) (NET)	Film Foreign	KANO	06.Eki	22:03	1	8.30	23.40
57	KAMUSUZ GİRİŞ (Y.S) (NET)	Film Foreign	SHOW	03.Eki	22:00	1	8.30	21.20
58	GERCEGE ÇAĞRI (Y.S) (NET)	Film Foreign	KANO	18.Eki	21:14	1	8.30	19.00
59	ATLA GEL SABAN (T.S) (NET)	Film Turkish	SHOW	22.Eki	20:50	1	8.30	17.90
60	BETER BOCEKÇI (Y.S) (NET)	Film Foreign	KANO	29.Eki	20:09	1	8.30	17.50
61	İNTERSTAR ANA HABER BÜLTENİ	News Report	STAR	20.Eki	19:28	31	8.25	18.98
62	ANA KUZUSU (NET)	Sensate Turkish	SHOW	19.Eki	20:48	4	8.25	18.25
63	STAR SPOR (ÖZEL)	Sport News	STAR	01.Eki	20:08	1	8.20	20.00
64	CEHENNEM SİLAMI 3 (Y.S) (NET)	Film Foreign	KANO	14.Eki	20:35	1	8.20	18.80
65	BATMAN ÇOKUYOR (Y.S) (NET)	Film Foreign	KANO	15.Eki	20:24	1	8.20	18.60
66	AGIR TOPLARI (Y.S) (NET)	Film Foreign	ATV	18.Eki	20:25	1	8.20	17.90
67	SPOR SAYFASI	Sport News	SHOW	04.Eki	20:39	28	8.18	18.35
68	CILGIN GÖREV 3 (Y.S) (NET)	Film Foreign	ATV	03.Eki	21:41	1	8.10	18.40
69	AÇI GÜLERİM (NET)	Sensate Turkish	KANO	25.Eki	22:32	4	8.10	18.15
70	HABABAM SINIFI TATLÖE (NET)	Sensate Turkish	SHOW	02.Eki	20:58	1	8.10	18.10
71	GÜYÜK BİTTİ (NET)	Sensate Turkish	STAR	31.Eki	20:44	4	8.05	17.55
72	SEVGİLİ DAYIM (T.S) (NET)	Film Turkish	SHOW	30.Eki	17:39	1	8.00	21.40
73	N.BUKRES-KOCAELİSPOR (NET)	Sporting Events	TGRT	02.Eki	20:15	1	8.00	18.30
74	EYDEKİ KONUK (Y.S) (NET)	Film Foreign	ATV	26.Eki	20:23	1	8.00	17.60
75	KOYDUN İNDİM SEHİRE (T.S) (NET)	Film Turkish	SHOW	10.Eki	22:22	1	7.90	23.30
76	GÜZLÜ AJAN (Y.S) (NET)	Film Foreign	SHOW	02.Eki	22:03	1	7.90	22.00
77	YARIGİ (Y.S) (NET)	Film Foreign	STAR	15.Eki	21:52	1	7.90	20.70
78	P/K (Y.S) (NET)	Film Foreign	ATV	05.Eki	20:19	1	7.90	18.50
79	NTKAM PESİNDE (Y.S) (NET)	Film Foreign	ATV	15.Eki	20:30	1	7.90	17.80
80	OLUMLU YORUMU	Commentary in No	STAR	20.Eki	20:23	18	7.87	18.21
81	SOZ FATODA (NET)	Reality Show	KANO	08.Eki	21:50	2	7.85	18.55
82	EYVAH ÇOCUKLAR BÜYÜDÜ (Y.S) (NET)	Film Foreign	ATV	08.Eki	20:28	1	7.80	18.50
83	REYTING HANCI (NET)	Humour	ATV	09.Eki	22:38	5	7.72	22.52
84	KUZEYİM VİNNY (Y.S) (NET)	Film Foreign	SHOW	30.Eki	22:10	1	7.70	24.60
85	OCUL AVCI 2 (Y.S) (NET)	Film Foreign	SHOW	18.Eki	22:10	1	7.70	21.50
86	CAZİBE (Y.S) (NET)	Film Foreign	SHOW	23.Eki	22:04	1	7.70	19.54
87	ATV ANA HABER BÜLTENİ	News Report	ATV	20.Eki	18:58	31	7.69	18.80
88	TATLI KACIKLAR (NET)	Sensate Turkish	ATV	28.Eki	21:37	5	7.60	18.80
89	İBRAHİM ERİKAL CANISI GELİYOR (NET)	Musical/Entertainment	SHOW	06.Eki	22:46	1	7.60	16.90
90	OLUMLU DOĞRU (Y.S) (NET)	Film Foreign	STAR	23.Eki	20:33	1	7.60	16.48
91	KIZIL ATEŞ (Y.S) (NET)	Film Foreign	KANO	28.Eki	20:15	1	7.60	15.20
92	PERVANEDE HANCIKAR (NET)	Sensate Turkish	STAR	20.Eki	18:44	23	7.55	21.18
93	CİCEK TAKSI (NET)	Sensate Turkish	ATV	18.Eki	22:19	3	7.53	18.77
94	ASK MI PARA MI (Y.S) (NET)	Film Foreign	KANO	02.Eki	22:19	1	7.50	22.30
95	UYUYAN KOPEKLER (Y.S) (NET)	Film Foreign	ATV	12.Eki	20:24	1	7.50	17.40
96	İLİSKİLER (NET)	Sensate Turkish	ATV	07.Eki	21:38	4	7.48	17.90
97	SEHNAZ YANGO (NET)	Sensate Turkish	STAR	20.Eki	21:53	4	7.47	18.88
98	STAR SPOR	Sport News	STAR	01.Eki	22:38	32	7.44	17.91
99	UNUTABİLSEM (TEKİRAR) (NET)	Sensate Turkish	KANO	18.Eki	18:01	1	7.40	23.20
100	WARSAWSKY Sİ (NET)	Film Foreign	ATV	29.Eki	20:22	1	7.40	16.00

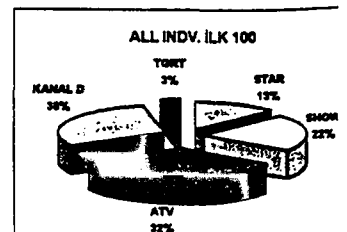
EYLÜL 1997 ALL INDV. İLK 100 PROGRAM

S.NO	PROGRAM ADI	TİPOLOJİ	KAN.	TARİH	SAAT	BÖL.	RT.TOTAL	SH.TOTAL
1	FENERBAHÇE-S.BUKRES [NET]	Sporting Events	ATV	30.Eyl	20:01	1	22.40	49.10
2	GALATASARAY-BORUSSIA DORTMUND	Sporting Events	STAR	17.Eyl	19:45	1	20.50	50.30
3	SAN MARINO-TURKIYE [NET]	Sporting Events	SHOW	10.Eyl	21:30	1	18.10	46.40
4	BAYERN MUNIH-BESIKTAS [NET]	Sporting Events	STAR	17.Eyl	21:47	1	17.10	47.10
5	STEALIA BUKRES-FENERBAHÇE [NET]	Sporting Events	TGRT	18.Eyl	20:45	1	15.90	38.60
6	YERALTI CANAVARI (Y.S) [NET]	Film Foreign	KAND	15.Eyl	20:21	1	11.70	29.00
7	SAN MARINO-TURKIYE (AMTLER) [NET]	Sporting Events	SHOW	09.Eyl	21:30	1	11.60	30.30
8	HABABAM SINIFI SINIFTA KALDI [NET]	Seriats Turkish	SHOW	13.Eyl	20:34	2	11.30	30.10
9	AYSECİK [NET]	Seriats Turkish	SHOW	05.Eyl	21:03	4	11.45	28.32
10	ISIKLAR SONRESİN (T.S) [NET]	Film Turkish	STAR	24.Eyl	21:52	1	11.40	30.40
11	INTERSTAR OZEL HABER	Newscaat	STAR	17.Eyl	22:35	1	11.40	30.20
12	BABA EVİ [NET]	Seriats Turkish	ATV	28.Eyl	20:27	2	11.00	26.40
13	DELTA GUCU 3 (Y.S) [NET]	Film Foreign	ATV	28.Eyl	20:25	1	10.90	25.70
14	GERZEK SABAN (T.S) [NET]	Film Turkish	SHOW	03.Eyl	20:48	1	10.70	28.00
15	KELOGLAN ARAMIZDA (T.S) [NET]	Film Turkish	SHOW	04.Eyl	21:04	1	10.40	27.90
16	OLACAK O KADAR [NET]	Humour	KAND	26.Eyl	20:31	2	10.30	24.55
17	KOCALISPOR-N.BUKRES [NET]	Sporting Events	TGRT	18.Eyl	20:28	1	10.20	26.20
18	ACI GUNLERİM [NET]	Seriats Turkish	KAND	25.Eyl	20:27	1	10.20	24.20
19	HABABAM SINIFI [NET]	Seriats Turkish	SHOW	02.Eyl	20:41	2	10.15	27.45
20	TIPATIP IKIZLER (Y.S) [NET]	Film Foreign	STAR	11.Eyl	21:08	1	10.10	26.00
21	HULYA AVSAR SHOW [NET]	Task Show	SHOW	27.Eyl	22:21	2	10.05	26.65
22	ZOR OLUM 3 (Y.S) [NET]	Film Foreign	STAR	22.Eyl	20:44	1	10.00	24.40
23	MAHALLENİN MUMTARLARI [NET]	Seriats Turkish	ATV	23.Eyl	20:20	3	10.00	23.97
24	TELEVÖLE [NET]	Sporting Magazin	SHOW	29.Eyl	21:53	5	9.90	27.28
25	PANTERİN PENCESİNDE (Y.S) [NET]	Film Foreign	ATV	21.Eyl	20:17	1	9.60	23.70
26	MARATON (GMT) [NET]	Studio Programs	SHOW	20.Eyl	21:54	3	9.50	24.47
27	HABABAM SINIFI TATILDE [NET]	Seriats Turkish	SHOW	29.Eyl	20:54	1	9.40	21.90
28	TOSUN PASA (T.S) [NET]	Film Turkish	STAR	08.Eyl	20:47	1	9.30	24.00
29	SICAK SAATLER [NET]	Seriats Turkish	ATV	29.Eyl	20:24	3	9.30	22.27
30	UNUTBİLSEM [NET]	Seriats Turkish	KAND	23.Eyl	21:41	2	9.25	21.60
31	ROBOCOP 3 (Y.S) [NET]	Film Foreign	SHOW	07.Eyl	20:34	1	9.20	26.40
32	SARIK BULBULU (T.S) [NET]	Film Turkish	KAND	27.Eyl	20:19	1	9.10	22.40
33	CANISI (T.S) [NET]	Film Turkish	STAR	30.Eyl	20:30	1	9.10	19.90
34	HABABAM SINIFI UYANIYOR [NET]	Seriats Turkish	SHOW	23.Eyl	21:13	3	9.07	21.17
35	BODYGUARD (Y.S) [NET]	Film Foreign	ATV	08.Eyl	21:21	1	9.00	26.20
36	SABAN PABUCU YARIM(T.S) [NET]	Film Turkish	SHOW	11.Eyl	21:12	1	9.00	23.30
37	MACERA PESİNDE (Y.S) [NET]	Film Foreign	ATV	20.Eyl	20:21	1	8.80	23.00
38	FIRAT [NET]	Seriats Turkish	STAR	27.Eyl	20:52	1	8.80	21.29
39	SHOW TV ANA HABER BULTENİ	Newscaat	SHOW	24.Eyl	18:29	30	8.77	25.23
40	KOR TALİH (Y.S) [NET]	Film Foreign	KAND	27.Eyl	21:48	1	8.70	23.40
41	COĞUCULER KRALI (Y.S) [NET]	Film Turkish	STAR	25.Eyl	20:54	1	8.70	20.80
42	TANGO VE CASH (Y.S) [NET]	Film Foreign	KAND	01.Eyl	22:51	1	8.50	32.60
43	SINBAD [NET]	Seriats Foreign	KAND	21.Eyl	21:18	2	8.50	20.70
44	YATAGIMDAKI DUSMAN (Y.S) [NET]	Film Foreign	SHOW	18.Eyl	22:18	1	8.40	28.70
45	SHOW HABER OZEL	Newscaat	SHOW	10.Eyl	22:18	2	8.35	21.45
46	MARATON (PAZARI) [NET]	Studio Programs	SHOW	21.Eyl	21:40	4	8.30	25.60
47	OLUM ISARETİ (Y.S) [NET]	Film Foreign	SHOW	25.Eyl	20:54	1	8.30	19.80
48	TELEVÖLE [NET]	Sporting Magazin	KAND	02.Eyl	21:13	5	8.28	22.50
49	ORTA DIREK SABAN (T.S) [NET]	Film Turkish	SHOW	24.Eyl	21:00	1	8.20	19.60
50	ACI GUNLER [NET]	Seriats Turkish	STAR	20.Eyl	21:34	3	8.17	22.10
51	TEKSOY GOREVDE [NET]	News Report	STAR	18.Eyl	22:49	2	8.15	25.85
52	SUPER POLIS 2 (Y.S) [NET]	Film Foreign	ATV	07.Eyl	21:06	1	8.10	22.20
53	YILDIRIM YUREK 2 (Y.S) [NET]	Film Foreign	KAND	01.Eyl	21:23	1	8.10	22.10
54	KUCUK İBO KONSERİ [NET]	Concerts	SHOW	20.Eyl	20:41	1	8.10	20.80
55	MACA DOGRU [NET]	Sport News	SHOW	10.Eyl	20:59	1	8.00	21.30
56	NESELI GUNLER (T.S) [NET]	Film Turkish	STAR	15.Eyl	20:50	1	8.00	19.30
57	ARENA (OZEL) [NET]	News Report	KAND	24.Eyl	21:28	1	8.00	18.60
58	ZOR OLUM (Y.S) [NET]	Film Foreign	KAND	04.Eyl	21:37	1	7.90	22.10
59	UZAK UFKULAR (Y.S) [NET]	Film Foreign	KAND	03.Eyl	21:20	1	7.90	22.10
60	DISI SİLİH (Y.S) [NET]	Film Foreign	SHOW	12.Eyl	21:59	1	7.90	21.80
61	SEVİMLİ YARATIK DONUYOR (Y.S) [NET]	Film Foreign	ATV	27.Eyl	20:31	1	7.90	19.30
62	ATV FLAS HABER	Newscaat	ATV	27.Eyl	21:12	1	7.90	19.00
63	İLK ASK [NET]	Seriats Turkish	KAND	25.Eyl	21:28	1	7.90	18.90
64	GURBETÇİLER [NET]	Seriats Turkish	ATV	15.Eyl	21:51	5	7.84	20.16
65	BETER BOCEK(Y.S) [NET]	Film Foreign	KAND	12.Eyl	21:41	1	7.80	20.70
66	CANISI [NET]	Seriats Turkish	STAR	13.Eyl	20:56	3	7.73	20.70
67	SUC BOLGEŞİ (Y.S) [NET]	Film Foreign	STAR	02.Eyl	22:03	1	7.70	23.10
68	DELTA OPERASYONU (Y.S) [NET]	Film Foreign	ATV	12.Eyl	21:40	1	7.70	19.60
69	UC ARKADAS (Y.S) [NET]	Film Foreign	ATV	09.Eyl	21:29	1	7.70	19.80
70	YAZLIKÇILAR [NET]	Seriats Turkish	STAR	14.Eyl	20:48	4	7.70	19.18
71	CILGIN GOREV 4 (Y.S) [NET]	Film Foreign	ATV	25.Eyl	20:32	1	7.70	18.20
72	YAKUZA SAVASÇILARI (Y.S) [NET]	Film Foreign	KAND	29.Eyl	22:04	1	7.60	21.50
73	MARATON (KUPA) [NET]	Studio Programs	SHOW	16.Eyl	21:32	1	7.60	17.80
74	SABOTAJ(Y.S) [NET]	Film Foreign	SHOW	26.Eyl	21:55	1	7.50	22.40
75	AMERİKAN SAMURAY (Y.S) [NET]	Film Foreign	ATV	28.Eyl	22:13	1	7.40	21.90
76	MUZZIN YUZU (T.S) [NET]	Film Turkish	STAR	03.Eyl	21:03	1	7.40	19.60
77	SESSİZ TETİK (Y.S) [NET]	Film Foreign	ATV	26.Eyl	21:38	1	7.40	19.20
78	KACAK(Y.S) [NET]	Film Foreign	KAND	05.Eyl	21:43	1	7.30	20.50
79	LEYLA İLE MECNUN (T.S) [NET]	Film Turkish	KAND	18.Eyl	20:29	1	7.30	18.60
80	ANA KUZUSU [NET]	Seriats Turkish	SHOW	21.Eyl	20:35	3	7.30	17.80
81	KAYNALAR [NET]	Seriats Turkish	KAND	28.Eyl	20:09	2	7.25	17.95
82	KIBAR FRYZO (T.S) [NET]	Film Turkish	STAR	18.Eyl	20:56	1	7.20	17.30
83	YASENİCE [NET]	Humour	STAR	24.Eyl	20:44	10	7.16	22.72
84	KUPA OZETİ	Sport News	TGRT	16.Eyl	22:39	1	7.10	18.30
85	KOR NOKTA (Y.S) [NET]	Film Foreign	ATV	19.Eyl	21:44	1	7.10	19.30
86	SPOR SAYFASI	Sport News	SHOW	26.Eyl	20:39	25	7.08	18.49
87	LEON (Y.S) [NET]	Film Foreign	STAR	12.Eyl	21:07	1	6.90	17.80
88	SICAK SICAGINA [NET]	Reality Show	SHOW	03.Eyl	22:37	3	6.77	21.87
89	INTERSTAR ANA HABER BULTENİ	Newscaat	STAR	17.Eyl	20:38	30	6.75	19.63
90	ATV ANA HABER BULTENİ	Newscaat	ATV	04.Eyl	19:55	30	6.75	20.16
91	YILDIZ GEÇİDİ (Y.S) [NET]	Film Foreign	STAR	07.Eyl	22:26	1	6.70	25.60
92	ATEŞTEN SOKAKLAR [NET]	Seriats Foreign	KAND	28.Eyl	22:10	2	6.60	21.50
93	TEHLİKELİ ASIK (Y.S) [NET]	Film Foreign	STAR	20.Eyl	22:28	1	6.60	20.10
94	SASKIN DAMAT (T.S) [NET]	Film Turkish	STAR	26.Eyl	20:53	1	6.60	15.60
95	BABA EVİ (TEKRAR) [NET]	Seriats Turkish	ATV	21.Eyl	18:50	1	6.50	33.00
96	REYTING HAMDI [NET]	Humour	ATV	25.Eyl	22:04	1	6.50	18.00
97	ASIKSIN (T.S) [NET]	Film Turkish	STAR	10.Eyl	20:57	1	6.50	17.18
98	GULSAH (T.S) [NET]	Film Turkish	KAND	28.Eyl	11:08	1	6.40	32.60
99	DEFNE PESİNDE (Y.S) [NET]	Film Foreign	STAR	23.Eyl	22:34	1	6.40	23.50
100	YAZ BEKARİ (T.S) [NET]	Film Turkish	KAND	20.Eyl	22:08	1	6.40	17.90

AĞUSTOS 1997 ALL INDV. İLK 100 PROGRAM

S.NO	PROGRAM ADI	TİPOLOJİ	KAN.	TARİH	SAAT	BÖL.	RT.TOTAL	SH.TOTAL
1	TURKIYE-GALLER [NET]	Sporting Events	ATV	20.Ağu	20:30	1	22.20	57.30
2	MARIBOR-BESIKTAS [NET]	Sporting Events	TGRT	27.Ağu	21:29	1	14.00	39.50
3	SION-GALATASARAY [NET]	Sporting Events	TGRT	13.Ağu	20:59	1	14.00	34.30
4	DUNDEE UNITED-TRABZONSPOR [NET]	Sporting Events	TGRT	26.Ağu	21:28	1	13.40	35.50
5	MAC OZETI	Sport News	KAND	13.Ağu	22:55	2	11.05	31.40
6	KELOGLAN(T.S) [NET]	Film Turkish	SHOW	07.Ağu	21:02	1	10.70	32.60
7	BESIKTAS-FENERBAHCE [NET]	Sporting Events	KAND	17.Ağu	20:05	1	10.20	33.70
8	TURKIYE-GALLER (UMIT MILLI) [NET]	Sporting Events	KAND	19.Ağu	20:27	1	10.20	30.20
9	GULEN GOZLER (T.S) [NET]	Film Turkish	SHOW	28.Ağu	21:16	1	9.80	30.70
10	TELEVOLE [NET]	Sporting Magazin	SHOW	04.Ağu	22:10	3	9.60	28.83
11	TERMINATOR 2 (Y.S) [NET]	Film Foreign	KAND	07.Ağu	21:19	1	9.30	28.80
12	KIZLAR SOYGUNDA (Y.S) [NET]	Film Foreign	ATV	22.Ağu	21:21	1	8.90	27.20
13	BODYGUARD (Y.S) [NET]	Film Foreign	ATV	17.Ağu	21:05	1	8.80	28.70
14	BESIKTAS-MARIBOR [NET]	Sporting Events	KAND	13.Ağu	21:01	1	8.80	21.60
15	SIHIRLI KAYKAY 2 (Y.S) [NET]	Film Foreign	SHOW	04.Ağu	20:41	1	8.50	28.30
16	TEHLIKENIN ICINDEN (Y.S) [NET]	Film Foreign	ATV	31.Ağu	21:20	1	8.40	23.40
17	AYSECİK [NET]	Series Turkish	SHOW	29.Ağu	21:10	4	8.32	27.57
18	HULYA AVSAR SHOW [NET]	Music/Entertainm	KAND	20.Ağu	22:26	1	8.30	23.40
19	KIRK YALAN MEMISI (T.S) [NET]	Film Turkish	SHOW	12.Ağu	20:34	1	8.20	23.50
20	HAYVAN MEZARLIGI (Y.S) [NET]	Film Foreign	KAND	10.Ağu	21:57	1	8.00	27.90
21	KELOGLAN İLE CANKIZ (T.S) [NET]	Film Turkish	SHOW	21.Ağu	21:01	1	8.00	23.10
22	HAYALET (Y.S) [NET]	Film Foreign	KAND	22.Ağu	22:27	1	7.90	30.90
23	TANRILAR CILDIRMIS OLMALI 2(Y.S) [NET]	Film Foreign	ATV	09.Ağu	21:08	1	7.90	27.90
24	DAVACI (T.S) [NET]	Film Turkish	SHOW	08.Ağu	20:53	1	7.90	25.40
25	KOKTEYL(Y.S) [NET]	Film Foreign	ATV	28.Ağu	21:39	1	7.90	25.20
26	PROBLEM COCUK 2 (Y.S) [NET]	Film Foreign	KAND	15.Ağu	21:18	1	7.90	24.10
27	TELEVOLE [NET]	Sporting Magazin	KAND	18.Ağu	21:28	4	7.90	23.77
28	OZEL BIR KADIN (Y.S) [NET]	Film Foreign	ATV	12.Ağu	22:48	1	7.80	33.80
29	TOP GUN (Y.S) [NET]	Film Foreign	ATV	24.Ağu	21:13	1	7.80	23.00
30	CEHENNEM SILAHI (Y.S) [NET]	Film Foreign	KAND	08.Ağu	22:02	1	7.60	27.60
31	OLUM OPUÇUGU (Y.S) [NET]	Film Foreign	KAND	03.Ağu	22:02	1	7.60	26.70
32	GURBETÇİLER [NET]	Series Turkish	ATV	18.Ağu	21:42	4	7.55	22.50
33	PANTERIN PENCESİNDE (Y.S) [NET]	Film Foreign	ATV	08.Ağu	21:26	1	7.50	24.90
34	POLIS AKADEMİSİ (Y.S) [NET]	Film Foreign	KAND	29.Ağu	21:51	1	7.50	24.70
35	MASKE (Y.S) [NET]	Film Foreign	STAR	14.Ağu	20:53	1	7.50	21.10
36	YANKEE ZULU(Y.S) [NET]	Film Foreign	ATV	16.Ağu	21:16	1	7.30	25.30
37	MARATON (KUPA) [NET]	Studio Programs	SHOW	27.Ağu	21:14	2	7.15	20.95
38	HAYAT MI BU (T.S) [NET]	Film Turkish	SHOW	05.Ağu	20:54	1	7.10	22.20
39	KUCUK POLİS(Y.S) [NET]	Film Foreign	KAND	30.Ağu	21:11	1	7.10	21.30
40	SESSİZ TETİK (Y.S) [NET]	Film Foreign	ATV	18.Ağu	23:06	1	7.00	35.30
41	MARATON (PAZARI) [NET]	Studio Programs	SHOW	31.Ağu	21:04	4	6.97	22.15
42	SICAGI SICAGINA [NET]	Reality Show	SHOW	20.Ağu	22:39	4	6.95	22.77
43	OLUMCUL DOĞUS (Y.S) [NET]	Film Foreign	STAR	05.Ağu	22:06	1	6.80	23.50
44	PROBLEM COCUK (Y.S) [NET]	Film Foreign	KAND	08.Ağu	21:11	1	6.80	22.40
45	CIA KOD ADI ALEXA (Y.S) [NET]	Film Foreign	SHOW	14.Ağu	20:48	1	6.80	19.10
46	TARZAN RIFKI [NET]	Series Turkish	SHOW	03.Ağu	20:41	2	6.70	22.90
47	EJDERİN OYKUSU(Y.S) [NET]	Film Foreign	KAND	21.Ağu	21:20	1	6.70	20.30
48	DEVLET KUSU (T.S) [NET]	Film Turkish	SHOW	02.Ağu	20:53	1	6.60	24.60
49	ANAKÜLLÜ POLİSİ (Y.S) [NET]	Film Foreign	KAND	19.Ağu	22:32	1	6.50	24.50
50	VAHSİ GELİN (T.S) [NET]	Film Turkish	KAND	26.Ağu	21:35	1	6.50	17.00
51	BALDIZ (T.S) [NET]	Film Turkish	STAR	08.Ağu	22:57	1	6.48	28.10
52	UC TATLI KACAK (Y.S) [NET]	Film Foreign	ATV	29.Ağu	21:52	1	6.40	21.20
53	TELDEKİ KUS (Y.S) [NET]	Film Foreign	KAND	14.Ağu	21:29	1	6.40	19.10
54	GÜÇLÜLERİN DÜNYASI (Y.S) [NET]	Film Foreign	STAR	21.Ağu	20:56	1	6.40	18.80
55	AFACAN KOPEK BEETHOVEN 2(Y.S) [NE]	Film Foreign	KAND	31.Ağu	21:10	1	6.40	17.80
56	GOL KRALI (T.S) [NET]	Film Turkish	SHOW	13.Ağu	20:47	1	6.40	15.80
57	MARATON (CMT) [NET]	Studio Programs	SHOW	30.Ağu	22:26	4	6.30	22.25
58	ORMANDA CILGIN MACERA(Y.S) [NET]	Film Foreign	ATV	23.Ağu	21:05	1	6.30	22.10
59	KIRLI ÇURUK VE ADI (Y.S) [NET]	Film Foreign	ATV	05.Ağu	21:08	1	6.30	20.00
60	HAYLA MAYMUN (Y.S) [NET]	Film Foreign	ATV	21.Ağu	21:37	1	6.30	18.60
61	SOZ FATODA [NET]	Reality Show	KAND	04.Ağu	22:39	1	6.20	21.90
62	SOK (Y.S) [NET]	Film Foreign	KAND	24.Ağu	21:55	1	6.20	20.00
63	YAVRUM (T.S) [NET]	Film Turkish	STAR	22.Ağu	20:43	1	6.20	18.60
64	VE TANRILAR CILDIRDI (Y.S) [NET]	Film Foreign	ATV	30.Ağu	21:17	1	6.20	18.50
65	SEVGİLİ BABAM (T.S) [NET]	Film Turkish	SHOW	26.Ağu	20:57	1	6.20	16.40
66	ATV ANA HABER BÜLTENİ	News	ATV	20.Ağu	21:16	31	6.10	21.46
67	AH NEREDE (T.S) [NET]	Film Turkish	STAR	28.Ağu	21:08	1	6.10	19.20
68	KANLI NİGAR [NET]	Series Turkish	SHOW	24.Ağu	20:37	1	6.10	18.30
69	YASAMAK İÇİN ÖLDÜR(Y.S) [NET]	Film Foreign	ATV	21.Ağu	23:28	1	6.00	36.20
70	OLUMSUZ SAVASCI (Y.S) [NET]	Film Foreign	ATV	31.Ağu	22:58	1	6.00	25.50
71	TARZAN [NET]	Series Foreign	KAND	10.Ağu	21:02	5	5.98	19.46
72	DÜŞMAN DUYGULAR (Y.S) [NET]	Film Foreign	STAR	30.Ağu	23:04	1	5.90	24.00
73	SEVGİ BAĞLARI (Y.S) [NET]	Film Foreign	STAR	03.Ağu	22:18	1	5.90	22.40
74	OLUM KADINA YAKIŞIR(Y.S) [NET]	Film Foreign	KAND	01.Ağu	21:08	1	5.90	19.70
75	İLK VURUS (Y.S) [NET]	Film Foreign	STAR	15.Ağu	20:53	1	5.90	18.30
76	KANAL D ANA HABER BÜLTENİ	News	KAND	17.Ağu	20:52	30	5.85	20.99
77	ATV SPOR HABERLERİ	Sport News	ATV	28.Ağu	21:05	31	5.84	18.78
78	TATLI KACIKLAR [NET]	Series Turkish	ATV	27.Ağu	23:04	3	5.83	19.60
79	ERKEK SEVERSE (Y.S) [NET]	Film Foreign	ATV	19.Ağu	22:54	1	5.80	27.10
80	KARATE KID-3(Y.S) [NET]	Film Foreign	SHOW	30.Ağu	20:33	1	5.80	17.50
81	REYTING HAMDI [NET]	Humour	ATV	14.Ağu	21:16	2	5.75	16.55
82	SHOW TV ANA HABER BÜLTENİ	News	SHOW	14.Ağu	19:29	29	5.70	22.76
83	OYUNUN KURALI (Y.S) [NET]	Film Foreign	STAR	10.Ağu	22:03	1	5.70	20.00
84	MERDİVEN ALTINDAKİLER (Y.S) [NET]	Film Foreign	KAND	12.Ağu	22:22	1	5.70	19.30
85	MOZAIK PROJESİ (Y.S) [NET]	Film Foreign	STAR	28.Ağu	22:08	1	5.70	18.90
86	GÜNÜN YORUMU	Commentary in Ne	KAND	22.Ağu	21:09	10	5.64	18.51
87	TANRILAR CILDIRMIS OLMALI (Y.S) [NET]	Film Foreign	ATV	02.Ağu	21:18	1	5.60	20.00
88	DÜNYA KUPASINA DOGRU	Sport News	ATV	20.Ağu	20:04	1	5.60	19.70
89	MISS BELLISSIMA [NET]	Magazines	ATV	15.Ağu	21:40	1	5.60	18.20
90	YIRTIK RAHİBE (Y.S) [NET]	Film Foreign	ATV	11.Ağu	22:44	1	5.50	21.10
91	YASEMİNCE [NET]	Humour	STAR	12.Ağu	21:17	18	5.47	17.73
92	ÖLDÜRME YETKİSİ (Y.S) [NET]	Film Foreign	ATV	07.Ağu	22:35	1	5.40	22.00
93	HUYSUZ VE TATLI KADIN [NET]	Music/Entertainm	KAND	15.Ağu	22:51	1	5.40	17.70
94	BABANIN EVLATLARI (T.S) [NET]	Film Turkish	KAND	27.Ağu	21:40	1	5.40	15.20
95	SPOR GÜNDEMİ	Sport News	KAND	13.Ağu	21:47	25	5.39	17.34
96	HARİKA GECE [NET]	Music/Entertainm	ATV	30.Ağu	18:35	1	5.30	25.70
97	SAMURAYIN GOZYASLARI (Y.S) [NET]	Film Foreign	STAR	17.Ağu	22:09	1	5.30	18.70
98	TOKATÇI (T.S) [NET]	Film Turkish	SHOW	20.Ağu	20:46	1	5.30	13.50
99	İLİŞKİLER [NET]	Series Turkish	ATV	19.Ağu	21:45	4	5.25	16.35
100	İNER MİSİN ÇIKAR MİSİN ? [NET]	TV Games	ATV	16.Ağu	23:11	5	5.22	21.98

EK - 2 -

RADYO VE TELEVİZYONLARIN KURULUŞ VE YAYINLARI HAKKINDA KANUN

Kanun No: 3984 Kabul Tarihi: 13.4.1994
20 Nisan 1994 tarih ve 21911 sayılı Resmi Gazete

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam ve Tanımlar

Amaç:

Madde 1- Bu Kanunun amacı, radyo ve televizyon yayınlarının düzenlenmesine ve Radyo ve Televizyon Üst Kurulunun kuruluş, görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin esas ve usulleri belirlemektir.

Kapsam

Madde 2- Bu Kanun, her türlü teknik, usul ve araçlarla ve her ne isim altında olursa olsun elektromanyetik dalga ve diğer yollarla yurt içine ve dışına yapılan radyo ve televizyon yayınları ile ilgili hususları kapsar.

Tanımlar

Madde 3- Bu Kanunun uygulanmasında geçen deyimlerden;

- a) Üst Kurul: Radyo ve Televizyon Üst Kurulunu,
- b) Radyo yayını: Elektromanyetik dalgalar ve diğer yollarla halkın doğrudan alması maksadıyla yapılan ses yayınlarını,
- c) Televizyon yayını: Elektromanyetik dalgalar ve diğer yollarla halkın doğrudan alması maksadıyla yapılan, hareketli veya sabit resimlerin sesli veya sessiz kalıcı olmayan yayını,
- d) Elektromanyetik dalga: Boşlukta veya kablo, cam iletken ve benzeri bir fiziki ortamda ışık hızı ile yayılan, suni olarak üretilmiş elektrik ve manyetik özelliklerle olan dalgayı,
- e) Kanal: Televizyon yayını yapmak üzere bir televizyon vericisinin işgal edeceği frekans alanını,
- f) Frekans bandı: Radyo yayını yapacak olan bir radyo vericisinin işgal edeceği frekans alanını,
- g) Radyo ve televizyon vericisi: Radyo ve televizyon yayınlarının doğrudan izlenebilmesine imkan veren yer ve uzaydaki, hareketli veya sabit her türlü verici, aktarıcı, yansıtıcı ve güçlendirici cihaz ve sistemleri,
- h) Kablolu radyo ve televizyon: Radyo ve televizyon yayınlarının kablo, cam iletken ve benzeri bir fiziki ortam üzerinden halkın alması maksadıyla abonelere ulaştırıldığı yayın türünü,
- ı) Kapalı devre televizyon sistemi: Genel televizyon yayını dışında eğitim, öğretim, güvenlik ve turizm gibi belirli amaçlar için bina dahilinde veya birbiri ile ilişkili binalar grubunda kullanılan kablolu televizyonu,

- j) Radyo alıcısı: Radyo yayınlarını almaya veya alıp kaydetmeye ve dinlemeye yarayan cihazları,
- k) Televizyon alıcısı: Televizyon yayınlarını almaya ve seyrettirmeye yarayan cihazları,
- l) Ek yayın hizmetleri: Televizyon yayınlarında, tahsis edilen kanal içinde kalmakla birlikte kullanılmayan bölümler üzerinden; radyo yayınlarında ise tahsis edilen kanal içinde ek taşıyıcılar aracılığıyla, televizyon ve radyo program yayınlarıyla birlikte yapılan, radyo veri sistemi, veri yayıncılığı, teleteks ve benzeri bağımsız hizmetleri,
- m) Uydu yayın: Yayınlanmak üzere üretilen radyo ve televizyon programlarının yetkili yayıncı veya hizmeti temin edecek kişi veya kuruluş tarafından şifreli veya şifresiz olarak uzayda sinyal iletebilen herhangi bir araç vasıtasıyla yapılan ilk yayını,
- n) Yeniden iletim: Yetkili, yayın kuruluşu tarafından, halkın izlemesi amacıyla, kullanılan teknik araç ne olursa olsun, yayınlanan radyo ve televizyon programı hizmetlerinin değişiklik yapılmaksızın bütününe veya bir bölümünün alınmasını ve aynı anda veya daha sonra iletilmesini,
- o) Yayıncı: Kamu tarafından izlenmesi için televizyon programı hizmetleri tertip eden ve ileten veya değişiklik yapılmadan ve tam olarak bir üçüncü tarafa iletilmesini sağlayan özel veya tüzel kişiyi,
- p) Program hizmeti: Yukarıdaki bentte belirli alanlarda belirli bir yayıncı tarafından sağlanan ve tek bir hizmet içindeki tüm unsurları,
- r) Reklam: Bir ürün veya hizmetin satılmasını, satın alınmasını veya kiralanmasını sağlamaya; bir davayı veya fikri yaymaya veya reklamcının istediği başka etkileri oluşturmaya matuf, ücret karşılığı veya benzeri bir mülahazayla reklamcıya iletim zamanında tahsis edilen kamuya yönelik duyuruları,
- s) Telif hakkı sahibi: Yazar, besteci, düzenlemeci gibi düşünsel alanda eser yaratan gerçek kişiyi;
- t) Yorumcu sanatçı: Bir sanat eserini, telif hakkı sahibinden aldığı izinle yorumlayan sanatçıyı,
- u) Müzik yapımcısı: Kaset ve kompakt disk gibi ses taşıyıcıları üzerine kaydedilebilen müzik yapımlarını üreten, meydana getiren gerçek ve tüzel kişileri,

İKİNCİ BÖLÜM

Yayın İlkeleri

Yayın İlkeleri

Madde 4- Radyo ve televizyon yayınları kamu hizmeti anlayışı içerisinde aşağıdaki ilkelere uygun olarak yapılır:

- a) Türkiye Cumhuriyetinin varlık ve bağımsızlığına, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne,
- b) Toplumun milli ve manevi değerlerine,
- c) Anayasanın Genel Esaslar kısmında yer alan ilkelere, demokratik kurallara ve kişi haklarına,
- d) Genel ahlak, toplum huzuru ve Türk aile yapısına,
- e) Anlatım özgürlüğüne, iletişim ve yayında çoğulculuk esasına,
- f) İnsanların ırk, cinsiyet, sosyal sınıf veya dini inançları dolayısıyla hiçbir şekilde kınanmaması ilkesine,
- g) Toplumu şiddet, terör ve etnik ayrımcılığa sevkeden ve toplumda nefret duyguları oluşturacak yayınlara imkan verilmemesi ilkesine,

Aykırı olmamak;

h) Türk milli eğitiminin genel amaçlarına, temel ilkelerine ve milli kültürün geliştirilmesi ilkesine,

ı) Yayınlarda adalet ve tarafsızlığa, yasalara saygılı olma esasına,

j) Kişi ya da kuruluşları eleştiri sınırları ötesinde küçük düşürücü, aşağılayıcı veya iftira niteliği taşıyan yayın yasaklarına,

k) Özel amaç ve çıkarlara hizmet eden ve haksız rekabete yol açıcı yayın yapılmaması esasına,

ı) Haber ve olayların çabuk ve doğru bir şekilde sunulması ilkesine,

m) Çocukların ve gençlerin fiziksel, zihinsel, ruhsal ve ahlaki gelişimini olumsuz yönde etkileyebilecek yayın yapılması esasına,

n) Aksi, yargı kararıyla kesinleşmedikçe hiç kimsenin suçlu olarak ilan edilemeyeceği ilkesine,

o) Kişi ya da kuruluşların cevap ve tekzip haklarına saygılı olunması ilkesine,

p) Haberlere, spor programlarına ve reklamlara ayrılmış zamanlar hariç olmak üzere, yayıncıların, yayın zamanlarının en az yarısının yerli yapımlara ayrılmasını sağlamak, bu oranı, seyircilerin taleplerini göz önüne alarak ve yayıncının haber verme, eğitim, kültür ve eğlendirme sorumluluklarını dikkate alarak, yayın türleri ve süreleri ile asgari niteliklerini de öngörmek suretiyle, aşamalı bir biçimde gerçekleştirmeleri hususlarına,

r) Bilgi iletişim telefonları yoluyla yarışma ve benzeri yöntemlere başvurulmamak ve bunların sonucunda dinleyici veya seyircilere ikramiye vermemek veya ikramiye verilmesine aracılık yapmamak, lotaryaya fırsat bırakmamak esaslarına,

s) Demokratik kurallar çerçevesinde, kamunun siyaset, eğitim ve kültürel alanlardaki beklentilerine cevap verecek şekilde, demokratik gruplar ve siyasi partiler arasında fırsat eşitliğinin sağlanması esasına,

t) Radyo ve televizyon yayınlarının Türkçe yapılması, ancak, evrensel kültür ve bilim eserlerinin oluşmasında katkısı olan yabancı dillerin öğretilmesi veya bu dillerde haber iletilmesi amacıyla bu dillerin kullanılabilmesi,

Türkçeyi aşırılığa kaçmadan, özellikleri ve kuralları bozulmadan konuşma dili olarak kullanmak; milli birlik ve bütünlüğün temel unsurlarından biri olarak çağdaş eğitim ve bilim dili halinde gelişmesini ve zenginleşmesini sağlamak esasına,

u) Türk müzik sektörünün gelişimine katkıda bulunmak ilkesinden hareketle, müzik yapımcıları ve telif hakkı sahiplerinin haklarını tanımak ve ihlal etmemek esasına,

Uygun olmak suretiyle yapılır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu

Kuruluş

Madde 5- Radyo ve televizyon faaliyetlerini düzenlemek amacıyla, özerk ve tarafsız bir kamu tüzel kişiliği niteliğinde Radyo ve Televizyon Üst Kurulu kurulmuştur.

Seçimi, Görev Süresi

Madde 6- Üst Kurul, basın, yayın, iletişim ve teknoloji, kültür, din eğitim, hukuk alanlarında birikimi olanlardan ve yükseköğretim görmüş, Devlet memuru olma niteliğine sahip, beşi iktidar partisi veya partilerinin, dördü muhalefet partilerinin göstereceği adaylar arasından Türkiye Büyük Millet Meclisince seçilen dokuz üyeden oluşur.

Seçim için, iktidar partisi veya partileri on, muhalefet partileri sekiz aday gösterirler. Adayların belirlenmesinde, siyasi partilerin Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlık Divanındaki temsil oranları esas alınır. Ancak, Türkiye Büyük Millet Meclisinde yapılacak seçimlerde kime oy kullanılacağına dair görüşme yapılamaz ve karar alınamaz.

Adaylar, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığınca Resmi Gazetede ilan edilir.

İlandan en geç on gün sonra gizli oyla seçim yapılır. İktidar ve muhalefet partileri tarafından gösterilen adaylar için ayrı ayrı listeler halinde, birleşik oy pusulası düzenlenir. Adayların adlarının karşısındaki özel yer işaretlenmek suretiyle oy kullanılır. İktidar ve muhalefet kontenjanlarından Üst Kurula seçilecek üyelerin tam sayısından az veya fazla verilen oylar geçersiz sayılır.

Seçimde, iktidar partisi veya partileri kontenjanından en çok oyu alan beş aday ile muhalefet partileri kontenjanından en çok oyu alan dört aday seçilmiş olur. Seçim sonucu Resmi Gazetede yayımlanır.

Üst Kurul üyelerinin görev süresi altı yıldır.

Üyelerin üçte biri iki yılda bir yenilenir.

Üyeliklerde herhangi bir sebeple boşalma olursa, Türkiye Büyük Millet Meclisin, boşalma tarihinden veya boşalma tarihinde tatilde ise tatilin bitiminden başlayarak bir ay içinde yeni üyeyi seçer. Boşalan üyelik, hangi kontenjandan olmuşsa, yeni üyenin seçimi de o kontenjandan ve iki katı aday arasından yapılır.

İktidar partileri kontenjanından bir üyelik boşalması halinde seçim, iktidar ortağı büyük partinin göstereceği bir aday ile iktidar ortağı diğer muhalefet partilerinin kendi aralarında adçekmeyle tespit edecekleri bir aday arasında yapılır.

İktidar ve muhalefet partilerinin kontenjanından birden fazla üyelik boşalması halinde siyasi partilerin Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlık Divanındaki temsil oranları esas alınır.

Boşalan üyeliğe seçilen kimse, yerine seçildiği üyenin süresini tamamlar.

Başkan ve Başkan Yardımcısı

Madde 7- Üst Kurul, üyeleri içinden bir Başkan seçer. Başkanın görev süresi iki yıldır.

Başkan, Üst Kurul üyeleri arasından kendine bir Başkan Yardımcısı seçer ve Üst Kurulun onayına sunar. Başkan Yardımcısının görev süresi, Başkanın görev süresi ile sınırlıdır.

Görev ve Yetkiler

Madde 8- Üst Kurulun görev ve yetkileri şunlardır:

a) Ulusal ve bölgesel frekans planlamalarını yaptırmak,

b) Önşartları yerine getirmiş müracaatçı kuruluşlara, tarafsızlık ve hakkaniyet ölçütleri dahilinde yayın izni ve lisans vermek, 16 ncı maddeye uygun olarak ulusal, bölgesel ve yerel planlamalardaki kanal ve frekans bandlarının Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu eliyle kullanılan kanal ve frekans bandları dışında

kalanların en az %50'sinin zaman paylaşımı ve bölgesel dengelere uygun biçimde kullanımını gözeterek kanal ve frekans bantları tahsis etmek,

c) Radyo ve televizyon kuruluşlarına, ulusal, bölgesel ve yerel yayınları için ulusal kanal ve frekans bandı planlamalarına uygun olarak tahsis edilen yayın alanlarını kapsayacak verici tesisleri kurma ve işletme iznini 5.4.1983 tarihli ve 2813 sayılı Telsiz Kanunu hükümlerine uygun olarak vermek ve tesisin bu Kanun hükümlerine ve tesis şartlarına uygunluğunu denetlemek,

d) Bu Kanun hükümlerine uygun olarak radyo ve televizyon kuruluşlarının ulusal ve yerel yayınlarına imkan verecek, ulusal kanal ve frekans bandı planında öngörülen radyo ve televizyon vericileri ile sabit veya hareketli yayın yerleri arasında mevcut telekomünikasyon şebekesi yanında, uydu aracı ile bağlantı kurabilmeleri amacıyla ve öngörülen amaçlar için kullanılması kaydıyla uç linkleri kurulabilmesi için 5.4.1983 tarihli ve 2813 sayılı Telsiz Kanunu hükümlerine uygun şekilde telekomünikasyon tesisleri kurma ve işletme izni vermek ve tesislerin bu Kanunda öngörülen izin esaslarına uygun olarak işletilmesini denetlemek,

e) Zaman paylaşımı program kanallarının tahsisinde bölgesel dengeleri gözeterek, kuruluşları ülkenin değişik bölgelerinde yayın yapmaya teşvik etmek,

f) Yurt içinde yayın yapacak kamu ve özel radyo-televizyon kuruluşlarının yayın izni ve lisans talebinde bulunabilmek için yerine getirmeleri gerekli ön şartları ve standartları Avrupa Sınır Ötesi Televizyon Sözleşmesi ilkeleri göz önünde bulundurularak tespit etmek ve kamuoyuna duyurmak,

g) Kanal ve frekans bandı tahsisinde gerekli şartları ve tahsis hakkı alanların yayına geçme süresini ve radyo ve televizyon istasyonu kuranların ödeyecekleri yayın izni ve lisans ücretlerini ilgili yönetmeliklerle belirlemek,

h) Radyo-televizyon yayınlarını izleme sistemleri kurarak, yayınların 4 üncü maddeye ve bu alanda Türkiye'nin taraf olduğu milletlerarası antlaşmalara uygunluğu açısından denetlenmesini yapmak.

j) Yurt içinde, yayınların ulaşmadığı yerlerde, yerel imkanlarla radyo ve televizyon vericisi kurulmasına izin vermek,

k) Uydu aracılığı ile yurt içinden veya yurt içine yapılacak yayınların ulusal ve uluslararası ilke ve esaslara uygunluğunu gözetmek, bu amaçla diğer ülkelerdeki yetkili kuruluşlarla işbirliği yapmak,

l) Şifreli yayınlarla kablolu radyo ve televizyon tesis ve yayınları ile ilgili kuralları bu kanundaki ilkeler çerçevesinde ve Posta, Telgraf ve Telefon İdaresi Genel Müdürlüğü'nün kablolu radyo ve televizyon tesislerini atıl bırakmamayı gözeterek belirlemek,

m) Radyo ve televizyon yayınları ile ilgili olarak kamuoyunda doğan tepki, beğeni ve hassasiyetleri sürekli olarak izlemek ve gerekli yönlendirmelerde bulunmak amacıyla gerekli kamuoyu araştırmalarını yapmak ve yaptırmak.

n) Telsiz Genel Müdürlüğü'nün görevleri saklı kalmak kaydıyla, radyo ve televizyon yayınlarıyla ilgili olan milletlerarası hukuk tüzel kişiliğine sahip kuruluşlar nezdinde Devlet'i Dışişleri Bakanlığının görev ve yetkileri saklı kalmak kaydıyla, temsil etmek; radyo ve televizyon kuruluşlarının doğrudan üyesi bulundukları hariç olmak üzere, radyo ve televizyon yayıncılığı alanında faaliyet gösterip milletlerarası hukuk tüzel kişiliğine sahip olmayan uluslararası kuruluşlarda temsil görevini yerine getirmek ve bu bent gereğince belirlenen belgelere usulüne göre imza koymak,

o) Radyo ve televizyon konusunda ilgili kurum ve kuruluşlarla periyodik istişarelerde bulunarak, kamuoyu eğilimlerini değerlendirmek.

p) Bu Kanun ve Avrupa Sınır Ötesi Televizyon Sözleşmesi ilkelerine uygun biçimde çalışma ve faaliyetleri ile ilgili yönetmelik ve diğer düzenlemeleri hazırlamak.

Üst Kurul Üyeliği ile Bağdaşmayan Haller

Madde 9- Üst Kurul üyeleri ile 3 üncü dereceye kadar (dahil) kan ve sıhri hısımları, özel radyo ve televizyon şirketlerinde, bu şirketlerle doğrudan veya dolaylı ortaklık bağı bulunan şirketlerde ortak ya da yönetici olamazlar; Üst Kurul üyeliği süresince resmi veya özel başkaca hiçbir görev alamazlar, özel veya kamu yayın kuruluşlarının görev ve yetki alanına giren konularda doğrudan doğruya veya dolayısıyla taraf olamaz ve bu konularda hiçbir menfaat sağlayamazlar, aksine davrananlar görevlerinden, çekilmiş sayılırlar.

Bu husus Üst Kurul tarafından resen veya yapılacak müracaatların değerlendirilmesi sonunda karara bağlanır.

Üst Kurul Üyelerinin Teminat ve Mali Hakları

Madde 10- Üst Kurul üyelerine görevleri süresince, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile ek ve değişikliklerine göre en yüksek Devlet memurunun almakta olduğu aylık (ek gösterge dahil), sosyal yardımlar ile zam ve tazminatlar ödenir.

Kamu görevlileri, seçildikleri görev süresince kurumlarından ücretsiz izinli sayılırlar. Ancak, bu görevde geçecek süre, mesleklerinde geçmiş ve mümtazen terfi etmiş sayılırlar.

Üst Kurul üyeliğine seçilenlerin, seçilmeden önce tabi oldukları sosyal güvenlik kuruluşları ile ilişkileri devam eder. Herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşu ile ilgisi olmayanlar, istekleri halinde Sosyal Sigortalar Kurumu ile ilişkilendirilir. Emekli olanların ise emekli aylıklarının ödenmesine devam olunur.

Üst Kurul üyeleri, seçildikleri görev süresince, Kurul'daki görevlerinden ve seçilerek geldikleri görevlerinden alınamazlar.

Üst Kurul üyeleri Türk Ceza Kanunu uygulaması bakımından Devlet memuru sayılırlar.

Üst Kurul üyeleri, her yıl Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına mal bildiriminde bulunurlar.

Toplantı ve Karar Yeter Sayısı

Madde 11- Üst Kurul en az yedi kişi ile toplanır. Karar yeter sayısı beştir. Ancak, kanal tahsisinde yeter sayısı üye tam sayısının üçte ikisidir.

Sürekli çalışan Üst Kurul, haftada en az bir defa toplanır.

Mali Kaynaklar ve Bütçe

Madde 12- Üst Kurulun gelirleri, Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu ve tüm özel radyo televizyon kuruluşlarınca elde edilen brüt reklam gelirlerinden kesilecek %5 pay ile bu Kanun gereğince alınan yayın izni ve lisans ücretleri ile gerektiğinde Türkiye Büyük Millet Meclisi bütçesinin transfer tertibinde yer alan ödenekten oluşur.

Üst Kurul her yıl için yapacağı işlerin programına ve masraflarına karşılık olmak üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi bütçesinden verilmesi gereken ödenek tutarını Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunar.

Üst Kurulun bütçesi ve kadro cetvelleri Türkiye Büyük Millet Meclisi bütçesi ile birlikte Plan ve Bütçe Komisyonunda incelenir ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda görüşülerek karara bağlanır.

Reklam Gelirlerinin Ödenmesi

Madde 13- Reklam gelirlerinden doğan paylar elde edildikleri aynı takip eden ay içinde Üst Kurula ödenir. Ödemede bulunmayanlara ihtarda bulunulur. İhtar yazısından sonra yedi gün içinde de ödeme yapılmazsa yayın durdurulur.

Reklam gelirlerinin tahsilinde 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri uygulanır.

Hükümet ile İlişkiler

Madde 14- Hükümetin Üst Kurulu ile ilişkileri Başbakan tarafından yürütülür.

Üst Kurul Personeli

Madde 15- Üst Kurul, kanunun kendisine verdiği görevleri yerine getirmek maksadı ile yeterli sayıda ve vasıfta personelden teşkilatını oluşturur.

Teşkilat personelinin istihdam şekli, özlük hakları, çalışma esas ve usulleri Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu personeline uygulanan hükümlere tabidir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Kanal ve Frekans Bandı Tahsisi, Yayınların Düzenlenmesi ve Reklamlar

Kanal ve Frekans Bandı Tahsisi Yetkisi

Madde 16- 2813 Sayılı Telsiz Kanununun diğer hükümleri saklı kalmak kaydıyla, kamu ve tüm özel radyo ve televizyon kuruluşlarına kanal ve frekans bandı tahsisi ile yayın izni ve lisansı vermek ve bu tahsis ve izni iptal etmek yetkisi, münhasıran Üst Kurula aittir.

Kanal ve Frekans Bandı Tahsisi

Madde 17- Ulusal kanal ve frekans bandı planlamasındaki kanal ve frekans bandlarının dörtte biri Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumuna tahsis edilir. Kanal sayısı üçten, frekans bandı sayısı dörtten az olamaz. Bu kanalların birinden Türkiye Büyük Millet Meclisi faaliyetleri yansıtılır. Hangi faaliyetlerin ne ölçüde yayınlanacağına Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı karar verir.

Geriye kalan ulusal, bölgesel ve yerel kanal ve frekans bandlarının yarısı tam gün üzerinden, diğer yarısı ise istek halinde zaman paylaşımlı ve gerekirse dönüşümlü olarak tahsis edilir.

Tahsis süresi beş yılı aşamaz.

Özel Radyo ve Televizyon Kuruluşlarının Yükümlülüğü

Madde 18- Üst Kurulun ulusal yayın izni verdiği kuruluşlar izin tarihinden itibaren en geç ikinci yıl sonunda Türkiye alanının %70'ine yayınlarını ulaştırmak ve haftada asgari seksen saat yayın yapmak mecburiyetindedirler.

Reklamlar

Madde 19- Bütün reklamlar adil ve dürüst olacak, yanıltıcı ve tüketicinin çıkarlarına zarar verecek nitelikte olmayacak, çocuklara yönelik veya içinde çocukların kullanıldığı reklamlarda, onların yararlarına zarar verecek unsurlar bulunmayacak, çocukların özel duyguları gözönünde tutulacaktır.

Reklamcı, programların içeriğine herhangi bir müdahalede bulunamaz.

Reklamlar, günlük yayın süresinin %15'ini geçemeyecektir. Ancak ürünlerin alımının, satımının, kiralanmasının veya hizmetlerin topluma doğrudan sunulmasını sağlamak üzere bu oran spot reklamların %15'ini aşmaması kaydıyla %20'ye çıkarılabilir. Bir saatlik yayın içerisinde spot reklamlara ayrılan süre %20'yi aşamaz.

Ürünlerin alımını, satımını, kiralanmasını veya hizmetleri halka doğrudan sunan türdeki reklamların yayını günde bir saati geçemez.

Reklamların Biçimi ve Sunuluşu

Madde 20- Reklamlar program hizmetinin diğer unsurlardan açıkça ve kolaylıkla ayırdedilebilecek ve görsel ve işitsel bakımdan ayrılığı fark edilecek biçimde düzenlenecek, bilinçaltı ile algılanan reklamlara izin verilmeyecektir.

Haber veya güncel programları düzenli olarak sunan kişilerin görüntü ve seslerine reklamlarda yer verilmeyecektir.

Reklamların Yerleştirilmesi

Madde 21- Reklamlar program arasına yerleştirilir. Programın bütünlüğü, değeri ve hak sahiplerinin hakları zedelenmeyecek biçimde bir program içine de yerleştirilebilir.

Birbirinden bağımsız bölümleri olan programlarda veya spor programları ve benzer yapıda aralar içeren olay ve gösteri programlarında, sadece bölüm veya devre aralarına yerleştirilebilir. Reklamlar arasında en az yirmi dakika süre bulunmalıdır.

Konulu filmlerin veya televizyon filmlerinin (diziler, eğlence programları ve belgeseller hariç) süreleri kırkbeş dakikadan fazla olması halinde, her kırkbeş dakikalık süre sonunda bir kez olmak üzere reklam için kesinti yapılabilir. Film kırkbeş dakikadan fazla ise kırkbeş dakikadan sonraki zamanda her yirmi dakika aralıkla reklam yerleştirilebilir.

Hiçbir dini tören yayınına reklam alınamaz. Haber bültenleri, güncel programlar, çocuk programları otuz dakikadan kısa oldukları takdirde reklamla kesilemezler.

Her türlü yayında gizli reklam yapılması yasaktır.

Belirli Ürünlerin Reklamları

Madde 22- Alkol ve tütün ürünleri reklamlarına izin verilemez. Reçete ile satışına izin verilen ilaç ve tedavilerin reklamı yapılamaz. Diğer ilaç ve tedavilerin reklamları dürüst, gerçeği yansıtan ve doğrulanması mümkün unsurlardan oluşacak ve ferdin zarardan korunması gereklerine uygun olacaktır.

Program Desteklenmesi

Madde 23- Bir program veya dizi tamamen veya kısmen mali destek görmüşse, bu husus programın başında ve/veya sonunda uygun ibarelerle belirtilir.

Destekleyen taraflar, programın içeriğine ve yayınlanış biçimine, yayıncının sorumluluğunu ve bağımsızlığını etkileyecek hiçbir müdahalede bulunamazlar.

Desteklenen programlarda, destek verene veya üçüncü bir kişiye ait mal ve hizmetlere atıfta bulunulması ve bunların alınması, satılması ve kiralanması teşvik edilmeyecektir.

Programlar yirmiikinci maddede yasaklanmış olan mal ve hizmetlerin üretimi veya satışıyla iştigal eden özel veya tüzelkişilerce desteklenemez.

Haber ve güncel programlarda mali desteğe izin verilemez.

Telsiz Genel Müdürlüğünün Yükümlülüğü

Madde 24- Telsiz Genel Müdürlüğü, radyo ve televizyon yayınlarına esas olan bütün kanal, frekans bantları ve gerekli teknik bilgiler Ulaştırma Bakanlığı kanalıyla Üst Kurula bildirir, yapılan tahsisleri uygular ve teknik bakımdan izler.

Üst Kurulun taleplerinin öncelikle yerine getirilmesi esastır.

Yayınların Men Edilmesi

Madde 25- Yargı kararları saklı kalmak kaydıyla yayınlar önceden denetlenemez ve durdurulamaz. Ancak, milli güvenliğin açıkça gerekli kıldığı hallerde yahut kamu düzeninin ciddi şekilde bozulması kuvvetle ihtimal dahilinde ise Başbakan veya görevlendireceği bakan yayını durdurabilir.

Radyo ve televizyon kuruluşları, Cumhurbaşkanının veya Hükümetin; milli güvenliğin, kamu düzeninin, genel sağlığın ve genel ahlakın gerekleriyle ilgili bildirilerini yayınlamakla yükümlüdür.

Yukarıdaki fıkralar uyarınca alınacak icrai, idari kararlar aleyhine açılacak iptal davaları doğrudan doğruya Danıştay'da açılır. Danıştay bu davalara öncelikle bakar ve öncelikle karar bağlar. Yürütmeyi durdurma talepleri hakkında 48 saat içerisinde karar verir.

Yeniden İletim Yasağı

Madde 26- Uzayda sinyal iletebilen herhangi bir araç vasıtası ile yapılan ilk yayınların bütünüünün veya bir bölümünün aynı anda ya da daha sonra yurt içinde yeniden iletimine, bu Kanununu kablolu yayınlar ile ilgili hükümleri saklı kalmak kaydıyla, kullanılan teknik araç ne olursa olsun izin verilmez.

Üst Kurulun yayın izni ve lisans verdiği ulusal ve/veya yerel yayın yapan kuruluşların yurt dışından naklen veya daha sonra banttan yayınlayacakları devamlılık arzetmeyen, münferit programlar bu yasağın kapsamı dışındadır.

Yurtdışında naklen spor, konferans ve her türlü benzer yayınlar geçici olmak kaydıyla aynı anda veya daha sonra yayınlanabilir.

Seçimlerde Siyasi Partilerin Yayınları

Madde 27- Seçim dönemlerindeki yayınlar, kanunla Yüksek Seçim Kuruluna verilen yetkiler çerçevesinde Yüksek Seçim Kurulu tarafından düzenlenir.

Üst Kurul, seçim dönemlerindeki yayınların Yüksek Seçim Kurulunun kararları doğrultusunda denetler.

Düzeltilme ve Cevap Hakkı

Madde 28- Gerçek ve tüzelkişilerin kişilik haklarına saldırı teşkil eden yayınlar ile gerçeğe aykırı olduğu iddia edilen yayınlara karşı cevap ve düzeltme hakkı tanınması için ilgililer yargı yoluna başvurabilirler.

Yayın kuruluşları yaptıkları her yayının bandını bir yıl muhafazaya mecburdur. İlgili dava açmaya esas olmak üzere, yazılı olarak Üst Kurula başvurarak yayın bandından ücretini ödeyerek bir kopya isteyebilir.

Yargıya yapılan başvuru üzerine yargı gerekli incelemeyi yapar. Başvuru yerinde görülürse düzeltme ve cevap, saldırı teşkil eden veya gerçeğe aykırı yayının yapıldığı aynı saatte, aynı program içinde yayınlanır. Yayın süresi ve şeklini halin icabına ve delillere göre hakim takdir eder.

Kişilerin yargıya başvurmaları yayından itibaren 10 gün içinde yapılır. Mahkeme 3 gün içinde karar verir. Verilen karara karşı tebliğden itibaren 3 gün içinde bir üst mahkemeye itiraz edilebilir. Üst mahkeme 3 gün içinde karar verir. Verilen karar kesindir.

Mahkeme kararı ilgili kuruluşa tebliğ edildiğinin ertesi günü yayın yapılır.

Yayını yapmayan veya karara uygun şekilde yapmayan veya geciktiren kuruluşun yayını Üst Kurulca eylemin ağırlığına göre 3 aya kadar durdurulur. İkinci kez tekrarı halinde yayın izni iptal edilir.

Yetkili ve görevli mahkeme ulusal yayın yapan kuruluşlar için Ankara Sulh Ceza Mahkemesi, bölgesel ve yerel yayın yapan kuruluşlar için başvuru sahibinin ikametgahı sulh ceza mahkemesidir.

Gerçek ve tüzelkişilerin ayrıca genel hükümlere göre ilgili yayın kuruluşuna karşı tazminat davası açma hakkı saklıdır. Tazminat davası haklı görüldüğü takdirde mağdur tarafa ödenecek tazminat miktarı yüz milyon TL'dan az olamaz. 3506 sayılı Kanun hükümleri saklıdır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Özel Radyo ve Hisse Oranları

Kuruluş ve Hisse Oranları

Madde 29- Siyasi Partiler, Dernekler, Sendikalar, Meslek Kuruluşları, Kooperatifler, Vakıflar, Mahalli İdareler ile bu idarelerce kurulan veya bu idarelerin ortak oldukları şirketler, iş ortaklıkları, birlikler ile üretim, yatırım, ihracat, ithalat, pazarlama ve finansal kurum ve kuruluşları özel radyo ve televizyon kuruluşu kuramaz ve bunlara ortak olamazlar.

Özel radyo ve televizyon kuruluşları anonim şirket olarak kurulurlar. Sermaye Piyasası Kurulu bu anonim şirketler, ortak diğer şirketlerine hamiline yazılı hisselerini nama yazılı hale getirmelerini ister. Bu şirketler herhangi bir kişi lehine intifa senedi ihdas edemezler.

İkinci fıkrada yazılı anonim şirketlerin hisse senetlerinin halka arzında 28.7.1981 tarihli ve 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa göre kuruluş için Sermaye Piyasası Kurulundan izin alınmadan önce Üst Kuruldan onay alınması şarttır.

Aynı şirket ancak bir radyo ve bir televizyon işletmesi kurabilir.

Aynı özel radyo ve televizyon kuruluşunda bir ile üçüncü dereceye kadar (dahil) kan ve sıhri hısımlar aynı zamanda hisse sahibi olamazlar.

Bir hissedarın, bir kuruluştaki hisse miktarı ödenmiş sermayenin %20'sinden ve birden fazla kuruluştaki hisse sahibi olanların bu kuruluşlardaki tüm hisselerinin toplamı da %20'den fazla olamaz. Bu hükümler, yukarıda zikredilen hisse sahibinin bir ile üçüncü dereceye kadar (dahil) kan ve sıhri hısımları için de uygulanır.

Belirli bir özel radyo ve televizyon kuruluşunda yabancı sermayenin payı %20'yi geçemez.

Yerli ve yabancı hissedarlar hiçbir şekilde imtiyazlı hisse senedine sahip olamazlar.

Belirli bir özel radyo ve televizyon kuruluşunda %10'dan fazla hissesi olanlar Devletten, diğer kamu tüzel kişilerinden ve bunların doğrudan veya dolaylı olarak katıldıkları teşebbüs ve ortaklıklardan herhangi bir taahhüt işini doğrudan doğruya veya dolaylı olarak kabul edemezler ve menkul kıymetler borsalarında muamelede bulunamazlar.

Türkiye'de gazete çıkaran gerçek ve tüzel kişiler ile basınla ilgili mevzuata göre gazete sahibi olanlar birarada %20'den fazla hisse sahibi olamazlar. Bu hüküm bu şahısların bir ile üçüncü dereceye kadar (dahil) kan ve sıhri hısımları hakkında da uygulanır.

Yurt dışından Türkiye'ye yönelik yayın yapan radyo ve televizyon kuruluşlarına Üst Kurul tarafından frekans, kanal ve kablo kapasitesi tahsis edilemez. Bunlara Türkiye'de vergi mükellefi olanlar tarafından verilen reklam ve ilan bedelleri vergi matrahlarından düşülemez.

Özel Radyo ve Televizyon Kuruluşlarının Yapısı

Madde 30- Özel Radyo ve Televizyon Kuruluşlarının uyması gerekli asgari idari, mali ve teknik şartları ile yayın alanı, yayın saat ve süreleriyle ilgili esaslar Radyo ve Televizyon Üst Kurulu tarafından tespit edilir.

Sorumluluk

Madde 31- Özel Radyo ve Televizyon Kuruluşları, yayınlarında belli oranlarda eğitim, kültür, Türk Halk ve Türk Sanat Müziği programları koymak zorundadırlar. Bu programların tür ve oranlarıyla ilgili esaslar Radyo ve Televizyon Üst Kurulu tarafından tespit edilir.

Seçim D6neminde Yapılmayacak Yayınlar

Madde 32- Seçimlerde oy verme g6n6nden 6nceki 7nci g6nden itibaren, haber, r6portaj gibi programlar ve reklamlar yoluyla, kamuoyu araştırmaları, anketler, tahminler, bilgi iletişim telefonları yoluyla mini referandum gibi adlarla siyasi bir partinin veya adayın lehinde veya aleyhinde veya vatandaşın oyunu etkileyecek her t6rl6 yayınlarda bulunmasına izin verilmez. Bu yasaklara uymayanlar yayın ilkelerini ihlal etmiş sayılırlar.

ALTINCI B6L6M

M6eyyideler

Uyarı, Durdurma, İptal

Madde 33- 6st Kurul, 6ng6rd6đ6 y6k6ml6l6kleri yerine getirmeyen, izin şartlarını ihlal eden, yayın ilke ve esaslarına aykırı yayın yapan 6zel radyo ve televizyon kuruluşlarını uyarır. Bu uyarıda, ihlalin niteliği, ağırlığı ve tekrarı halinde sonuçları açıkça belirtilir.

İhlalin tekrarlanması halinde, ihlalin ağırlığına g6re izin uygulaması bir yıla kadar geçici olarak durdurulur veya yayın izni iptal edilir.

Yayın izninin verilmesi için gerekli şartlardan birini kaybeden veya şartların uygunluğunu hile ile elde eden 6zel radyo ve televizyon kuruluşlarının izni, 6st Kurulca iptal edilir.

Cezalar ve M6sadere

Madde 34- Bu Kanunda belirtilen istisnalar dışında, 6st Kuruldan izin alınmadan radyo ve televizyon yayını yapan ya da izni 6st Kurul tarafından geçici ya da s6rekli iptal edilmesine rağmen yayında bulunan kişi veya kuruluşların sahip ve y6neticilerine fiilleri başka bir suç oluştursa bile fiilen ağırlığına g6re altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ve y6z milyon T6rk lirasından on milyar T6rk lirasına kadar para cezası verilir. 3506 sayılı Kanun h6k6mleri saklıdır. Ayrıca, t6m yayın cihazları 1.3.1926 tarihli ve 765 sayılı T6rk Ceza Kanununun 36 ncı maddesine g6re m6sadere edilir.

Yayın bantlarını bir yıl s6re ile muhafaza etmeyen ve bu s6re içerisinde Cumhuriyet Savcılığınca istenmesine rağmen sesli ve g6r6nt6l6 olarak teslim etmeyen yayın kuruluşlarının sahip veya y6neticileri, bir yıldan beş yıla kadar hapis ve y6z milyon liradan bir milyar liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılırlar. Ayrıca bir aydan 6 aya kadar yayınların durdurulmasına da karar verilir.

T6rkiye Radyo ve Televizyon Kurumunun Y6k6ml6l6đ6

Madde 35- T6rkiye Radyo ve Televizyon Kurumu bu Kanunda 6ng6r6len yayın ilke ve esaslarına uygun yayın yapmakla y6k6ml6d6r.

Yayın ilke ve esaslarının ihlali halinde T6rkiye Radyo ve Televizyon Kurumu, ihlalin niteliği ve ağırlığı açıkça belirtilerek 6st Kurulca uyarılır.

Durdurmayı gerektirecek şekilde yayın yapılması halinde, 6st Kurulun bu doğrultuda vereceği karar 6zerine T6rkiye Radyo ve Televizyon Kurumu Genel M6d6r ve Y6netim Kurulunun g6revi d6şer.

YEDİNCİ BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Türkiye Radyo ve Televizyon Yüksek Kurulu

Madde 36- 2954 Sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Kanununun Radyo ve Televizyon Yüksek Kuruluna ilişkin hükümleri Üst Kurulun göreve başlaması ile birlikte yürürlükten kalkar ve Yüksek Kurulun görevi sona erer. Görevi sona eren Yüksek Kurulun görevi sona erer. Görevi sone eren Yüksek Kurulun Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu Genel Müdürü ve Yönetim Kurulu üyelerinin atanmasına ilişkin yetkileri Üst Kurula geçenler dışındaki diğer yetkileri Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu Yönetim Kuruluna devredilir.

Telif Hakları

Madde 37- Radyo ve Televizyon Kuruluşları, yayınlarında yer verdikleri eserlere telif hakkı öderler. Telif hakları ödemelerine ait esaslar meslek birliklerinin görüşü alınarak Radyo ve Televizyon Üst Kurulunca tespit edilir.

Radyo ve Televizyon Kuruluşlarının Haber Birimlerinde Çalışanlar

Madde 38- Radyo ve Televizyon Kuruluşlarının haberle ilgili birimlerinde çalışanlar 5953 sayılı basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanuna tabidir. Bu birimlerde çalıştırılacak basın kartlı personelin asgari sayısının Üst Kurul belirler.

Yetkili Mahkeme

Madde 39- Üst Kurul aleyhine açılacak idari davalarda Ankara mahkemeleri yetkilidir.

Yönetmelikler

Madde 40- Üst Kurulun ve teşkilatının çalışma esas ve usulleri, kanal ve frekans tahsisi şartları ve ihale usulleri ile telif ve yapım haklarını koruma esas ve usulleri Üst Kurul tarafından hazırlanan yönetmeliklerle düzenlenir. Bu yönetmelikler Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girer.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Geçici Hükümler

Geçici Madde 1- Radyo ve Televizyon Üst Kurulu üyeleri, bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren bir ay içinde Türkiye Büyük Millet Meclisince seçilir.

Bu seçim için Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığınca, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlık Divanında temsil edilen siyasi partilerden, adaylarını 6 ncı maddeye uygun olarak, yedi gün içinde bildirmeleri istenir.

Geçici Madde 2- Radyo ve Televizyon Üst Kurulu üyelerinin yenilenmesine ilişkin 6 ncı maddenin 7 nci fıkrası hükmünün uygulanmasını sağlamak amacıyla, bunların seçiminden iki yıl sonra yapılacak seçimlerde yenilenecek olanları tespit etmek üzere, bu seçimden iki ay önce adçekmeye başvurulur; dört yıl sonra yapılacak seçimle yenilecek olan üyelerin tespiti için, aynı esasa uyularak adçekilir, ancak ikinci yıl sonunda seçilmiş olan üyeler bu adçekmeye girmez.

Geçici Madde 3- Görevi sona eren Radyo ve Televizyon Yüksek Kurulunun teşkilat ve kadroları Üst Kurula devredilmiştir. Bu Yüksek Kurula tahsisli taşınmaz mallar ile araç ve gereçler ve kasasındaki nakit ile alacak ve borçları herhangi bir işleme gerek olmaksızın Üst Kurula devredilir.

Geçici Madde 4- Üst Kurulun harcamaları, mali kaynakları 12 nci madde ve göre oluşuncaya kadar Türkiye Büyük Millet Meclisinin 1994 yılı bütçesinden karşılanır.

Bu amaçla yapılacak harcamalar için mevcut veya yeniden açılacak tertiplere yeteri kadar ödenek aktarmayı, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığının talebi üzerine Maliye Bakanlığı yerine getirir.

Geçici Madde 5- Üst Kurul, oluşumunu takip eden en geç dört ay içinde, öncelikle ihtiyaç duyduğu kanal ve frekans bantları planlamasını yaptırır.

Geçici Madde 6- Üst Kurul, kendi oluşumu ile yayın izni ve lisans vermeye başlayacağı tarihe kadar geçecek süre zarfındaki radyo ve televizyon yayınları rejimini ayrıca ve öncelikle düzenler.

Bu süre zarfında kullanılmakta olan kanal ve frekanslar, kullananlar için herhangi bir suretle müktesep hak teşkil etmezler. Ancak, Üst Kurul yayın izni verip kendilerine kanal ve frekans bandı tahsis edilen Radyo ve Televizyonlara; yayına geçmeleri için kendilerine verilen süre sonuna kadar 29 ncu maddenin son fıkrasının son cümlesi tatbik edilmez.

Geçici Madde 7- Kanunda Üst Kurulun gelirleriyle alakalı 12 nci maddenin uygulamalarıyla ilgili olarak Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu ve tüm özel radyo ve televizyon kuruluşlarının sağlanan brüt reklam gelirlerinden kesilecek pay ilk üç yıl için %4'tür.

Geçici Madde 8- 11.11.1983 tarih ve 2954 sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Kanununda yeni düzenleme yapıncaya kadar; Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu, Üst Kurulunun onayı ile Yurt dışında büro açabilir bu bürolarda sürekli personel istihdam edebilir.

Türkiye Radyo Televizyon Kurumu personeli, Başbakanlık Merkez Teşkilatında çalışan personelin aylık ücretleri dışında yararlandığı fazla çalışma ücreti ve benzeri diğer mali haklardan Genel Müdür'ün teklifi ve Üst Kurulun onayı ile aynen yararlanır. Ayrıca, Kurum'da çalıştırılan personelin kadro ünvanları, sayısı, ücretleri, kadrolara uygulanacak ek göstergeler, personele sağlanacak sosyal yardımlar, Kurum Genel Müdürü'nün teklifi üzerine Üst Kurul tarafından belirlenir.

Geçici Madde 9- Bu Kanunda sözü edilen yönetmelikler, Üst Kurulun oluşumunu takip eden dört ay içinde hazırlanır ve Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girer.

Yürürlük

Madde 41- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 42- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

19/4/1994

KAYNAKÇA

ARAKON, İlhan ile yaptığım görüşme, İstanbul, 1998.

“Çağdaş Gelişmeler Işığında Devlet Media İlişkileri”, 10. Seminer Tutanakları, İstanbul, 1998.

CEM, İsmail, TRT’de 500 gün, Cem Yayınevi, Kültür Dizisi, İstanbul, 1976.

CHOMSKY, Noam, Medya Gerçeği, Tüm Zamanlar Yayıncılık, İstanbul, 1993.

DRUCKER, Peter F., Gelecek İçin Yönetim, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 1992.

ERTAN, Tayfun (NTV Genel Yayın Yönetmeni) ile yaptığım görüşme, İstanbul, 1998.

GÜVEN, Tuncer, “TRT Sevk ve İdare Seminerlerinden Notlar”, TRT Yayıncılık ve Haberleşme Dergisi, Mayıs 1981.

Hürriyet Gazetesi, İstanbul, 23 Eylül 1991.

Magic Box “Anayasa Bizi Bağlamaz”, Sabah Gazetesi, İstanbul, 29 Temmuz 1990.

MAGNAN, Nathalie, “Alternative Television in America”, The Unesco Courier, Paris, Ekim, 1992.

OSKAY, Ünsal, İletişimin ABC’si, Simavi Yayınları, ABC Dizisi: 9, İstanbul, 1992.

ÖNGÖREN, Mahmut Tali ile yaptığım görüşme, Ankara, 1996.

REFİĞ, Halit ile yaptığım görüşme, İstanbul, 1998.

RTÜK İletişim Dergisi, Sayı 1, Ağustos-Eylül 1997.

SEVGİN, Erdoğan, Nostalji Televizyon Dergisi, Sabah Gazetesi Eki, İstanbul, Mayıs 1995.

ŞAHİN, Haluk (Kanal D Haber Koordinatörü) ile yaptığım görüşme, İstanbul, 1998.

TAN, Ahmet, “Sihirli Kutu TRT’ye Karşı”, Cumhuriyet Gazetesi, 13 Şubat 1990.

TOPUZ, Hıfzı (Koordinatör), Yarının Radyo ve Televizyon Düzeni, İLAD Yayınları, İstanbul, 1990.

TRT 1969 Yılı Faaliyet Raporu ve Bilançosu.

TRT Müzik Denetim Kurulu Yönetmeliği

“TRT ve Hükümet”, Cumhuriyet Gazetesi, 2 Şubat 1995.

TUĞRUL, Semih Türkiye’de Radyo ve Televizyon Olayları, Koza Yayınları, İlgı Dizisi, İstanbul, 1975.

Türk Medya Mevzuatı, Yasa Yayınları, İstanbul, 1996.